

Emil CIORAN, *AMURGUL GÎNDURILOR*, Humanitas, 1994.

EMIL CIORAN s-a născut în 8 aprilie 1911 la Rășinari (Sibiu), ca al doilea fiu al lui Emilian Cioran — preot în Rășinari — și al Elvirei (Comanicu) Cioran. Frecventează, începând din 1921, Liceul Gheorghe Lazăr din Sibiu, oraș în care se va muta întreaga familie în 1924. Între 1928 și 1932 urmează cursurile Facultății de Litere și Filozofie din București. În ultimul an de facultate publică articole în periodicele Calendarul, Floarea de foc, Gândirea, Vremea, Azi. Își încheie studiile universitare cu o teză de licență asupra intuiționismului bergsonian. În același an (1932) se înscrie la doctorat, sperând să obțină astfel o bursă în Franța sau Germania. În 1934 îi apare prima carte, *Pe culmile disperării*, pentru care i se conferă Premiul Comisiei pentru premiera scriitorilor tineri needitați. Va mai publica încă patru cărți în țară, înainte de a se stabili definitiv în Franța. Între 1933 și 1935 se află la Berlin, ca bursier al Fundației Humboldt. Reîntors în țară, ocupă vreme de un an (1936) postul de profesor de filozofie la Liceul Andrei Șaguna din Brașov. În 1936 pleacă la Paris cu o bursă a Institutului francez din București, care i se va prelungi până în 1944. În 1940 începe să scrie *Îndreptar pătimăș*, ultima sa carte în limba română, a cărei variantă definitivă (rămasă inedită până în 1991) va fi încheiată în 1945, an când se stabilește definitiv în Franța. După 1945 începe să scrie în limba franceză, iar în 1949 îi apare la Gallimard prima carte, *Précis de décomposition*; îi vor urma, până în 1987, încă nouă, publicate la aceeași prestigioasă editură pariziană. Cu excepția Premiului Rivarol, care i se conferă în 1950 pentru „debutul“ francez, va refuza toate celelalte importante premii literare decernate ulterior (Sainte-Beuve, Combat, Nimier).

SCRIERI: *Pe culmile disperării* (București, 1934; 1990; 1993); *Cartea amăgirilor* (București, 1936; 1991); *Schimbarea la față a României* (București, 1936; 1941; ediții revăzute 1990, 1993); *Lacrimi și sfinți* (București, 1937; 1991); *Amurgul gândurilor* (Sibiu, 1940; București, 1991); *Îndreptar pătimăș* (București, 1991); *Précis de décomposition* (Paris, 1949) – *Tratat de descompunere* (București, 1992); *Syllogismes de l'amertume* (Paris, 1952) – *Silogismele amărăciunii* (București, 1992); *La Tentation d'exister* (Paris, 1956) – *Ispita de a exista* (București, 1992); *Histoire et utopie* (Paris, 1960) – *Istorie și utopie* (București, 1992); *La chute dans le temps* (Paris, 1964) – *Căderea în timp* (București, 1994); *Le Mauvais Démon* (Paris, 1969); *De l'inconvénient d'être né* (Paris, 1973);

Ecartèlement (Paris, 1979); Exercices d'admiration (Paris, 1986) – Exerciții de admirație (București, 1993); Aveux et anathèmes (Paris, 1987) – Marturisiri și anateme (București, 1994).

CIORAN

AMURGUL GÎNDURILOR

HUMANITAS

Coperta seriei

IOANA DRAGOMIRESCU MARDARE

Ediția princeps a acestei cărți a apărut la „Dacia traiană“ din Sibiu în 1940. Ediția a doua a apărut la Humanitas în 1991. Pentru reeditarea de față s-a folosit ca text de bază ediția din 1991, reconfruntată cu ediția princeps.

© HUMANITAS, 1994

ISBN 973-28-0549-8

„... hrăniți-l cu pâinea și
cu apa întristării.“

Cronici 2,18

Poți spune ușor că universul n-are nici un rost. Nimeni nu se va supăra. — Dar afirmă același lucru despre un individ oarecare; el va protesta și va lua chiar măsuri spre a te sancționa.

Așa sîntem cu toții: ne scoatem din cauză cînd e vorba de un principiu general și nu ne e rușine să ne izolăm într-o excepție. Dacă universul n-are nici un rost, scăpat-am careva din blestemul acestei osînde?

Tot secretul vieții se reduce la atît: ea n-are nici un rost; fiecare din noi găsește însă unul.

Singurătatea nu te-nvață că ești singur, ci singurul.

Dumnezeu are tot interesul să-și vegheze adevărurile. Uneori, o simplă smucitură din umeri i le dărîmă pe toate, căci gîndurile i le-au surpat de mult. Dacă un vierme e capabil de neliniște metafizică, și el îi tulbură somnul.

Gîndul la Dumnezeu este un obstacol sinuciderii, dar nu morții. El nu împlînzește deloc întunericul de care se va fi speriat Dumnezeu pe vremea cînd își căuta pulsul prin teroarea nimicului....

Se spune că Diogene s-ar fi ocupat cu falsificarea de bani. — Orice om care nu crede în adevărul absolut are drept să falsifice totul.

Diogene, dacă se năștea după Cristos, ar fi fost un sfînt. — Admirația pentru cinici și două mii de ani de creștinism la ce ne poate duce? Un Diogene duios...

Platon a numit pe Diogene un Socrate nebun. Greu mai poate fi salvat Socrate...

Dacă ar prinde glas agitația surdă din mine, fiecare gest ar fi o îngenunchere la un zid al plîngerii. Port un doliu din naștere — doliul acestei lumi.

Tot ce nu-i uitare ne uzează substanța; remușcarea este la antipodul uitării. De aceea se ridică ea amenințătoare ca un monstru străvechi ce te răpune din privire sau îți umple clipele cu senzații de plumb topit în sânge.

Oamenii simpli simt remușcări în urma unui act oarecare; ei știu de ce le au, fiindcă motivele le sînt sub ochi. În zadar le-am vorbi de „accese“, ei n-ar putea înțelege tăria unui chin inutil.

Remușcarea metafizică este o tulburare fără cauză, o neliniște etică pe marginea vieții. N-ai nici o vină pe care s-o regreți, și totuși simți remușcări. Nu-ți aduci aminte de nimic, dar te năpădește un infinit dureros al trecutului. N-ai făcut nici o faptă rea, dar te simți responsabil de răul universului. Senzații de Satană în delir de scrupul. Principiul Răului în mrejele problemelor etice și-n teroarea imediată a soluțiilor.

Cu cît ești mai puțin indiferent în fața răului, cu atît ești mai aproape de remușcarea esențială. Aceasta-i uneori tulburare și echivocă: atunci porți povara absenței Binelui.

Violetul e culoarea remușcării. (Ceea ce e straniu în el pleacă din lupta dintre frivolitate și melancolie, cu triumful ultimei.)

Remușcarea este forma etică a regretului. (Părerile de rău devin probleme, iar nu tristeți.) Un regret ridicat la rangul de suferință.

Ea nu rezolvă nimic, dar începe totul. Apariția moralei este identică întîiului freamăt de remușcare.

Un dinamism dureros face din ea o risipă somptuoasă și zadarnică a sufletului. — Numai marea — și fumul de țigară — ne dau imaginea ei.

Păcatul este expresia religioasă a remușcării, precum regretul expresia ei poetică. Primul este o limită superioară; ultimul, una inferioară.

Te căiești de ceva ce s-a întîmplat sub tine... Erai liber să dispui alt curs lucrurilor, dar atracția răului sau a vulgarității a învins reflecția etică. Ambiguitatea pleacă din amestecul de teologie și vulgaritate din orice remușcare.

În nimic nu simți mai dureros ireversibilitatea timpului ca în ea. Ireparabilul nu-i decît interpretarea morală a acestei ireversibilități.

Răul ne dezvăluie substanța demonică a timpului; binele, potențialul de veșnicie al devenirii. Răul este abandonare; binele, un calcul inspirat. Nimeni nu știe diferența rațional unul de celălalt. Dar simțim cu toții căldura dureroasă a răului și răceala extatică a binelui.

Dualismul lor transpune în lumea valorilor un altul mai adânc: nevinovăție și cunoaștere.

Ceea ce deosebește remușcarea de deznădejde, de ură sau de groază este o înduioșare, un patetic al incurabilului.

Sînt atîți oameni pe care îi separă de moarte doar nostalgia ei! În aceasta, moartea își creează din viață o oglindă pentru a se putea admira. Poezia nu-i decît instrumentul unui funebru narcisism.

Atît animalele, cît și plantele sînt triste, dar ele n-au descoperit tristețea ca un procedeu de cunoaștere. Numai în măsura în care omul îl folosește încetează a fi natură. Privind în jurul nostru, cine nu observă c-am acordat prietenia la plante, animale și la cîte minerale! — dar nici unui om.

Lumea nu-i decît un Nicăieri universal. De aceea, n-ai unde să te duci niciodată...

Toate momentele acelea cînd viața tace, ca să-ți auzi singurătatea... În Paris, ca și într-un cătun îndepărtat, timpul se retrage, se înghemuiește într-un colț al conștiinței și rămîi cu tine însuți, cu umbrele și luminile tale. Sufletul s-a izolat și în zvîrcoliri nedefinite se ridică la suprafața ta, ca un cadavru pescuit în adîncimi. Și atunci îți dai seama că mai există și alt sens al pierderii sufletului decît cel biblic.

Toate gîndurile par gemetele unei rîme călcate de îngeri.

Nu poți pricepe ce înseamnă „meditația“ dacă nu ești obișnuit să asculți tăcerea. Vocea ei este un îndemn la renunțare. Toate inițierile religioase sînt cufundări în adîncimile ei. Din

misterul lui Buddha am început să bănuiesc în clipa în care m-a apucat frica de tăcere. Muțenia cosmică îți spune atâtea lucruri, că lașitatea te împinge în brațele acestei lumi.

Religia-i o revelație atenuată a tăcerii, o îndulcire a lecției de nihilism ce ne-o inspiră șoaptele ei, filtrate de teama și prudența noastră... Astfel se așază tăcerea la antipodul vieții.

De câte ori îmi vine-n minte cuvântul: rătăcire, de atâtea ori am revelația omului. Și tot de atâtea ori, parcă au ațipit munții pe fruntea mea...

Suso ne spune, în autobiografia sa, că și-a gravat numele lui Isus, cu un stil metalic, în dreptul inimii. Sîngele n-a curs în zadar, căci după o vreme descoperă o lumină în acele litere, pe care le acoperă ca să nu le zărească nimeni. — Ce mi-aș scrie în dreptul inimii? — Se prea poate că: nefericire. Și surpriza lui Suso s-ar repeta la interval de secole, dacă diavolul ar avea lumină măcar pentru emblema lui... În felul acesta, inima omenească ar ajunge reclama luminoasă a Satanei.

Sînt poieni în care îngerii își fac vilegiatura. În ele aș semăna flori din marginea deșerturilor, ca să mă odihnesc în umbra propriului simbol.

Trebuie să ai spiritul unui sceptic grec și o inimă de Iov ca să încerci sentimentele în ele însele: un păcat fără vină, o tristețe fără motiv, o remușcare fără cauză, o ură fără obiect...

Sentimente pure — care își au echivalentul în a filozofa fără probleme. Nici viața și nici gândirea nu mai au — în felul acesta — vreo legătură cu timpul, iar existența se definește ca o suspendare. Tot ce se petrece în tine nu se mai poate raporta la nimic, fiindcă nu se îndreaptă nicăieri, ci se epuizează în finalitatea internă a actului. Devii cu atât mai esențial, cu cât răpești „istoriei“ tale caracterul de temporalitate. Privirile spre cer n-au dată, iar viața în ea însăși e mai puțin localizabilă decît neantul.

În dorul după absolut există puritatea unui vag, care trebuie să ne lecuiească de infecțiile temporale și să ne servească de prototip al neîncetatei suspendări. Căci aceasta nu-i, în fond, decît deparazitarea conștiinței de timp.

De câte ori mă gândesc la om, mila îmi îneacă gândurile. Și astfel nu-i pot da de urmă în nici un chip. O frîntură în natură te obligă la meditații frînte.

Pasiunea pentru sfințenie înlocuiește alcoolul în aceeași măsură ca muzica. Tot așa, erotica și poezia. Forme diferite ale uitării, perfect substituibile. Bețivii, sfinții, îndrăgostiții și poeții se află inițial la aceeași distanță de cer sau, mai bine zis, de pămînt. Numai căile diferă, deși toți sînt pe cale să nu mai fie oameni. — Așa se explică de ce o voluptate a imanenței îi condamnă în mod egal.

Timiditatea este un dispreț instinctiv al vieții; cinismul, unul rațional. Înduioșarea? Un amurg delicat al lucidității, o „degradare“ a spiritului la rangul inimii.

În orice timiditate se află o nuanță religioasă. Teama că nu sîntem ai nimănui, că Dumnezeu este un nimeni, iar lumea opera lui... Neîncrederea metafizică ne creează o neprielnicie în fire și o jenă în societate. Lipsa de îndrăzneală între oameni — decantarea forței în dispreț — pleacă dintr-o vitalitate nesigură, agravată de bănuieli la ce e mai esențial în lume. Un instinct sigur și o credință hotărîtă îți dau dreptul să fii obraznic; te silesc chiar. — Timiditatea-i modul de a-ți învălui un regret. Căci orice îndrăzneală nu e decît forma pe care o ia lipsa de regrete.

De câte ori nu mai ai iluzii, este ca și cum ai fi servit de oglindă toaletei intime a vieții. — Mister mai înduioșător ca în dragostea de viață nu există; ea singură calcă peste toate evidențele. Trebuie să nu mai aparții deloc lumii ca viața să-ți pară un absolut. O perspectivă din cer așa o proiectează.

Unde apare paradoxul moare sistemul și triumfă viața. Prin el își salvează onoarea rațiunea în fața iraționalului. Ce e tulbure în viață nu poate fi exprimat decît în blestem sau imn. Cine nu le poate mînuii mai are la îndemîină o singură scăpare: paradoxul — surîs formal al iraționalului.

Ce-i el din perspectiva logicii dacă nu un joc iresponsabil, iar din a bunului-simț o imoralitate teoretică? Dar nu ard în el toate irezolvabilele, nonsensurile și conflictele ce

frământă subteran viața? De câte ori umbrele ei neliniștite se mărturisesc rațiunii, aceasta le îmbracă șoaptele în eleganța paradoxului, spre a le masca originea. Însuși cel de salon, este el altceva decât expresia cea mai profundă pe care o poate afecta superficialitatea?

Paradoxul nu-i o soluție; căci nu rezolvă nimic. Poate fi folosit doar ca împodobire a ireparabilului. A voi să îndrepti ceva cu el este cel mai mare paradox. Fără dezabuzarea rațiunii nu mi-l pot închipui. Lipsa ei de patos o obligă să tragă cu urechea la murmurul vieții și să-și desființeze autonomia în tălmăcirea acesteia. În paradox, rațiunea se anulează pe ea însăși; și-a deschis granițele și nu mai poate opri năvala erorilor palpitate, a erorilor care zvîcnesc.

Teologii sînt paraziți ai paradoxului. Fără întrebuințarea lui inconștientă, ei trebuiau să depună de mult armele. Scepticismul religios nu e decât practica lui conștientă.

Tot ce nu încapă în rațiune este motiv de îndoială; dar în ea nu este nimic. De aici avîntul rodnic al gîndirii paradoxale, care a introdus conținut în forme și a dat curs oficial absurdității.

Paradoxul împrumută vieții farmecul unei absurdități expresive. Îi întoarce ceea ce ea i-a atribuit dintru început.

Dac-aș fi Moise, aș scoate cu toiagul regrete din stînci. Oricum — este și acesta un mod de-a stinge setea muritorilor...

Ceea ce-i religios nu-i chestiune de conținut, ci de intensitate. Dumnezeu se determină ca un moment al frigurilor noastre, așa încît lumea în care viețuim devine un obiectiv atît de rar al sensibilității religioase prin faptul că n-o putem gîndi decât în clipele neutre. Fără „călduri“ nu depășim cîmpul percepției, adică nu vedem nimic. Ochii servesc pe Dumnezeu numai cînd nu disting obiectele; absolutul se teme de individualizare.

Intensificarea nu importă cărei senzații este semn de religiozitate. Un dezgust maxim ne dezvăluie Răul (calea negativă spre Dumnezeu). Viciul e mai aproape de absolut decât un instinct nefalsificat, deoarece participarea la divin este posibilă în măsura în care nu mai sîntem natură.

Un om lucid își măsoară „căldurile“ la fiecare pas, spectator al pasiunii proprii, veșnic pe urmele lui, abandonându-se echivoc născocirilor tristeții sale. În luciditate, cunoașterea este un omagiu fiziologiei.

Cu cât știm mai mult despre noi, cu atât îndeplinim cerințele unei igiene, care consistă în realizarea transparenței organice. De atîta puritate, vedem prin noi. Ajungi astfel să asiești la tine însuși.

Sursa isteriei sfînte în mînăstiri nu poate fi decît ascultarea tăcerii, contemplarea spectacolului de liniște al singurătății. — Dar palpitația lăuntrică a Timpului, pierderea conștiinței în ondulația valurilor temporale? Sursa isteriei laice...

Timpul este un surogat metafizic al mării. Nu te gîndești la el decît spre a învinge nostalgia ei.

Dacă se admite în univers un infinitezimal real, totul este real; — dacă nu există ceva, nu există nimic. A face concesii multiplicității și a reduce totul la o ierarhie de aparențe înseamnă a nu avea curajul negației. Distanța teoretică de viață și slăbiciunea sentimentală pentru ea ne duc la soluția șovăitoare a treptelor irealității, la un pro-contra firii.

Situația paradoxală exprimă o indeterminație esențială a ființei. Lucrurile nu s-au așezat. Atît ca situație reală, cît și ca formă teoretică — paradoxul izvorăște din condiția nedesăvîrșirii. Unul singur, și ar arunca raiul în aer.

Contingența — oazele de arbitrar în deșertul Necesității — nu e sesizabilă de formele rațiunii decît prin intervenția de mobilitate pe care-o introduce neastîmpărul paradoxului. Ce-i el dacă nu o irupție demoniacă în rațiune, o transfuzie de sînge în Logică și o suferință a formelor?

Semnul hotărîtor că misticii n-au rezolvat nimic, dar au înțeles totul? Avalanșa de paradoxe în preajma lui Dumnezeu, spre a se ușura de teama neînțelesului. Mistica este suprema expresie a gîndirii paradoxale. Înșiși sfinții au folosit acest instrument al indeterminației spre a „preciza“ indescifrabilul divin.

Senzații eterice ale Timpului în care vidul își surîde lui însuși...

Melancolia — nimb vaporos al Temporalității.

Existența demoniacă ridică fiecă clipă la demnitatea de eveniment. Acțiunea — moarte a spiritului — emană dintr-un principiu satanic, încît luptăm în măsura în care avem ceva de ispășit. Mai mult decît orice, activitatea politică e o ispășire inconștientă.

Sensibilitatea față de timp pleacă din incapacitatea de a trăi în prezent. Îți dai seama în fiecă clipă de mișcarea nemiloasă a vremii, care se substituie dinamismului imediat al vieții. Nu mai trăiești în timp, ci cu el, paralel lui.

Fiind una cu viața, ești timp. Trăindu-l, mori împreună cu el, fără îndoieli și fără chin. Sănătatea perfectă se realizează în asimilarea temporală, pe cînd starea de boală este o disociere echivalentă. Cu cît percepi mai bine timpul, cu atît ești mai înaintat într-o dizarmonie organică.

În mod firesc, trecutul se pierde în actualitatea prezentului, se însumează și se topește în el. Regretul — expresie a acuității temporale, a dezintegrării din prezent — izolează trecutul ca actualitate, îl vitalizează printr-o adevărată optică regresivă. Căci în regret trecutul păstrează o virtute de posibil. Un ireparabil convertit în virtualitate.

Cînd știi neîncetat ce agent de distrugere e timpul, sentimentele care se înjghebează în jurul acestei conștiințe încearcă să-l salveze pe toate laturile. Profetia este actualitatea viitorului, precum regretul a trecutului. Neputînd fi în prezent, transformăm trecutul și viitorul în prezențe, încît nulitatea actuală a timpului ne ușurează accesul înfinității lui.

A fi bolnav înseamnă a trăi într-un prezent conștient, într-un prezent sie însuși trans-lucid, căci teama de trecut și de viitor, de ce s-a întîmplat și de ce se va întîmpla, dilată clipa pe măsura imensității temporale.

Un bolnav care-ar putea trăi naiv n-ar fi propriu-zis bolnav, căci poți fi atins de cancer, dacă n-ai teroarea deznodămîntului (acest viitor care fuge înspre noi, nu spre care alergăm), ești sănătos. Nu există boli, ci numai conștiința lor însoțită totdeauna de hipertrofia simțului temporal.

Uneori nu ni se întâmplă să pipăim timpul, să-l pierdem printre degete, în excese de intensitate care-l proiectează în conture materiale? Sau alteori să-l simțim ca o adiere subtilă prin firele de păr? Să fi obosit? Caută el vreun culcuș? Sînt inimi mai ostenite ca el și care totuși nu i-ar refuza azilul...

Răul, părăsind indiferența originară, și-a luat Timpul ca pseudonim.

Oamenii au construit paradisul filtrînd eternitatea, din „esență“ de veșnicie. Același procedeu aplicat ordinii temporale ne face inteligibilă suferința. Căci, într-adevăr, ce este ea dacă nu „esență“ de timp?

După miezul nopții, gîndești ca și cum n-ai mai fi în viață sau — în cel mai bun caz — ca și cum n-ai mai fi tu. Devii o simplă unealtă a tăcerii, a veșniciei sau a vidului. Te crezi trist și nu știi că acestea respiră prin tine. Ești victima unui complot al forțelor obscure, căci dintr-un individ nu se poate naște o tristețe care să nu încapă în el. Tot ce ne întrece își are sursa în afară de noi. Atît plăcerea, cît și suferința. Misticii au raportat revărsarea de delicii a extazului la Dumnezeu, pentru că nu puteau admite că mărginirea individuală este capabilă de atîta plinătate. Așa se întâmplă cu tristețea și cu toate. Ești singur, dar cu toată singurătatea.

Cînd totul se mineralizează, nostalgia însăși devine geometrie, stîncile par fluide față de împietrirea vagului sufletesc și nuanțele sînt mai prăpăstioase decît munții. Atunci nu-ți mai trebuie decît tremurul și privirea cîinilor călcați, și-un ceas hodorogit din alte secole — pernă a unei frunți înnebunite.

De cîte ori mă primblu prin ceață, mă dezvăluiesc mai ușor mie însumi. Soarele te înstrăinează, căci descoperindu-ți lumea, te leagă înșelăciunilor ei. Dar ceața este culoarea amărăciunii.

Accesele de milă sînt precedate de o stare de slăbire generală, în care umbli cu teama de a nu cădea în toate obiectele, de a nu te topi în ele. Mila este forma patologică a

cunoașterii intuitive. Cu toate acestea, nu poate fi așezată în rîndul bolilor, ea fiind un leșin... vertical. Cazi în direcția propriei singurătăți.

Noaptele albe — singurele negre — te fac un adevărat scafandru al Timpului. Cobori, cobori spre lipsa lui de fund... Scufundarea muzicală și nedefinită spre rădăcinile temporalității rămîne o voluptate neîmplinită, fiindcă nu putem atinge marginile timpului decît sărind din el. Saltul acesta ni-l face însă exterior; îi percepem marginile, dar nu în experiența lui. Suspendarea îl transformă în irealitate și-i răpește sugestia de infinit — decor al nopților albe.

Somnul n-are alt rost decît uitarea timpului, a principiului demonic ce veghează în el.

În biserici mă gîndesc adesea ce lucru mare ar fi religia dacă n-ar fi credincioșii, ci numai neliniștea religioasă a lui Dumnezeu, de care ne vorbește orga.

Mediocritatea filozofiei se explică prin faptul că nu se poate cugeta decît la o temperatură scăzută. Cînd ești stăpîn pe febră, orînduiești gîndurile ca păpușile; tragi ideile de ață și publicul nu se refuză iluziei. Dar cînd orice privire spre tine însuți e un incendiu sau un naufragiu, cînd peisajul lăuntric e o devastare somptuoasă de flăcări evoluînd la orizontul mărilor — atunci dai drumul gîndurilor, coloane turmentate de epilepsia focului interior.

Dacă aș ști c-am fost trist o singură dată din cauza oamenilor, de rușine aș depune armele. Ei pot fi uneori iubiți sau urîți și totdeauna compătimiți, dar atenția unei întristări e o concesie degradantă. Clipele de generozitate divină, în care i-am îmbrățișa pe toți, sînt inspirații rare, adevărate „grații“.

Iubirea de oameni este boală tonică și în același timp ciudată, fiindcă nu-i sprijinită de nici un element din realitate. Un psiholog iubitor de oameni n-a existat pînă acum și desigur nu va exista niciodată. Cunoașterea nu merge în sensul umanității. — Sînt însă pauze ale lucidității, recreații ale cunoașterii, crize ale ochiului necruțător, care îl pun în situația stranie a iubirii. Atunci ar dori să se întindă în mijlocul străzii, să sărute tălpile muritorilor,

să dezlege curelele încălțămintei negustorilor ca și cerșetorilor, să se târîie prin toate rănile și însîngerările, să atîrne de privirea criminalului aripi de porumb — să fie ultimul om din dragoste!

Cunoașterea de oameni și dezgustul fac din psiholog, de bine, de rău, o victimă a propriilor lui cadavre. Căci pentru el orice iubire este o ispășire. — Oamenii pe care i-a anulat cunoașterea mor în tine; victimele disprețului tău putrezesc în inima ta. Și întreg acest cimitir care prinde viață în delirul de dragoste, în spasmele ispășirii tale!

Sublimul este incomensurabilul ca sugestie de moarte. Marea, renunțarea, munții și orga — în moduri diferite și totuși în același fel — sînt încoronarea unui sfîrșit, care deși se consumă în timp, destrucția lui este totuși dincolo de el. Căci sublimul e o criză temporală a eternității.

Ceea ce-i sublim în exemplul lui Isus derivă din rătăcirea prin timp a veșniciei, din nemăsurata ei degradare. Tot ce e însă scop în existența Mîntuitorului atenuază ideea de sublim, care exclude aluziile etice. Dacă s-a coborît de bunăvoie ca să ne salveze, atunci el ne poate interesa numai în măsura în care gustăm estetic un gest etic. Dimpotrivă, dacă trecerea lui printre noi este numai o greșeală a veșniciei, o ispitire inconștientă de moarte a perfecțiunii, o ispășire în timp a absolutului, atunci proporțiile enorme ale acestei inutilități nu se înalță sub semnul sublimului? — Estetica să mai salveze crucea, ca simbol al veșniciei.

Nu există o plăcere mai mare ca aceea să crezi c-ai fost filozof — și nu mai ești.

A suferi înseamnă a medita o senzație de durere: a filozofa — a medita asupra acestei meditații.

Suferința-i ruina unui concept; o avalanșă de senzații, care intimidează orice formă.

Total în filozofie este de rangul al doilea, al treilea... Nimic direct. Un sistem se construiește din derivări, el însuși fiind derivatul prin excelență. Iar filozoful nu-i mai mult de un geniu indirect.

Nu putem fi atît de generoși cu noi înșine, încît să nu ne zgîrcim în libertatea ce ne-o acordăm. De nu ne-am pune piedică, de cîte ori fiecă clipă n-ar fi altceva decît o supraviețuire! Nu se întîmplă de multe ori să rămînem noi înșine doar prin ideea limitelor noastre? O biată amintire a unei individualizări trecute, o zdreanță a propriei individualității... Ca și cum am fi un obiect ce-și caută un nume într-o natură fără identitate. — Omul e făcut — ca toate vietățile — pe măsura unor anumite senzații. Or, se întîmplă ca ele să nu-și mai facă loc una alteia, în succesiunea normală, ci să năpădească toate într-o furie elementară, roind în jurul unei epave — din plenitudine — care e eul. Unde să mai fie loc atunci pentru pata de vid care e conștiința?

Este atîta crimă și poezie în Shakespeare, că dramele lui par concepute de un trandafir în demență.

Oricîtă amărăciune ar fi în noi, ea nu-i atît de mare încît să ne poată dispensa de amărăciunile altora. Iată de ce lectura moralistilor francezi este balsamică în orele tîrzii. Ei au știut totdeauna ce înseamnă a fi singur între oameni; rar de tot ce e singurătatea în lume. Pînă și Pascal n-a putut învinge condiția lui de om retras din societate. O suferință ceva mai redusă, și-am fi înregistrat doar o mare inteligență. — Între francezi și Dumnezeu s-a interpus totdeauna salonul.

Două lucruri m-au umplut neîncetat de o isterie metafizică: un ceas care stă și un ceas care umblă.

Cu cît oamenii te interesează mai puțin, cu atît devii mai timid în fața lor, iar cînd ajungi să-i disprețuiești, începi să te bîlbîi. — Natura nu-ți iartă nici un pas peste inconștiența ei și-ți urmărește toate cărările orgoliului, împînzindu-le de regrete. Cum s-ar explica altcum că oricărui triumf peste condiția de om i se asociază o părere de rău corespunzătoare?

Timiditatea împrumută ființei umane ceva din discreția intimă a plantelor, iar unui spirit agitat de el însuși o melancolie resemnată care pare a fi aceea a lumii vegetale. Sînt gelos pe un crin numai cînd nu-s timid.

Dacă suferința n-ar fi un instrument de cunoaștere, sinuciderea ar fi obligatorie. Și viața însăși — cu inutilitățile ei sfișietoare, cu bestialitatea ei obscură, care ne tîrîie în erori pentru a ne spînzura din cînd în cînd de cîte un adevăr, cine ar putea-o suporta, de n-ar fi un spectacol de cunoaștere unic? Trăind primejdiile spiritului, ne mîngîiem prin intensități de lipsa unui adevăr final.

Orice eroare este un fost adevăr. Nu există însă una inițială, deoarece între adevăr și eroare distanța e marcată doar de pulsație, de animația lăuntrică, de ritmul secret. Astfel, eroarea-i un adevăr care nu mai are suflet, un adevăr uzat și care așteaptă să fie vitalizat.

Adevărurile mor psihologic, nu formal; ele își mențin valabilitatea, continuînd nonviața formelor, deși pot să nu mai fie valabile pentru nimeni.

Tot ce-i viață în ele se petrece în timp; eternitatea formală le așază într-un vid categorial.

Pentru un om, cam cît „ține“ un adevăr? Nu mai mult ca o pereche de ghete. Doar cerșetorii nu le schimbă niciodată. Întru cît ești însă în rînd cu viața, trebuie să te primenești încontinuu, căci plinătatea unei existențe se măsoară după suma de erori înmagazinate, după cantitatea de ex-adevăruri.

Nimic din ceea ce știm nu rămîne neispășit. Orice paradox, curaj de gînd sau indiscreție a spiritului le plătim scump mai curînd sau mai tîrziu. Este de un farmec straniu această pedeapsă care urmează oricărui progres al cunoașterii. Ai sfișiat un vâl ce acoperea inconștienta naturii? Îl vei ispăși într-o tristețe a cărei sursă n-o vei bănuși. Și-a scăpat un gînd plin de răsturnări și amenințător? Sînt nopți ce nu pot fi umplute decît de evoluțiile căinței. Ai pus prea multe întrebări lui Dumnezeu? Atunci, de ce te miră povara răspunsurilor ce nu le-ai primit?!

Indirect, prin consecințe, cunoașterea-i un act religios.

Ispășim cu voluptate spiritul și cu toată abandonarea în inevitabil. Cum dezintoxicarea de cunoaștere este imposibilă, deoarece o cere organismul, incapabil de-a se obișnui cu doze mici, — să facem și din actul reflex o reflexie. În felul acesta, setea infinită a spiritului își află o ispășire echivalentă.

Cultul frumuseții seamănă unei lașități delicate, unei dezertări subtile. N-o iubești oare fiindcă te scutește de-a trăi? Sub impresia unei sonate sau unui peisaj, ne dispensăm de viață cu un zîmbet de bucurie dureroasă și de superioritate visătoare. Din centrul frumuseții, totul este în urma noastră și nu putem privi spre viață decât întorcându-ne. Orice emoție dezinteresată, neasociată imediatului existenței, încetinește mersul inimii. Într-adevăr, organul timpului, care-i inima, ce-ar mai putea marca în amintirea veșniciei care e frumusețea?!

Ceea ce nu aparține timpului ne reține respirația. Umbrele eternității, ce se apleacă de câte ori singurătatea este inspirată de un spectacol de frumusețe, ne taie suflarea. Ca și cum am pîngări nemărmurirea prin aburii respirației noastre!

Cînd toate lucrurile ce le-aș atinge ar deveni triste, cînd o privire furișată spre cer i-ar împrumuta culoarea mîhnirilor, cînd n-ar exista ochi uscați în preajma mea și aș evolua pe bulevarde ca prin mărăcini, că urmele pașilor mei le-ar sorbi soarele spre a se îmbăta de durere, atunci aș avea dreptul și mîndria să afirm viața. Orice aprobare ar avea de partea ei mărturia infinitului de suferință și orice bucurie sprijinul amărăciunilor. E urît și vulgar a scoate o afirmație întăritoare din ce nu e plenitudine de rău, durere și mîhnire. Optimismul este un aspect degradant al spiritului, fiindcă nu pleacă din febră, din înălțimi și amețeli. Tot așa o pasiune ce nu-și extrage tăria din umbrele vieții. În scuipat, în gunoi, în tina anonimă a ulițelor zace un izvor mai curat și nesfîrșit mai rodnic decît în împărtășirea blîndă și rațională din viață. Avem destule vine prin care să urce adevărurile, destule vine în care plouă, ninge, bate vîntul, apun și răsar sori. Și-n sîngele nostru nu cad stele spre a-și recăpăta sclipirea?

Nu-i loc sub soare ca să mă rețină și nici umbră să mă adăpostească, fiindcă spațiul devine vaporos în avântul rătăcitor și-n fuga nesățioasă. Ca să rămâi undeva, ca să-ți ai „locul“ tău în lume, trebuie să fi împlinit miracolul de a te fi aflat în vreun punct al spațiului, negîrbovit de amărăciuni. Cînd te găsești într-un loc, nu faci decît să te gîndești la altul, încît nostalgia se conturează organic într-o funcție vegetativă. Dorința de altceva, din simbol spiritual, devine natură.

Expresie a avidității de spațiu, nostalgia sfirșește prin a-l anula. Cine suferă numai de pasiunea Absolutului n-are nevoie de această lunecare orizontală pe întinderi. Existența staționară a călugărilor își are sursa în canalizarea verticală, spre cer, a acestor doruri vagi după veșnic alte locuri și alte depărtări. O emoție religioasă n-așteaptă consolare de la spațiu; mai mult, ea nu-i intensă decît în măsura în care îl asimilează unui cadru de căderi.

Cînd nu-i loc în care să nu fi suferit, ce alt motiv poți invoca în sprijinul rătăcirii? Și ce o să te lege de spațiu, cînd albastrul întunecat al nostalgiei te dezleagă de tine însuși?

Dacă omul n-ar fi știut introduce un delir voluptuos în singurătate — de mult s-ar fi aprins întunericul.

Descompunerea cea mai oribilă, într-un cimitir necunoscut, este o icoană palidă pentru părăsirea în care te afli cînd, din aer sau de sub pămînt, o voce neașteptată îți dezvăluie cît ești de singur.

Să n-ai cui să spui niciodată nimic! Numai obiecte; nici o ființă. Și năpăstuirea singurătății nu pleacă decît din sentimentul că ești înconjurat de lucruri neînsuflețite, cărora n-ai ce să le spui.

Nu din extravaganta și nici din cinism umbra Diogene cu un felinar, în plină zi, să caute un om. Știm noi prea bine că din singurătate...

Cînd nu-ți poți aduna gîndurile și te supui, înfrînt, argintului lor viu — ca aburul se risipește lumea și cu ea tu însuși, că pari a asculta la marginile unei mări ce și-a retras apele lectura propriilor memorii scrise într-o altă viață... Încotro aleargă mintea, spre ce nicăieri își dizolvă granițele? Se topesc ghețari în vine? Și-n ce anotimp al sîngelui și-al spiritului te afli?

Mai ești tu însuși? Nu-ți zvîcnesc tîmplele de teama contrară? Ești altul, ești altul...
...Cu ochii pierduți spre celălalt în melancolia neprihănită a parcurilor.

Despre orice — și-n primul rînd despre singurătate — ești obligat a gîndi negativ și pozitiv în același timp.

Fără tristețe ne-am da noi seama, în aceeași vreme, de trup și de duh? Fiziologia și cunoașterea se întîlnesc în ambiguitatea ei constitutivă, încît nu ești mai prezent ție însuși și mai solidar cu tine ca-n clipele de tristețe. Va fi aceasta — ca și conștiința — un agent de înstrăinare de lume, un factor de exterioritate; cu cît ne îndepărtează însă de toate, cu atît coincidem mai mult cu noi. Seriozitatea — tristețe fără accent afectiv — ne face sensibili numai la un proces rațional, căci neutralitatea ei n-are adîncimea care asociază capriciile viscerelor vibrației spiritului. O ființă serioasă este un animal ce îndeplinește condițiile de om; oprește-i o clipă mecanismul de gîndire; nu va observa ce ușor a redevenit animalul de altădată. Răpește-i însă tristeții reflexia; va rămîne destulă imbecilitate sumbră ca zoologia să nu te accepte.

A lua lucrurile în serios înseamnă a le cîntări fără a participa; a le lua în tragic — a te angaja în soarta lor. Între seriozitate și tragedie (această tristețe ca acțiune) este o mai mare deosebire decît între un funcționar și un erou. — Filozofii sînt bieți agenți ai Absolutului, plătiți din contribuțiile mîhnirilor noastre. Din a lua lumea în serios și-au făcut o profesie.

Tristețea — în forma ei elementară — este o genialitate a materiei. Inspirație primară fără gînduri. Trupul și-a înfrînt condiția și tinde la o participare „superioară“ lui, iar în formele reflexive ale tristeții procesul este completat de o descindere a spiritului prin vine, ca pentru a ne arăta cît de organic ne aparținem.

Răpindu-ne firii și redîndu-ne nouă, tristețea-i o izolare substanțială a firii noastre, în deosebire de împrăștierea ontologică a fericirii.

În „accesele“ de milă se manifestă o atracție secretă pentru „proastele maniere“, pentru murdărie și degradare. Orice monstruozitate este o perfecțiune față de lipsa „bunului-gust“ al milei, acest rău cu aparențele reale ale blîndeții.

În mormanul de pete și de devieri ale naturii sau în rafinamentul vicios al minții, nu veți găsi o perversiune mai întunecoasă și mai frământată ca mila. Nimic nu ne abate de la frumusețe mai mult decât „acesele“ ei. Și dac-ar fi numai frumusețea! Dar virtuțile subterane ale acestui viciu ne întorc de la rosturile noastre esențiale și consideră depravare tot ce nu emană din gustul prăbușirii, din mlaștini și din putregai, întinderi ale milei și pretexte ale voluptății ei infernale.

Nici o patologie n-a studiat-o fiindcă este o boală practică, și știința a fost totdeauna în serviciul primăriilor. Cine-ar adânci tulburările lăuntrice, iadul iubirii perverse de oameni, — ar mai putea întinde mîna vreunui milostiv?

Rostul gînditorului este să întoarcă viața pe toate părțile, să-i proiecteze fețele în toate nuanțele, să revină neîncetat asupra ascunzișurilor ei, să-i bată în jos și-n sus cărările, de mii de ori să privească același aspect, să nu descopere noul decât în ce-a văzut nelămurit, aceleași teme să le treacă prin toate membrele, amestecîndu-și cugetele-n trup — să zdrențuiască astfel viața gîndind-o pînă la capăt.

Nu-i revelator pentru ce e nedefinibil în insuficiențele vieții că numai cioburile unei oglinzi sfărîmate pot să ne redea icoana ei caracteristică?

După ce ți-ai dat seama că oamenii nu-ți pot oferi nimic și continui totuși a-i întîlni, este ca și cum ai fi lichidat cu orice superstiție, dar mai crezi în fantome. Dumnezeu, pentru a obliga pe singuratici la lașitate, a creat zîmbetul, anemic și aerian la fecioare, concret și imediat la femei pierdute, înduioșător la bătrîni și irezistibil la muribunzi. De altfel, nimic nu dovedește mai mult că oamenii-s muritori ca zîmbetul, expresie a echivocului sfîșietor al vremelniceii. De cîte ori zîmbim, nu este ca la o ultimă întîlnire, și nu-i zîmbetul testamentul aromat al individului? Lumina tremurătoare a obrazului și a buzelor, umiditatea solemnă a ochilor transformă viața într-un port, în care vapoarele pleacă în larg fără destinație, transportînd nu oameni, ci despărțiri. Și viața ce-i, dacă nu locul despărțirilor?

De cîte ori mă înduioșează un zîmbet, mă îndepărtez cu o povară de ireparabil, căci nimic nu descoperă mai înfiorător ruina care așteaptă omul ca acest simbol aparent de fericire și care exprimă mai crud unei inimi desfrunzite freamătul de vremelnicie al vieții,

decît horcăitul clasic al sfîrșitului. — Și de cîte ori îmi zîmbește cineva, descifrez pe fruntea luminoasă chemarea sfîșietoare: „Apropie-te, vezi prea bine că și eu sînt muritor!“ — Sau cînd ochii mi s-au întunecat de noaptea mea, glasul zîmbetului îmi flutură pe lîngă urechi avide de implacabil: „Privește-mă, este pentru ultima oară!“

...Și de aceea zîmbetul te oprește de la singurătatea din urmă, și oricît nu te-ar mai interesa colegii de respirație și de putrefacție, te-ntorci spre ei ca să le sorbi secretul, să te îneci în el și ei să nu știe, să nu știe ce grei sînt de vremelnice, ce mări poartă și la cîte naufragii nu ne invită frămîntarea inconștientă și incurabilă a zîmbetului lor, la ce ispite de dispariție te supun, deschizîndu-și sufletul spre tine și tu ridicînd — cu freamăt și îndurerare — lespeda surîsului!

Germinația fiecărui adevăr ne pune corpul la teasc. Ne stoarcem viața de cîte ori cugetăm, încît un gînditor absolut ar fi un schelet ce și-ar ascunde oasele în... transparența gîndurilor.

Paloarea e culoarea ce-o ia gîndirea pe fața omenească.

Destin nu există decît în acțiune, fiindcă numai în ea riști totul, fără să știi unde vei ajunge. Politica — în sensul de exasperare a ceea ce-i istoric în om — este spațiul fatalității, abandonarea integrală forțelor constructive și destructive ale devenirii.

Și în singurătate riști totul, dar aici fiind în clar cu ce se va întîmpla, luciditatea atenuază iraționalul soartei. Îți anticipezi viața, îți trăiești destinul ca un inevitabil fără surprize, căci, într-adevăr, ce-i singurătatea dacă nu viziunea trans-lucidă a fatalității, maximum de luminozitate în agitația oarbă a vieții?

Omul politic renunță la conștiință; singuraticul, la acțiune. Unul trăiește uitarea (și asta e politica); celălalt o caută (și asta-i singurătatea).

O filozofie a conștiinței nu poate sfîrși decît într-una a uitării.

Un om care practică o viață întregă luciditatea ajunge un clasic al deznădejdiei.

Femeia ce privește spre ceva oferă o imagine de o rară trivialitate. Ochii melancolici te invită, dimpotrivă, la o distrugere aeriană, și setea de impalpabil pe care ți-o satisface funebrul și parfumatul lor azur te împiedică să mai fii tu însuși. Ochi ce nu zăresc nimic și din fața cărora dispari, ca să nu le pătezi infinitul cu obiectul prezenței tale. Privirea pură a melancoliei este modul cel mai ciudat prin care femeia ne face să credem că a fost cândva tovarășa noastră în Rai.

Melancolia este o religiozitate fără nevoia Absolutului, o lunecare din lume fără atracția transcendentului, o slăbiciune pentru aparențele cerului egală insensibilității la simbolul acestuia. Posibilitatea ei de a se dispensa de Dumnezeu — deși îndeplinește condițiile inițiale ale apropierii de el — o transformă într-o voluptate, care se satisface creșterii ei proprii și slăbiciunilor ei repetate. Căci melancolia este un delir estetic, suficient sieși, steril în mitologie. Nu vei găsi în ea nimic străin unui vis legănat, căci nu generează nici o imagine peste cursul etericei sale destrămări.

Melancolia-i o virtute la femei și un păcat la bărbați. Așa se explică de ce aceștia au folosit-o spre cunoaștere...

Există în unele surîsuri feminine o aprobare duioasă, care te îmbolnăvește. Ele se încuibă și se depun pe fondul necazurilor zilnice, exercitînd un control subteran. Femeile — ca și muzica — trebuie ocolite în receptivitățile tulburi care măresc pînă la leșin pretextele de înduioșare. Când vorbești despre teamă, despre teama însăși, în fața unei blonde spiritualizate de paloare și care-și apleacă ochii pentru a suplini prin gest mărturisirea, surîsul ei frînt și amar ți se rostogolește-n carne și-și prelungește prin ecouri chinul său imaterial.

Surîsurile sînt o povară voluptuoasă pentru cel ce le împarte și pentru cel ce le primește. O inimă atinsă de delicatețe greu poate supraviețui unui surîs duios. Tot așa, sînt priviri după care nu te mai poți hotărî pentru nimic.

Un fulg rătăcitor prin aer este o imagine de zădărnicie mai sfișietoare și mai simbolică decît un cadavru. Tot așa, un parfum neobișnuit ne face mai triști decît un cimitir, precum o

indigestie — mai gânditori decît un filozof. Și mai mult decît catedralele, nu ne face mai religioși mîna unui cerșetor ce ne arată drumul de urmat într-un oraș mare și-n care ne-am pierdut?

Începi a te neliniști de Timp, cu mult înainte de a-i citi pe filozofi, privind atent, într-un moment de oboseală, fața unui om bătrîn. Brazdele adîncite de necazuri, de speranțe și de năluciri se înnegresc și se pierd parcă fără urmă într-un fond de întuneric, pe care „fața“ îl ascunde cu greu, mască nesigură a unui abis îndurerat. În fiecă cută pare a se fi adunat vremea, a se fi ruginit devenirea, a fi îmbătrînit durata. Nu atîrnă timpul în ridurile bătrîneții și nu e fiecare cută un cadavru temporal? Fața omenească este folosită de demonia vremii ca o demonstrație de zădărnicie. O poate cineva privi senin în amurgul ei?

Înclină-ți ochii spre un bătrîn cînd n-ai Ecleeziastul la îndemîină, fața lui — de care el poate fi perfect străin — te va învăța mai mult ca înțelepții. Căci sînt încrețituri care dezvelesc acțiunea Timpului mai nemilos decît un tratat de zădărnicie. Unde să găsești cuvinte care să zugrăvească eroziunea lui implacabilă, înaintarea lui destructivă, cînd peisajul deschis și accesibil al bătrîneții ți se oferă la toate colțurile ca o lecție decisivă și o sentință fără apel?

Neastîmpărul copiilor în brațele bunicilor să nu fie oroarea instinctivă de Timp? Cine n-a simțit în sărutul unui bătrîn inutilitatea infinită a timpului?

De oameni mă separă toți oamenii.

De-aș alerga ca un nebun în căutarea mea, cine-mi spune că nu-mi voi ieși niciodată în cale? Pe ce maidan al universului mă voi fi rătăcit? Mă duc să mă caut acolo unde se aude lumina..., căci de mi-aduc bine aminte, iubit-am altceva decît sonoritatea transparențelor?

Cui nu i se pare că după fiecă amărăciune luna a devenit mai palidă și razele soarelui mai sfioase și că devenirea își cere scuze, schilodindu-și ritmul, — aceluia îi lipsește baza cosmică a singurătății.

Ruptura de ființă te face bolnav de tine însuși, încît este destul să pronunți cuvinte ca: uitare, nefericire, despărțire, pentru a te dizolva într-un fior mortal. Și atunci, ca să trăiești, riști imposibilul: accepți viața.

A rămîne singur cu întreaga iubire, cu povara infinitului erotic — iată sensul spiritual al nefericirii în dragoste, încît sinuciderile nu sînt probe ale lașității omului, ci ale dimensiunilor inumane ale iubirii. Dacă n-ar fi atenuat chinurile amoroase prin disprețul teoretic pentru femeie, toți amanții s-ar fi sinucis pînă acum. Știind însă ce e ea, au introdus prin luciditate un element de mediocritate în insuportabilul acelor văpăi. Nefericirea în dragoste întrece în intensitate cele mai adînci emoții religioase. Ce e drept, ea n-a construit biserici; dar a ridicat morminte, morminte peste tot.

Iubirea? Dar priviți cum fiecă rază de soare se-ngroapă într-o lacrimă, de parcă astrul strălucitor s-ar fi născut dintr-un acces de plîns al Divinității!

Nefericirea este starea poetică prin excelență.

În măsura în care animalele sînt capabile de nefericire în dragoste, participă la umanitate. De ce n-am admite că privirea umedă a cîinelui sau duiosia resemnată a măgarului nu exprimă uneori regrete fără cuvinte? Există ceva sumbru și îndepărtat în erotica animală, și care ne-o face atît de străină.

Literatura este o mărturie sigură că noi ne simțim mai aproape de plante decît de animale. Poezia în mare parte nu-i decît un comentariu la viața florilor, iar muzica o depravare umană a melodiilor vegetale.

Orice floare poate servi de imagine nefericirii în dragoste. Așa se explică apropierea noastră de ele. Și apoi, nici un animal nu poate fi un simbol al vremelniciei, pe cînd florile sînt expresiile ei directe, ireparabilul estetic al efemerului.

La adică, ce face fiecare om? Se ispășește pe sine însuși.

N-aș putea iubi decît un înțelept nefericit în dragoste...

Ceea ce face orașele mari atât de triste este că fiecare om vrea să fie fericit, iar șansele scad pe măsura ce dorința crește. Căutarea fericirii indică distanța de rai, gradul căderii umane. Și atunci, să ne mirăm de ce Parisul e punctul cel mai îndepărtat de Paradis?

Poți înghiți biblioteci întregi, nu vei găsi mai mult de trei-patru autori care merită a fi citați și recitați. Proeminențele acestui gen sînt niște analfabeți geniali, care trebuie admirați și la nevoie învățați, dar care, în fond, nu ne spun nimic. Aș vrea să pot interveni în istoria spiritului omenesc cu brutalitatea unui măcelar împodobit de cel mai rafinat diogenism. Căci pînă cînd vom mai lăsa în picioare pe atîția creatori care n-au știut nimic, copii obraznici și inspirați, lipsiți de maturitatea fericirii și a nefericirii? Un geniu care n-a ajuns la rădăcinile vieții, oricîte posibilități de expresie ar avea, nu trebuie gustat decît în clipe de indiferență. Este mai mult decît înfiorător să te gîndești ce puțini oameni au știut ceva cu adevărat, ce puține existențe complete au apărut pînă acum. Și ce-i o existență completă, și ce-nseamnă a ști? — A păstra o sete de viață în amurguri...

Anumite ființe simt pornirea spre crimă numai pentru a gusta o viață intensificată, așa încît negația bolnăvicioasă a vieții este în același timp omagiul ei.

Oare ar fi existat criminali dacă sîngele n-ar fi cald? Impulsul distructiv caută leacul unei răceli interne și mă îndoiesc că, fără o reprezentare implicită a unei călduri moleșitoare și roșii, vreun pumnal s-ar fi înfipt cîndva în vreun trup. Sîngele emană aburi adormitori, în care asasinul nădăjduiește a-și îmblînzi fiorurile de gheață. O singurătate neîndulcită de înduioșări generează crima, încît orice morală ce vrea distrugerea răului în adîncime are de privit numai o problemă: ce direcție trebuie să dăm singurătății, acest cadru ideal al ruinei și al descompunerii.

Găsi-va cineva vreodată cuvinte pentru freamătul care împreună în infinitatea aceleiași clipe suprema voluptate cu suprema durere? Sau vreo muzică, plecînd din toate zorile și apusurile acestei lumi, — putea-va ea transmite altor oameni senzațiile unei victime cosmice a fericirii și nefericirii? Un naufragiat bătut de toate valurile, izbit de toate stîncile, chemat

de toate întunecimile — și care-ar ține soarele în brațe! Epavă rătăcind cu izvorul vieții la piept, strângându-i strălucirea lui mortală, înecându-se cu el în valuri, căci fundurile mării așteaptă din veșnicie lumina și groparul ei.

Contactul între oameni — societatea în genere — n-ar fi posibil fără întrebuițarea repetată a acelorași adjective. Interziceți-le prin lege și veți vedea în ce mică măsură omul este un animal sociabil. Vor dispărea imediat conversația, vizitele, întâlnirile, și societatea se va degrada la raporturi mecanice de interese. Lenea de gândire a dat naștere la automatismul adjectivului. Aceeași calificare i se aplică lui Dumnezeu și unei mături. Altădată, Dumnezeu era infinit; astăzi e epatant. (Fiecare țară își are expresiile vidului ei mental.) — Interziceți adjectivul cotidian și definiția celebră a lui Aristot cade.

Diferențele dintre filozofii antici și cei moderni, atât de frapante și de defavorabile ultimilor, pleacă din faptul că aceștia au filozofat la masa de lucru, la birou, pe când aceia în grădini, în piețe sau la cine știe ce margine de mare. Apoi anticii, mai leneși, stăteau multă vreme întinși, căci știau bine că inspirația vine orizontal. Astfel, ei așteptau gândurile, pe când modernii le siluiesc și le provoacă prin lectură, făcând impresia că nici unul n-a cunoscut plăcerea iresponsabilității meditative, ci și-au organizat ideile cu aplicație de întreprinzători. Niște ingineri în jurul lui Dumnezeu.

Multe spirite au descoperit Absolutul din a fi avut o canapea în preajma lor.

Fiecare poziție a vieții este o altă perspectivă a ei. Filozofii se gândesc la altă lume, fiindcă gârbovi de obicei, s-au săturat a o privi pe aceasta.

Cărui om, zărindu-se-n oglindă într-un semiîntuneric, nu i se pare a se fi întâlnit cu sinucigașul din el?

Poți iubi o ființă impermeabilă Absurdului și care nu bănuiește din ce tragedie pleacă el, din câte eleganțe de venin, din cât rafinament de dezolare, din câte reflexe vicioase și înșelătoare ale pustiului lăuntric?

Absurditatea este insomnia unei erori, eșuarea dramatică a unui paradox. Febra spiritului nu poate fi măsurată decât prin abundența acestor funeralii logice care sînt formulele absurde.

Muritorii de totdeauna s-au ferit cu teamă de ele, au priceput ei negreșit ceva din nobila lor descompunere, dar nu le-au putut prefera siguranței sterpe, calmului compromițător al rațiunii.

De cîte ori mă gîndesc la moarte, îmi pare că voi muri mai puțin, că nu pot să mă sting, știind că mă voi stinge, că nu pot să dispar, știind că voi dispărea... Și dispar, mă sting și mor de totdeauna.

Viața-i eterică și funebră ca sinuciderea unui fluture.

Nemurirea este o concesie de eternitate pe care moartea o face vieții. Știm noi însă prea bine că n-o face... Căci atîta generozitate ar costa-o viața.

Pentru fiecare problemă îți trebuie altă temperatură. Numai nefericirii îi convine oricare...

Să pari vesel tuturor și nimeni să nu vadă că și fulgii sînt lespezi de mormînt! A avea vervă în agonie...

Moralitatea subiectivă își atinge punctul culminant în hotărîrea de a nu mai fi trist.

Permeabilă demoniei, tristețea este ruina indirectă a moralei. Cînd răul se opune binelui, el participă la valorile etice ca forță negativă, cînd însă își cîștigă autonomia și zace în sine, fără a se mai afirma în luptă cu el, atunci realizează demonia. Tristețea-i unul din agenții de autonomie a răului și de săpare a eticii. Dacă binele exprimă elanurile de puritate ale vieții, tristețea-i umbra lui incurabilă.

Creațiile spiritului sînt un indicator al insuportabilului vieții. Tot așa și eroismul.

Melancolia-i starea de vis a egoismului.

De n-ar exista o voluptate secretă în nefericire, am duce femeile să nască la abator.

Spune unui suflet delicat: despărțire, și ai trezit poetul din el. Același cuvânt unui om de rînd nu-i inspiră nimic. Și nu numai despărțire, ci orice. Diferența între oameni se măsoară după rezonanța afectivă a cuvintelor. Unii se îmbolnăvesc de o sfirșeală extatică ascultînd o expresie banală, alții rămîn reci la o probă de zădărnice. Pentru aceia, nu este cuvînt în dicționar care să nu ascundă o suferință, iar aceștia nici n-o au în vocabular. Prea puțini sînt cei ce-și pot întoarce cugetul — oricînd — spre întristare.

Oricît s-ar lega bolile de constituția noastră, este imposibil să nu le disociem, să nu le găsim exterioare, străine, neavenite. De aceea, cînd vorbim de un om nesănătos îi precizăm boala ca o anexă fatală, care introduce un plus de iremediabil identității lui inițiale. În fața noastră, el rămîne cu boala lui, care păstrează o independență și o obiectivitate relativă. Ce greu e însă a disocia melancolia de o ființă! Căci ea-i boala subiectivă prin excelență, inseparabilă de cel posedat, aderentă pînă la coincidență, și ca atare incurabilă. Să nu existe leac pentru ea? Totuși; dar atunci trebuie să ne lecuim de propriul eu. Nostalgia după altceva din reveriile melancolice nu e decît dorul după un alt eu, dar pe care-l căutăm în peisaje, în depărtări, în muzică, înșelîndu-ne fără voie asupra unui proces mult mai adînc. Totdeauna ne reîntoarcem nemulțumiți și ne abandonăm nouă înșine, căci nu este ieșire din boala care ne poartă numele și pe care pierzînd-o, nu ne-am mai afla.

Nu cred ca Dumnezeu să fi făcut pe Eva din coasta noastră, căci atunci ar trebui să ne înțelegem cu ea și altundeva decît în pat. Dar la drept vorbind, nu-i și aceasta o înșelăciune? Sîntem oare mai departe unul de altul decît în cvasiidentitatea orizontală? De unde altcum pornirea obscură și nestăpînită, a ceasurilor tulburi, de a-ți vărsa plînsuri tainice pe sînii femeilor pierdute, în hoteluri vechi?

Nu atât din instinct, cât din groaza de plictiseală atîrnăm de femeie. Și se prea poate ca ea să nu fie decît o născocire a acelei groaze. Din frica de singurătate a lui Adam a plămădit Dumnezeu pe Eva, și de cîte ori ne năpădesc fiorurile izolării am oferi Creatorului cîte o „coastă“, pentru ca, născută din noi, să ne sorbim în femeie propria singurătate.

Castitatea este un refuz al cunoașterii. Asceții își puteau satisface dorința de pustiu mai ușor în preajma femeii, dacă spaima de „ispită“ nu i-ar fi deposedat de adîncimea misterioasă a sexualității. Panica într-o lume de obiecte trezește un dor mortal de femeie, ea însăși obiect, însuflețit de patimile plictiselii noastre.

O ființă pe calea unei spiritualizări complete nu mai e capabilă de melancolie, fiindcă nu se mai poate abandona în voia unduțiilor capricioase. Spirit înseamnă rezistență, pe cînd melancolia, mai mult decît orice, presupune ne-rezistența la suflet, la fierberea elementară a simțirii, la incontrollabilul afectelor. Tot ceea ce în noi e nestăpînit, tulbure, iraționalul alcătuit din vis și bestialitate, deficiențe organice și aspirații turmentate, ca și explozii muzicale ce umbresc puritatea îngerilor și ne fac să privim disprețuitor spre crini — constituie zona primară a sufletului. Aici se află melancolia acasă, în poezia acestor slăbiciuni.

Cînd te crezi mai îndepărtat de lume, adierile melancolice îți dovedesc iluzia apropierii tale de spirit. Forțele vitale ale sufletului te atrag în jos, te obligă să te scufunzi în adîncimea primară, să-ți recunoști sursele, de care te izolează vidul abstract al spiritului, seninătatea lui implacabilă.

Melancolia-i o distanță de lume prin mijloacele vieții, iar nu ale spiritului; dezertarea din imanență a țesuturilor. Prin apelul neîncetat la spirit, bărbații i-au adăugat o nuanță reflexivă, ce n-o întîlnim la femei, care, nerezistînd niciodată sufletului lor, se tărăzuesc într-o melancolie imediată.

Nevoia de un timp pur, curățit de devenire, și care să nu fie eternitate.... O subțiere eterică a „tregerii“, o creștere în sine a temporalității, un timp fără „curgere“... Extaz delicat al mobilității, plenitudine temporală în afară de clipe... A te scufunda într-un timp lipsit de

dimensiuni și de o calitate atât de aeriană, că inima noastră-l poate întoarce înapoi, el nefiind pătat de ireversibil și nici atins de irevocabil...

...Încep să bănuiesc felul în care el s-a insinuat în Paradis.

Cine n-are organ pentru eternitate o concepe ca o altă formă a temporalității, încât alcătuiește imaginea unui timp ce curge în afară de sine sau a unui timp vertical. Icoana temporală a eternității ar fi atunci o curgere în sus, o acumulare verticală de clipe, care stăvillesc lunecarea dinamică, deplasarea orizontală spre moarte.

Suspendarea timpului introduce o dimensiune verticală, dar numai atîta vreme cît durează actul acestei suspendări. Odată consumat, eternitatea neagă timpul, constituind o ordine ireductibilă. Schimbarea direcției naturale, violentarea temporalității din accesul la veșnicie ne arată cum orice act de înfrîngere a vieții implică și o siluire a timpului. Dimensiunea verticală a suspendării este o perversiune a simțului temporal, căci eternitatea n-ar fi accesibilă fără depravarea și vicierea acestuia.

Boala reprezintă triumful principiului personal, înfrîngerea substanței anonime din noi. De aceea este ea fenomenul cel mai caracteristic al individuației. Sănătatea — chiar în forma transfigurată a naivității — exprimă participarea la anonimul, la paradisul biologic al indiviziunii, pe cînd boala este sursa directă a separativității. Ea schimbă condiția unei ființe, plus-ul ei determină o unicitate, un salt peste firesc. Diferența între un om bolnav și unul sănătos este mai mare ca între ultimul și nu importă care animal. Căci a fi bolnav înseamnă a fi altceva decît ceea ce ești, a te supune determinărilor posibilului, a identifica momentul cu surpriză. În mod normal dispunem de soarta noastră, ne prevedem în fiecare clipă și trăim într-o siguranță plină de indiferență. Sîntem liberi să credem că în cutare zi, în cutare ceas, vom putea fi serioși, veseli și nimic nu ne împiedică să ne bazăm pe interesul ce-l vom acorda unor lucruri oarecare. — Dimpotrivă, în conștiința generată de boală. Nici o urmă de libertate; nu putem prevedea nimic, robi chinuți ai dispozițiilor și capriciilor organice. Fatalitatea respiră prin toți porii, urîtul izvorăște din membre și toate alcătuiesc apoteoza necesității care este boala. Niciodată nu știi ce vei face, ce se va întîmpla, ce dezastre pîndesc în umbrele lăuntrice, nici în ce măsură vei iubi, nici în ce măsură vei urî,

pradă climatului isteric al nesiguranțelor. Boala care ne separă de natură ne leagă de ea mai rău decât mormîntul. Nuanțele cerului ne obligă la modificări echivalente în suflet, gradele de umiditate la dispoziții corespunzătoare, anotimpurile la o periodicitate blestemată. Astfel, traducem moral întreaga natură. La distanță infinită de ea îi tălmăcim toate fanteziile, haosul evident sau implicit, curbele materiei în pendulațiile unei inimi incerte. Să știi că n-ai nici o legătură cu lumea și să-i înregistrezi toate variațiile, iată paradoxul bolii, necesitatea stranie ce ni se impune, libertatea de a gândi dincolo de ființă și condiția de cerșetor al propriului trup. Căci, într-adevăr, nu întindem mîna spre noi înșine, nu ne solicităm sprijinul, vagabonzi la porțile eului nostru, în abandonarea unei vieți fără leac? Nevoia de a face ceva pentru tine însuși și a nu te putea ridica peste o pedagogie a incurabilului!

De-am fi liberi în boli, medicii ar ajunge cerșetori, căci muritorii trag spre suferință, dar nu spre amestecul ei chinuitor de subiectivitate exasperată și de necesitate invincibilă.

Boala este modul în care moartea iubește viața, iar individul teatrul acestei slăbiciuni. În orice durere, absolutul morții gustă devenirea, chinul nostru nefiind decât ispita, degradarea voluntară a întunericului. Și astfel, suferința nu e decât un „minus de absolut“ al morții.

„Mi s-a făcut inima ca ceara și se topește înlăuntrul meu.“ (Psalm XXII) Fă, Doamne, ce mai poți pînă nu-ți trîntesc oasele mele în cap!

Muzica este timp sonor.

Viața și cu mine sîntem două linii paralele ce se întîlnesc în moarte.

Fiecare om este propriul lui cerșetor.

Amețelile cărora sînt supuși unii oameni și care îi obligă să se rezeme de arbori sau de ziduri în plină stradă au un sens mai adînc decât sînt înclinați a crede filozofii și chiar poeții. A nu mai putea sta vertical — a te degaja de poziția naturală a omului — nu-și are sursa

într-o tulburare nervoasă sau într-o compoziție a sîngelui, ci în istovirea fenomenului uman, care implică abandonarea tuturor caracterelor ce-l însoțesc. Ai uzat omenescul în tine? Atunci părăsești fatal forma prin care el s-a definit. Cazi; fără ca totuși să te reîntorci la animalitate, căci este mai mult decît probabil că amețelile ne aruncă la pămînt pentru a ne da alte posibilități de înălțare. Revenirea la poziția care a precedat fenomenul verticalei umane ne deschide alte cărări, ne pregătește o altă creștere și, schimbîndu-ne înclinarea corpului, ne deschide spre o altă perspectivă a lumii.

Senzațiile stranii de amețală, care te apucă orișunde și mai cu seamă de cîte ori distanța de om evoluează în direcția infinitului, nu indică numai o prezență agresivă a spiritului, dar și o ofensivă năprasnică a tot ce-am adăugat peste constantele soartei umane. Căci amețala este simptomul specific al depășirii unei condiții firești și al imposibilității de a mai împărtăși poziția fizică legată de ea. Rupîndu-se legăturile lăuntrice cu omul, semnele lor exterioare urmează procesul de disoluție. Tulburări analoage trebuie să fi resimțit animalul cînd a început să se ridice în două labe. Și nu sînt introspecții regresive care ne coboară pînă la acele îndepărtate neliniști, și amintiri indefinibile care ne apropie de amețelile începutului uman?

Tot ce nu este inert trebuie, în grade diferite, să se rezeme. Și cu atît mai mult omul, care nu-și împlinește destinul decît născocindu-și siguranțe și nu-și păstrează poziția decît prin tonicul înșelăciunilor. Dar cine e pus în fața sa însuși, cine lunecă în transparența propriei condiții, cine nu mai e om decît în bunăvoințele memoriei — mai poate el apela la sprijinul tradițional, la mîndria animalului vertical, și mai poate să se rezeme pe sine, cînd de mult nu mai este el?

Obiectele îl mai țin doar să nu cadă, așteptînd să rodească fructele altei vieți în seva atîtor amețeli.

Putrezește omul în tine în abuzul pervers al cunoașterii, și nimic nu exprimă mai direct această supremă destrămare ca nesiguranța pașilor în lume. Amețala consecutivă finalului uman este un fior de limită, la început prevestitor și dureros, apoi promițător și întăritor. O speranță de o vitalitate drăcească ne mîină spre căderi repetate, în vederea unor purificări nebănuite. Altceva va începe, după ce omul s-a copt în noi și a leșinat, ceva străin presimțirii celor rămași în urmă, pe la mijlocul umanității. Să ți se descompună Dumnezeu în vine, să-l

îngropi împreună cu resturile tale, ce le vei aduna prin amintiri, și cu stîrvuri umane și divine să-ți îngrași verdețuri de nădejde, și lumini de putregai să sprijine timiditatea atîtor zori!

Dar pentru a te purifica de moștenirea omenescului tău, învață a obosi, a dizolva, a corupe moartea din tine, de la răsplîntiile tale. Privește un om stingher care așteaptă ceva și întreabă-te ce. Și vei vedea că nimeni n-așteaptă nimic, nimic ce n-ar fi moartea. Fost-ai cîndva destul de-nfrigorat să vezi aceasta, să vezi cum toți se-nșală, cum toți fără să știe întind spre moarte mîinile, cînd cred că vine cineva, că n-au stat în zadar? De ce ființa singură, cu ochii plecați de-o atenție obosită, și de ce orice vietate ne pare că n-au ce aștepta, că nu este un ce, în afară de atracția caldă și rece a morții, rătăcitoare prin deșerturi, cafenele, paturi vechi și colțuri de stradă? Să nu existe întîlniri decît cu ea? Pe cine, pe cine poate aștepta un muritor fără să moară? Mergi în calea lui ca să trăiești, să „trăiești“ lîngă un muritor? Ce îngrozitor să nu observi că fugi după cei ce mor ca să scapi de moarte!

Nu eu sufăr în lume, ci lumea suferă în mine. Individul există doar în măsura în care concentrează durerile mute ale lucrurilor, de la zdreanță pînă la catedrală. Și tot așa, el nu-i viață decît din clipa în care, de la vierme la Dumnezeu, vietățile se bucură și gem în el.

Nici un pictor n-a reușit să redea singurătatea resemnată din privirea dobitoacelor, fiindcă nici unul nu pare a fi înțeleș incompatibilul ochilor animalici: o enormă tristețe și o lipsă de poezie echivalentă.

Privirea omenească n-a adăugat decît accentul de regret poetic, a cărui absență indică la ființele respective vecinătatea originii lor.

Amărăciunea este o muzică alterată de vulgaritate. Noblețe nu există decît în melancolie... De aceea, nu e cu totul neimportant să știi în ce nuanță a urîtului de lume te-ai gîndit la Dumnezeu...

Un gînditor ce-ar auzi cum putrezește o idee...

„A omorî timpul“, așa se exprimă banal și profund neprielnicia plictiselii. Independența cursului temporal față de imediatul vital ne face sensibili la inesențialul, la vidul devenirii, care și-a pierdut substanța; o durată fără conținut vital. Trăirea în imediat asociază viața și timpul într-o unitate fluidă, căreia ne abandonăm cu pateticul elementar al naivității. Când însă atenția, fruct al unor inegalități lăuntrice, se aplică asupra scurgerii vremii și se înstrăinează de ceea ce palpită în devenire, ne pomenim prezenți într-un gol temporal, care în afară de sugestia unei desfășurări fără obiect nu ne poate oferi nimic. Plictiseala e prizonieratul în timpul inexpressiv, emancipat de viață, ce-o evacuează chiar, spre a-și crea o sinistră autonomie. Și atunci ce mai rămîne? Vidul omului și vidul vremii. Împerecherea a două neanturi generează plictiseala — doliu temporal al conștiinței separate de viață. Ai vrea să trăiești și nu poți „trăi“ decît în timp; ai vrea o baie de imediat și nu poți decît să te usuci în aerul purificat de ființă al unei deveniri abstracte. Ce e de făcut împotriva plictiselii? Cine e dușmanul ce trebuie răpus sau măcar uitat? Desigur timpul — și numai el. Am fi noi înșine — de-am trage ultimele consecințe. Dar plictiseala se definește chiar prin ocolirea acestora; ea caută în imediat ceea ce nu poate fi găsit decît în transcendent.

„A omorî timpul“ nu înseamnă decît a nu mai „avea“ timp — căci plictiseala e creșterea lui abundentă, multiplicarea lui nesfârșită în fața sărăciei imediatului. „Omori“ timpul pentru a-l sili să intre în tiparele existenței, pentru a nu-și mai însuși prerogative de existență.

Orice soluție împotriva plictiselii este o concesie vieții, a cărei bază se clatină în hipertrofia temporală. Existența nu-i suportabilă decît în echilibrul dintre viață și timp. Situațiile de limită derivă din exasperarea acestui dualism. Atunci omul, pus în fața poziției tiranice a timpului, victimă în imperiul lui, ce-o să mai „omoare“, cînd viața nu mai e prezentă decît în sclavia regretului?

Aș vrea uneori să fiu atît de singur, că morții, enervați de mahalaua și de zarva cimitirului, l-ar părăsi — și invidiindu-mi liniștea, mi-ar cere rugător ospitalitatea inimii. Și cum ar coborî ei pe scări tainice spre funduri de nemărmurire, deșerturile tăcerii le-ar scoate un oftat ce-ar trezi faraonii din perfecțiunea adăpostului lor. Astfel ar veni mumiile,

dezertînd din întunecimile piramidelor, să-și continue somnul în morminte mai sigure și mai imobile.

Viața: pretext suprem pentru cine e mai aproape de depărtarea lui Dumnezeu decît de imediatul ei.

De-ar fi femeile nefericite în ele însele, și nu din pricina noastră, de ce jertfe n-am fi capabili, de cîte umilințe și slăbiciuni! De la o vreme nu mai poți inventa voluptăți și nici sorbi delicii, decît în aromele insinuante, în mrejele îmbătătoare ale nefericirii. Cum numai împlinirea le face triste, pîndim și noi prilejul pentru un exercițiu de gust, ahtiați de umbre feminine, rătăcitori nocturni ai iubirii și paraziți îngîndurați ai lui Eros. Femeia-i Paradisul ca noapte. — Așa se proiectează în setea de obscuritate mătăsoasă, de-ntuneric dureros. Patima amurgurilor o așază în centrul zvîrcolirilor noastre — vietate anonimă transfigurată de gustul nostru de umbre.

În durerile mari, în durerile monstruoase, a muri nu înseamnă nimic, este atît de natural, că nu te poți scoborî la nivelul unei atari banalități. Problema cea mare este atunci a trăi; a căuta secretul acestei chinuitoare imposibilități, a dezlega taina respirației și a speranțelor. Așa se explică de ce reformatorii — frămîntați pînă la obsesie de a da alte tipare vieții — au fost ființe ce au suferit peste marginile chinului! Moartea le părea o evidență strivitor de comună. Și nu apare ea din centrul bolii ca o fatalitate atît de apropiată, încît e aproape comic s-o mai transformi în problemă? E destul să suferi, să suferi îndelung, ca să-ți dai seama că în lumea asta totul e evidență — afară de viață. Răpit din mrejele ei, faci tot posibilul s-o așezi în alte ordine, să-i dai alt curs sau, în sfîrșit, s-o născocești. Reformatorii au ales căile prime; ultima e soluția extremă a unei extreme singurătăți.

Frica de moarte este un fruct bolnăvicios al zorilor suferinței. Pe măsură ce durerile devin grave și mature, îndepărtîndu-ne de viață — aceasta se fixează fatal în centrul perspectivei, încît nimic nu ne desparte mai mult de moarte ca vecinătatea ei. Iată de ce, pentru omul separat de imediat prin infinit, speranțe nu mai pot renaște decît la marginea prăpastiei.

De și-ar așeza Dumnezeu fruntea pe umărul meu ce bine ne-ar sta nouă așa, singuri și nemîngîiați...

O autobiografie trebuie să se adreseze lui Dumnezeu, și nu oamenilor. Natura însăși îți dă un certificat de deces cînd te povestești muritorilor.

Nefericirea de a nu fi destul de nefericit...

Să nu mai poți trăi decît deasupra sau sub spirit, în extaz sau imbecilitate! Și cum primăvara extazului moare în trăsnetul unei clipe — apusul obscur al imbecilității nu se mai termină niciodată. Fioruri prelungi de nebun beat, țândări și gunoaie risipite în sînge oprindu-i mersul, lighioane scîrboase spurcînd gîndurile și draci cărînd idei printr-un creier pustiit... Ce vrăjmaș a biruit spiritul? Și ce substanță de-ntuneric hrănește atîta noapte?

Groaza ce se-ntinde la poalele imbecilității înalță aburi de adormire mută și viața tace resemnată, în ceremonialul funebru de-ngropare a spiritului. Un vis de monotonie neagră căruia locașurile de veci sînt prea înguste imensității lui crepusculare.

Idioțenia este o groază ce nu poate gîndi asupra ei însăși, un neant material. — Cînd separația de tine însuși prin reflexie își pierde din tărie și n-ai distanță de propria ta groază, o introspecție atentă te obligă la o privire frățească spre idioți. Ce mare boală este groaza!

Cu fiecare zi sîntem mai singuri. Ce grea și ce ușoară trebuie să fie ultima!

După ce-ai adunat cu trudă și cu hărnicie atîta izolare, sentimente de proprietar te-mpiedică să mori cu cugetul împăcat. Atît avut fără moștenitori! Spulberare este cuvîntul pentru rosturile din urmă ale inimii...

Azvîrlit în preajma propriului gol, spectator al unei poezii despuiate, incapabil de a te dezmetici dintr-o mîhnire rece — vidul lăuntric îți descoperă nedeterminarea infinită ca formă a ispășirii.

În plină lumină să te gîndești la noapte, să-ți fugă cugetul spre ea în mijlocul amiezei... Soarele nu numai că nu învinge întunericul, dar mărește pînă la suferință aspirația nocturnă

a sufletului. De ne-ar servi azurul de pat și soarele de pernă, sfârșeala voluptuoasă ar chema noaptea spre a-și îndeștula nevoia de oboseală vastă. Tot ce în noi este dimensiune nocturnă plămădește un revers sumbru al infinitului. Și astfel, sfârșeala din zile și din nopți ne duce spre o nesfârșire negativă.

Singurătatea este o operă de convertire la tine însuși. Se întâmplă însă că, adresându-te numai ție, ceea ce ai mai bun devine independent de identitatea ta firească. Și astfel te adresezi cuiva, altuia. De aici, sentimentul că nu ești singur de câte ori ești mai singur.

Dacă soarele ar refuza lumii lumina, ultima zi de strălucire ar asemui-o rînjetului unui idiot.

Cînd ai murit lumii, ți-e dor de tine însuși și-ți consumi ce-ți mai rămîne de trăit într-o nostalgie neîmplinită. Dumnezeu este un vecin față de exilul eului nostru, care ne face să ne căutăm pe alte tărîmuri și să nu fim niciodată în apropierea noastră, prin soartă inaccesibili nouă.

Indivizii sînt organe ale durerii. Fără ei, disponibilitățile de suferință ale naturii ar fi transformat-o în haos. Individuația, determinîndu-se ca formă originală a ispășirii, a salvat echilibrul și legile naturii. Cînd durerea n-a mai putut rămîne în ea însăși, au apărut ființele ca s-o scape de chinurile virtualității. Orice act este o perfecțiune de suferință.

Doar prin distincția nefericirii o femeie se deosebește de o servitoare. Grația funebră este o sursă de nedefinibile încîntări.

Așteptarea — ca ritm ascendent — definește aspectul dinamic al vieții. Înțelepții — datorită exercițiului lucidității — o suspendă, fără ca totuși să înlătore surprizele viitorului. Numai idiotețenia — perfecțiune a ne-așteptării — se așază în afară de timp și de viață. O detașare completă de lucruri nu trebuie să ne permită mai mult de ceea ce ar fi emoțiile unui idiot.

După fiecă intesitate, nu redevii persoană, ci obiect. Apropierile de Absolut au urmări mai grave decât orice intoxicare. Starea consecutivă beției e domoală și plăcută față de înțepenirea ce urmează slăbiciunilor împlinite pentru Dumnezeu. Accesul ultim te face doar să simți groaza de a nu mai înțelege nimic și nu reintri în materie decât după extaz. Cine ar avea curajul să definească acele clipe în care sfinții se uită-n sus spre idioți?

Preocupările teologice au împiedicat cunoașterea de sine a omului. Acesta, proiectînd în Dumnezeu tot ceea ce nu e el, ne putem da prea bine seama la ce descompunere sinistră ajungea, dacă își aplica interesul și curiozitatea asupra lui însuși din începuturi. Antipodul atributelor divine reduce omul la dimensiuni de vierme. Și, într-adevăr, unde am ajuns cu psihologia și cunoașterea de sine? Să ne transformăm în viermi, în viermi ce n-au nevoie să-și mai caute cadavre...

Prostia este o suferință nedureroasă a inteligenței. Ea aparține naturii și n-are astfel istorie. Nici măcar în patologie nu intră proștii, fiindcă au de partea lor eternitatea.

Icoana cea mai veridică a lumii s-ar putea alcătui din „licăririle“ unui idiot — dacă el ar putea învinge senzația de putrezire a sîngelui și și-ar da seama uneori de fluxul infînitezimal al inteligenței sale.

Vocea sîngelui este o elegie neîntreruptă.

A trăi sub semnul muzicii înseamnă oare altceva decât a muri cu grație? Muzica sau incurabilul ca voluptate...

De n-ai ușurat pe nimeni în a nu fi, n-ai cunoscut nicicînd lanțurile ființei și nici emoția dureros de rară cînd cineva îți mulțumește de a-l fi sprijinit în moarte, de a-i fi întărit sfîrșirea și gîndul sfîrșirii, de a-l fi scutit de trivialitatea încurajărilor și a nădejzilor.

Nici nu ne închipuim ce mulți sînt acei ce așteaptă să-i dezlegăm de fericire...

Cele două tipuri de filozofi: cei ce gîndesc asupra ideilor și cei ce gîndesc asupra lor înșiși. Deosebirea dintre silogism și nefericire...

Pentru un filozof obiectiv, numai ideile au biografie; pentru unul subiectiv, numai autobiografia are idei. Ești predestinat să trăiești în preajma categoriilor sau în preajma ta. În felul ultim, filozofia este meditația poetică a nefericirii.

Oricâte pretenții am avea, în fond nu putem cere vieții mai mult de permisiunea singurătății. Îi oferim astfel prilejul de a fi generoasă și chiar risipitoare...

Rostul muzicii este să ne mîngîie de ruptura de natură, iar gradul slăbiciunii pentru ea indică distanța noastră de originar. Spiritul se vindecă de propria autonomie în creația muzicală.

Finețele anemiei ne fac permeabili unei alte lumi, iar în tristețile ei cădem perpendicular pe cer.

Tot ce nu e sănătate — de la idioțenie la genialitate — este o stare de groază.

Sensibilitatea pentru timp e o formă difuză a spaimei.

Cînd nu te mai poți gândi la nimic, pricepi prea bine prezentul absolut al idioților, ca și senzațiile de vid ce apropie uneori mistica de imbecilitate, cu diferența că în nesfîrșitul gol al misticilor se agită o tendință secretă de înălțare, pîlpîie stingher un avînt vertical, pe cînd vidul orizontal al idioților este o întindere ștersă pe care lunecă surd teroarea. Nimic nu unduiește deșertul monoton al imbecilității și nici o culoare nu însuflețește clipa veșnică și zările ei moarte.

Putința de a fi vesel printre oameni, și mai cu seamă cînd te stînjenește și privirea unei păsări, este unul din secretele cele mai ciudate ale tristeții. Totul e înghețat și tu ești risipitor de zîmbete; nici o amintire nu te mai poartă spre cel ce-ai fost și-ți scornești șăgalnic un trecut; sîngele refuză adieri de dragoste și patimile aruncă flăcări reci peste ochi stinși.

O tristețe ce nu știe să rîdă, o tristețe fără mască este o pierzanie ce lasă-n urmă ciurma și, fără îndoială, de n-ar fi rîsul, rîsul oamenilor triști, societatea supunea de mult la

penalității mîhnirile. Pînă și grimasele agoniei nu sînt decît încercări nereușite de rîs, care trădează însă natura echivocă a acestuia. Așa se explică de ce astfel de accese ne lasă un gol mai amar decît o beție sau o noapte de dragoste. Pragul sinuciderii e un fior ce urmează unui rîs năvalnic, fără măsură și fără cruțare. Nimic nu degradează vitalitatea mai mult ca veselia, atunci cînd n-ai chemare și nu ești învechit în ea. Oboselii delicate a tristeții, veselia este un atletism istovitor.

Pînă și tristețea este un meșteșug. Căci nu te deprinzi așa de ușor să fii singur și zi de zi trebuie să te căznești în nemîngîiere, supunînd năvala amărăciunilor unei culturi intime. Nevoia de stil în nefericire și de simetrie în mîhniri pare a le fi lipsit poeților. Căci ce înseamnă a fi poet? A nu avea distanță de propriile mîhniri, a fi identic nefericirii proprii.

Preocuparea de educație personală, pînă și în aceste lucruri, trădează un rest filozofic într-un suflet atins de poezie. Superstiția teoretică organizează totul, pînă și tristețea. Însăși moartea unui filozof seamănă unei geometrii descompuse, pe cînd poetul, purtîndu-și din viață mormîntul, a murit înainte de moarte. Miezul lăuntric al poeziei este o sfirșire anticipată și lira n-are glas decît în preajma unei inimi corupte. Pe nimic nu luneci mai repede în mormînt ca pe ritm și pe rimă, căci versurile n-au făcut decît să ridice lespezi pentru însetații nopții.

Spectacolul unei femei vesele întrece în vulgaritate vulgaritatea însăși. — Curios cum tot ce-ar trebui să ne facă mai puțin străini în lume sapă doar mai crunt la groapa dintre noi și ea.

Oare lumea nu-i străină în sine?

Ești singur totdeauna față de tine însuși, nu față de altcineva.

Filozoful se gîndește la Divinitate, credinciosul la Dumnezeu. Unul la esență, altul la persoană. Divinitatea este ipostaza abstractă și impersonală a lui Dumnezeu. Credința fiind un imediat transcendent, ea își extrage vitalitatea din ruina esențelor. Filozofia e doar o aluzie existențială, precum Divinitatea e un aspect indirect al lui Dumnezeu.

Nu vorbi de singurătate dacă nu simți cum se clatină Dumnezeu... și nici un blestem, dacă nu-L auzi sfârșindu-se în tine.

Viața este ceea ce aș fi fost, de nu m-ar fi robit ispita nimicului.

Mor în suflet ecourile echivoce ale clipei în care viața — surpriză a indiferenței inițiale — străpuns-a liniștea neantului.

Dumnezeu este încercarea ultimă de a ne îndeștula dorința de somn... Astfel devine el un cuib de câte ori cresc aripi oboselii noastre.

Dezlipirea muzicală de lume subțiază obiectele în fantome; nimic nu se mai întâmplă în preajma ta și ochii nu mai sînt în slujba ființelor. Ce să mai vezi, cînd totul se întâmplă departe? Tristețea — deficiență optică a percepției...

Fiece clipă este o groapă, neîndeștulător de adîncă, de trebuie să sărim prin atîtea pînă să ne rupem capul.

Nu ești gelos pe Dumnezeu, ci pe singurătatea lui. Căci față de disperarea îmbălsămată care e El, omul e o mumie fișneată.

Timiditatea este arma ce ne-o oferă natura pentru a ne apăra singurătatea.

Cînd te crezi mai tare, te pomenești deodată la picioarele lui Dumnezeu. Nici o nemurire nu te poate mîntui de o atare cădere. Dar ce să faci dacă rănilor vieții sînt ochi spre Creator și guri deschise spre merinde de absolut!

Privegherile înfricoșate ne mîntuie — peste vrerea noastră — de superstiția ființării și, obosindu-ne avîntul, ne hrănesc din adierile deșertului divin. Slăbirea voinței înfige pe Dumnezeu — ca un par de spînzurătoare — în mijlocul nesiguranțelor noastre... Absolutul e un stadiu crepuscular al voinței, o stare de foame istovitoare.

Dragostea de frumusețe este inseparabilă de sentimentul morții. Căci tot ce ne răpește simțurile în fioruri de admirație ne ridică într-o plenitudine de sfârșit, care nu e decît dorul arzător de a nu supraviețui emoției. Frumusețea îți sugerează icoana unei zădărnicii eterne! Veneția sau amurgurile pariziene invită la o sfîrșeală aromată, în care veșnicia pare a se fi topit în timp.

O agonie neîmplinită este erotica, și de aceea nu poți iubi femeia ce nu-ți șoptește despre moarte și nu te ajută în a nu mai fi...

Interpunîndu-se între noi și lucruri, ea ne-a înstrăinat firea, purtînd astfel răspunderea înapoierii noastre în cunoaștere. Cît datorește spiritul nefericirii în dragoste! S-ar putea prea bine ca el să nu fie decît opera acesteia.

Observați de altfel că femeile n-au intrat în istorie decît în măsura în care au putut face pe bărbați mai singuri.

Bruma de poezie care, de bine, de rău, învăluie acest pămînt emană din toamna veșnică a Creatorului și dintr-un cer necopt pentru a-și scutura stelele. Anotimpul la care s-a oprit ne arată prea bine că El nu-i o auroră, ci un amurg, și că doar prin umbre ni-l apropiem. Dumnezeu — o toamnă absolută, un sfîrșit inițial.

Primăvara — ca orice început — este o deficiență de veșnicie. Și oamenii care mor în ea sînt singurele punți spre absolut. Cînd totul înflorește, muritorii devin voluptuoși ai stingerii, ca să salveze periferia metafizică a primăverii.

La-nceput a fost Amurgul.

Într-o lume fără melancolie, privighetorile ar începe să scuipe și crinii ar deschide un bordel.

Atît bucuria, cît și veselia înviorează, dar una spiritul și alta simțurile. — A vorbit cineva de veselie în mistică? S-a auzit vreodată de vreun sfînt vesel? Dar bucuria însoțește extazul și învecinează cu cerul pînă și în forme domoale.

Nu poți fi vesel decât între oameni; nu poți cunoaște bucuria decât singur. Trebuie să fii vesel cu cineva; când n-ai pe nimeni, ești mai aproape de piscurile bucuriei.

Nu există boală de care nu ne-ar vindeca o lacrimă ce-ar începe să cînte...

Vîrtejul mortal ce unește viața și moartea dincolo de timp și de eternitate... Nu poți descoperi acest tainic unde, așezat în afară de vreme și de veșnicie, dar sufletul se ridică prin flăcări finale spre o pajiște incendiară. Mori și trăiești într-o logodnă mistică cu singurătatea... Ce demon de ființă și de neființă te scoate din toate spre un tot, în care viață și moarte înalță bolțile unui suspin? De-acum să urci prin extaz spiralele unei lumi ce lasă în urmă nimicul și alte ceruri, în spațiul ce adăpostește singurătatea, atît de pur că și neantul îl pătează. Unde, unde? — Dar nu simți o adiere, ca visul de nevinovăție al spumei? Nu respiri paradisul făurit de utopia unui trandafir?

Așa trebuie să fie amintirea neantului într-o floare veștejită-n Dumnezeu.

Doamne, m-am născut sfîrșit în tine, în tine Prea-sfîrșitule. — Și uneori ți-am jertfit atîta viață, c-am fost fîntînă săritoare prin restriștea ta. Sînt stîrv sau vulcan în tine? Sau nici tu nu știi, Părăginitule?! — Freamătul demiurgic cînd strigi: ajutor! ca viața să nu moară de infinitul ei... Caut astrul cel mai departe de pămînt; în el să-mi fac un leagăn și un sicriu, și să mă nasc din mine și să mor în mine.

Cînd aspirația spre neant atinge intensitatea unei erotici, timpul sau eternitatea nu-ți mai spun nimic. Acum sau pururea sînt elemente cu care se operează în lume, sînt puncte de reper, convenții de muritor. Eternitatea ne pare un bun, pe care umblăm să-l cucerim, sau timpul o lipsă de merit, de care ne scuzăm în toate împrejurările. Ce sînt toate acestea, pentru cine privește din absența absolută și-și deschide ochii în desăvîrșirea unui nicăieri? Zărește el, în încîntarea pură a nimicului, în priveliștea bolnăvicios de goală, vreo pată ce s-atingă un nesfîrșit virgin?

Timp și eternitate sînt forme ale aderenței sau inaderenței noastre la lume, dar nu ale lepădării totale, care e o muzică fără sunete, o aspirație fără dorință, o viață fără respirație și o moarte fără stingere.

La marginea extremă a subțierii ființei, acum, aici, acolo, niciodată și totdeauna își pierd înțelesul, căci unde să mai găsești un loc sau o clipă, cînd nu mai păstrezi din lume nici amintirea ei?

Acest nicăieri voluptuos, dar de o voluptate fără conținut, e un extaz formal al irealității. O stare de transparență devine ființa noastră și un trandafir gîndit de un înger nu e mai ușor și mai vaporos ca înariparea spre desăvîrșirea planantă a neființei.

Veșnicia e un prilej de mîndrie a muritorilor, o formă pretențioasă, prin care își mulțumesc un gust trecător de nonviață. Veșnic dezamăgiți de ea, ei redevin solidari cu propriile lor fantome și iubesc mai departe timpul etern care-i viața. Prin ce se deosebește acesta de eternitate? În el trăiești, căci nu se poate respira decît în beția infinitei deveniri, pe cînd eternitatea este luciditatea devenirii.

Cînd, în curgerea lucrurilor, ne scoatem capul nemulțumiți și ne trezim răzvrățiți din beția ființării, încercarea de evadare ne împinge spre negarea timpului. Decît, eternitatea ne obligă la o continuă comparație cu temporalitatea, ceea ce nu se mai întîmplă în suspendarea radicală din experiența neantului, care „este“ neutralitate atît față de timp, cît și de veșnicie, neutralitate față de „orice“.

Eternitatea ar putea fi treapta finală a timpului, precum neantul sublimarea ultimă a eternității.

Curios cum, atunci cînd îți dai seama că ființele sînt umbre, că totul e zadarnic — te îndepărtezi de lume pentru a găsi unicul rost în contemplația nimicului, cînd puteai rămîne prea bine în umbrele și în nimicul de fiecare zi. De unde să derive nevoia de a superpune neantului efectiv un neant suprem?

Eventualitatea paradisului mă face să sorb toate amărăciunile de sub soare... Și chiar fără șansa acelei perfecțiuni, nu e îngrozitor să mori pe la mijlocul lor, să lași atîtea

neîmplinite mîhniri, să te săvîrşeşti în diletant al nefericirii? — De-ţi supravieţuieşte o singură tristeţe, zadarnic cerşit-ai izbăvirea nemiloasei nopţi.

A vorbi de eternitate şi a te fãli cu ea presupune o vitalitate a organului temporal, un omagiu secret timpului, prezent prin negaţie. A şti că eşti în eternitate înseamnă a fi în clar cu distanţa ta de ea, a nu fi total înlăuntrul ei. Din zarea unei totalităţi vii, a unei existenţe prezente, conştiinţa indică totdeauna o absenţă.

Doar trăind nemijlocit şi naiv în veşnicie, ai înfrînt energia organului temporal. Sfinţenia — un imediat al eternităţii — nu se mîndreşte cu pasul împlinit în afară de trecerea directă a lucrurilor, fiindcă ea este eternitate. Cel mult, se poate spovedi timpului, pentru a se uşura de excesul substanţei proprii. Mărturisirile sfinţilor izvorăsc din povara pozitivă a veşniciei. Cărţile lor cad în timp, precum stelele din firmament. Exces de eternitate de o parte şi de alta.

Pierderea naivităţii naşte o conştiinţă ironică, pe care n-o poţi înăbuşi nici în preajma lui Dumnezeu. Te tăvăleşti într-o isterie duioasă şi spui tuturor că vieţuieşti... Şi ei te cred.

Devenirea e agonie fără deznodămînt, fiindcă supremul nu-i o categorie a timpului.

Deşerturile sînt parcurile lui Dumnezeu. Prin ele îşi plimbă oboseala de totdeauna şi prin ele se vaicăără chinuitele noastre avînturi. Singurătatea e punctul nostru comun cu El, dar şi cu diavolul. Din vremuri de-nceput se-ntrec ei în a fi singuri — şi noi venit-am tîrziu, chiar prea tîrziu, la un concurs fatal. Cînd se vor retrage din arenă, rămîne-vom singuri în Singurătate, şi pustiurile vor fi neîncăpătoare pentru un salt mortal.

Vulgaritatea este o cale de purificare egală extazului — cu condiţia să fie suferinţă. Chinul în gunoi, în murdărie, teroarea-n mahala devin surse mistice — şi eşti mai aproape de cer cînd te îneci cu groază într-o mocirlă, decît privind nepăsător icoana unei madone. Blestemul e un act religios; bunătatea, unul moral. (Ştim noi prea bine că morala nu-i decît aspectul cetăţenesc al înclinării noastre spre Absolut!)

Din fierberea duhorilor lăuntrice se ridică aburi avîntaţi spre azur. De simţi nevoia, aruncă un scuipat spre aştri, eşti astfel mai aproape de măreţia lor decît zărindu-i demn şi

cuvios. O balegă răsfrînge cerul mai personal decît o apă cristalină. Și ochii tulburi au pete de azur ce compromit monotonia albastră a inocenței.

Ceea ce de obicei se numește perfecțiune constituie o priveliște de fadoare, chiar din lipsa chinului vulgarității. Imaginile de desăvîrșire propuse de muritori trezesc o impresie de neîndestulare, de viață neîmplinită și nereușită. Îngerii au fost scoși din circulație chiar din acest motiv: n-au cunoscut suferințele degradării, voluptățile mistice ale putregaiului. Imaginea ideală a desăvîrșirii trebuie schimbată, și morala trebuie să-și însușească avantajele descompunerii pentru a nu rămîne o construcție în vînt.

Morala cere purificare. Dar de ce? Ce anume să înlăturăm? Desigur, vulgaritatea. Ea nu poate fi însă îndepărtată decît trăită pînă la capăt, pînă în ultima umilire. Numai după ce ai epuizat toate posibilitățile ei de chin poți vorbi de purificare. Răul moare doar istovindu-și vitalitatea. De aceea, triumful moralei implică un exercițiu dureros în mocirlă. Înecul în ea e mai greu de sens decît o puritate de suprafață. Decadența în sine n-are mai multă adîncime decît inocența? „Un om moral“ nu-și merită titlul decît în virtutea titlurilor compromițătoare din trecut.

A cădea în ispită nu e a cădea în viață? Du-ne, Doamne, în ispită și ne mîntuiește de cel bun!

Rugăciunea de fiecare zi ar trebui să fie o inițiere la Răutate și „Tatăl nostru“ să sfîșie vălul ce-o acoperă, pentru ca privind-o în față, familiari pierzaniei, să fim ispitiți de cel Bun.

Morala e pierdută de lipsa ei de mister. Să n-ascundă binele nici o taină?

Decolorarea pasiunilor, îndulcirea instinctelor și întreaga diluare a sufletului modern ne-au dezvățat de mîngîierile furiei și ne-au slăbit vitalitatea gîndirii, din care emană arta de a blestema. Shakespeare și Vechiul Testament ne prezintă oameni față de care sîntem maimuțe înfumurate sau domnișori discreți, ce nu știu să-și urle în spațiu durerile și bucuriile, să provoace natura sau pe Dumnezeu. Iată unde au dus cîteva secole de educație și de prostie savantă! Pe vremuri muritorii strigau, astăzi se plictisesc. Explozia cosmică a conștiinței a fost înlocuită cu intimitatea. Rabdă și crapă! este deviza pentru distincția omului modern. Distincția — asta-i superstiția unui gen corupt. Dar încordarea spiritului cere un anumit nivel de barbarie, fără de care se moleșesc arcurile gîndirii, un vulcanism ce nu trebuie domolit decît în lașități voite. O idee să se rostogolească în avînturi de imn, cu o

vrajă de delir sau de fatalitate, așa cum se întâmplă în incandescența blestemelor — aceste limbi de foc ale spiritului.

Modernii sînt călduți, prea călduți. N-a bătut ceasul să-nvățăm iubirea și ura, ca dimensiuni de natură în suflet? Blestemul este o provocare nemăsurată și el crește în tărie cu cît se îndreaptă înspre nemăsurat. Obiectivul lui final e doar incomensurabilul. După ce vorbele au pus la zid un individ, un neam sau natura, sfîrșești cu furia spre cer.

Blestemul e atașare de viață prin aparențe de distrugător; un fals nihilism. Căci nu tuni și fulgeri decît dintr-o poziție absolută într-o valoare. Iov iubește viața cu o pasiune bolnavă, iar Regele Lear se sprijină în orgoliu ca într-o zeitate. Toți profeții Vechiului Testament se înfurie în numele a ceva, în numele poporului sau al lui Dumnezeu. Și în numele nimicului poți azvîrli blesteme, dacă aderi la el dogmatic. O dezlănțuire necruțătoare și incendiară, un absolut în ton direct, o năvală de distrugere, cu o certitudine mărturisită sau nu. Că în dosul exasperării se ascunde o credință sau titanismul eului, pentru furia blestemării ca atare puțin importă. Nivelul sufletului, înălțimea de pasiune a unei ființe, iată totul. Căci în sine, blestemul nu-i decît un dogmatism liric.

Să calci peste deliciul de a muri zilnic în tine, să împarți în doi povara ființării, să ai un vecin pentru decepții! Femeia comercializează neînțelesul, iar în căsătorie vinzi porții de singurătate și blestemul ființării devine marfă. Sursa nefericirii în dragoste e teama de a fi iubit, voluptatea singurătății întrecînd îmbrățișările. Femeia nu pleacă de bunăvoie, ci simte prea bine pata de luciditate pe înșelăciunea leșinului dublu. Ce e drept, niciodată ea nu va înțelege cum un om poate fi practicant al nefericirii și nici în ce fel prezența ei vatămă perfecțiunea izolării. Ea totuși trebuie să se ducă, să se ducă. Și după ce-a plecat, îți dai seama ce mare eroare e viața cu ea și fără ea.

Dac-ai putea muri lumii în umbra femeii, dacă parfumul ei ar fi emanație de melancolie pentru adormirea unei inimi, smulsă pămîntului!

Există dezlipiri de lume care te năpădesc subit, ca adieri mortale, și-n care înțelepții îți par biete veverițe, iar sfinții profesori ratați.

Cheia pentru inexplicabilul soartei noastre este setea de nefericire, adîncă și tainică și mai durabilă ca dorința zvăpăiată de fericire. De-ar predomina aceasta, cum am lămuri îndepărtarea vertiginosă de rai și tragedia ca o condiție firească? Istoria întregă e proba limpede că omul nu numai că n-a fugit de chin, dar i-a născocit mreje, pentru a nu scăpa cumva din vraja lui. Dacă n-ar fi iubit durerea, n-ar fi avut nevoie să născocească iadul — utopie a suferinței. Și dac-a preferat uneori cu mai multă ardoare raiul, a făcut-o pentru fantasticul lui, pentru garanția de irealizabil — o utopie estetică. „Evenimentele“ istoriei ne arată însă clar ce a luat el în serios...

De mult nu mai trăiesc în moarte, ci în poezia ei. Te topești așa într-un flux mortal, sălășluind visător în delicată agonie, vrăjit de miresme funebre. Căci moartea-i untdelemn ce se prelinge pe spațiul nevăzut al lepădării noastre de lume și ne învăluie de o amîinare plăcut-dureroasă a stingerii, pentru a ne sugera că viața-i un final virtual și devenirea potențialitate infinită de sfîrșit.

A suferi e modul de a fi activ fără să faci ceva.

În mod corect, nu te poți întreba ce este viața, ci ce nu este.

Dorul de moarte începe ca secreție obscură a organismului și sfîrșește într-un leșin de poezie. Stingerea voluptuoasă de fiecare zi e o adormire a sîngelui. Și această adormire e tristețea însăși.

Numai după ce ai suferit pentru toate lucrurile ai dreptul să-ți bați joc de ele. Cum o să calci în picioare ce n-a fost chin? (Sensul universalei ironii.)

Gustul singurătății nu-și află o împlinire mai deplină ca în dorința covîrșitoare de moarte, care, mărindu-se peste rezistențele noastre și noi neputînd muri, devine — prin reacțiune — o revelație a vieții.

Cum aș putea să uit că sînt, cînd excesul morții mă dezleagă de moarte?

Voi descoperi viața în plinătatea ei când voi începe să gândesc împotriva mea, când nu voi mai fi de față în nici un gând...

La început socotești moartea realitate metafizică. Târziu, după ce-ai gustat din ea, după ce te-a înfiorat și te-a strivit, o înlocuiești prin sentimentul ei. Vorbești atunci de frică, de neliniște și de agonie, și nu de moarte. Astfel se face trecerea de la metafizică la psihologie.

Lumina mi se pare tot mai străină și mai departe; o privesc — și mă cutremur. Ce să caut prin ea când noaptea-i o auroră de gânduri?

...Dar priviți, priviți lumina: cum foșnește și cum cade-n zdrențe, de câte ori ești surpat de tristeți. Doar ruina zilei ne va ajuta să ridicăm viața la rangul de vis.

...Dulceața morții să fie altceva decât un maximum de irealitate? Și aplicarea spre poezie, altceva decât topire în fantomal?

E atîta voluptate muzicală în dorul de moarte, c-ai vrea nemurirea numai pentru a nu o întrerupe. Sau de-ai găsi un mormînt în care s-o continui, să mori nesfîrșit în dorul de a muri! Căci nici un amurg marin și nici o melodie terestră nu pot înlocui creșterea destrămată și poezia evanescentă a muririi.

Nicăieri mai mult ca în paturile vechi ale hotelurilor provinciale sau în priveliștea brumată a bulevardelor nu ești mai legănat de sugestiile stingerii și mai dispus să guști dintr-un moment final.

Prin moarte devine omul contemporan cu sine însuși.

Ca să nu te plictisești, trebuie să fii sfînt sau dobitoc, în așa măsură vacanța esențială a conștiinței definește soarta omului. Plictiseala e un fel de echilibru instabil între golul inimii și golul lumii, o echivalență de vid, care ar însemna împietrire, de n-ar fi prezența secretă a dorinței. Iluminarea și îndobitocirea — una prin plus și alta prin minus — se așază în afară de soarta omului și deci în afară de posibilitățile plictiselii. Putem fi noi însă absolut siguri că sfinților nu le e urît uneori în Dumnezeu și că dobitoacele — așa cum le trădează privirea lor vacantă — nu simt nimicul neștiinței lor?

Omul nu-și poate tîrî toată viața în plictiseală, deși aceasta nu-i o boală, ci o absență de intensitate. Golul consecutiv unei suferințe sau amintirea rece a unei nefericiri; curgerea

tăcerii căreia nu-i putem proiecta un conținut; insensibilitatea erotică și regretul de a n-o învinge — sînt stări ce alcătuiesc degradarea conștiinței și care succed unor emoții intense, ce nu le mai putem atinge. Nu te doare nimic, dar ai prefera un chin precis vagului de neliniște. Însăși boala este un conținut — și unul substanțial —, față de indiferența apăsătoare și tulbure a plictiselii, în care te simți bine, deși răul unei boli sigure e preferabil. Orice chin e regretat pentru precizia lui. Boala e ocupație; plictiseala nu. De aceea seamănă ea unei eliberări — de care am vrea să scăpăm.

Acesta-i paradoxul plictiselii: de a fi o absență și de a nu putea fi exteriori ei. Față de boală — o sănătate insuportabilă, iritantă, un bine surd și monoton și care nu e grav decît pentru impresia de neterminabil, de infinit vulgar. O însănătoșire ce nu se mai gată... Plictiseala? O convalescență incurabilă.

Viața, în sensul ei pozitiv, este o ordine a posibilului, o cădere în viitor. Cîte ferestre îi deschizi spre acesta, atîta cantitate de posibil realizezi. Deznădejdea, dimpotrivă, este negația posibilului și de aceea a vieții. Mai mult. Ea este intensitate absolută perpendiculară pe Nimic.

Ceva e pozitiv cînd are o legătură lăuntrică cu viitorul, cînd crește spre el. Întru cît viața tinde spre un plin temporal, ea se împlinește. Deznădejdea crescînd în sine, intensitatea ei e un posibil fără viitor, o negativitate, o îmfundătură în flăcări. Cînd ai ajuns însă să deschizi ferestre disperării, atunci viața — năpădită de sine însăși — pare o grație dezlănțuită și un clocot de zîmbete.

„Vulpile au vizuini și păsările cerului au cuiburi; dar Fiul omului n-are unde-și odihni capul.“ (Luca, 9, 10) — Mărturisirea aceasta a lui Isus — și care întrece ca nivel de singurătate Ghetsimani — mi-l apropie mai mult decît toate dovezile de iubire care i-au asigurat un credit cvasietern printre muritori. Cu cît te deosebești de oameni, cu atît ai mai puțin loc în lume pentru ca accesul la divin să te separe de singurătate. Ultimul cerșetor e un proprietar față de rătăcirea pămîntească a lui Isus. Oamenii l-au răstignit chiar pentru a-i găsi un loc și lui, pentru a-l lega cumva de spațiu. Decît, ei n-au observat că pe cruce capul se odihnește în direcția cerului sau, în tot cazul, mai mult pe cer decît pe pămînt. Și Învierea,

ce e ea dacă nu proba că un Dumnezeu nici mort nu se poate odihni în lume și ca el orice om ce nu mai este om?

O lespede a acoperit trei zile insomnia lui Isus. Căci nu-mi pot închipui un Dumnezeu mort care să nu-și privească moartea.

Doar pentru cei ce și-au dormit viața moartea poate însemna un somn. Ceilalți, atinși de veghe, vor supraviețui treji cenușii lor sau scheletului ironic! — Când nici o fibră n-a rămas nestrăpunsă de cunoaștere, atunci nimic nu te poate face să crezi c-ai încetat cândva a fi conștient. Și se pare explicabil să mori, dar cine te-ar putea opri să crezi c-ai înceta să știi și să te știi? E ca și când nu-ți vei odihni capul nicăieri și niciodată...

Dorința de singurătate să fie oare altceva decât degvizarea poetică a egoismului?

Lumea poate exista doar pentru cei ce n-au văzut-o. Ceilalți și-au pierdut vederea de atîta aparență și și-au rănit ochii într-un real minor. Spațiul oferit de visuri n-are orizont și astfel se întinde el generos unei priviri plecate, spre a nu se mai opri.

Cum se dezmărginește lumea într-o simțire asfințită!

De-aș fi Dumnezeu, m-aș face orice afară de om. — Ce mare ar fi Isus, dac-ar fi fost mai mizantrop!

Față de materie, viața reprezintă un avantaj de intensitate. Tot așa boala față de viață, cu diferența că ne aflăm în prezența unei intensități negative.

Cînd ești bolnav, natura te obligă la cunoaștere; te pomenești că știi fără voia ta. Totul ți se dezvăluie indiscret, căci tainele și-au pierdut pudoarea în știința involuntară care e boala.

Cum viața nu-i respirabilă la rece, găsi-vom focurile să aprindem mințile? Nădejdele cresc din incendiul lucidității.

Întrebare în fața trecutului: la ce-mi servește un „eveniment“? Istoria universală există doar ca mijloc de autointerpretare. Întîmplările care nu m-au descoperit mie însumi s-au „întîmplat“ vreodată? — Față de trecut trebuie să fim mai subiectivi decît față de prezent.

Singurătatea-i o exasperare ontologică a ființei noastre. Ești mai mult decît trebuie. Iar lumea-i mai puțin decît ar trebui.

Adevărul este o eroare exilată în eternitate.

Omul se chinuie să fie măcar o greșeală, precum Dumnezeu un adevăr. Amîndoi sînt pe cale cu șanse reduse și speranțe puține. Este drept că Dumnezeu e pe drum din veșnicie și se caută pe sine din începuturi, pe cînd rătăcirea umană e de dată mai recentă. Dacă putem fi mai blînzi cu omul, mai găsi-vom concesii pentru Dumnezeu, care nu-i mai mult de o sinteză a scuzelor noastre? L-am definit cu toții prin absențe, i-am îngăduit ființa de cîte ori a fost nevoie, i-am iertat neîmplinirea pînă la lașitate. Noi și așa ne vom îneca în eroare, dar un Dumnezeu ce nu dispune decît de o frîntură de adevăr! Fiți siguri că, de l-ar fi descoperit, ni l-ar fi trîmbițat de mult.

Un gînd ce nu mișcă pe un lepros, are el vreo legătură cu singurătatea? Și o carte ce nu poate fi închinată amintirii lui Iov...

...Aș vrea să mă bocească fantome de îngeri căzuți, pe frînturi de melodii culese din inima mea, acordată din nașterea corului lor.

Atît un plus, cît și un minus de viață mă pătrund de un fior de irealitate. O mare moartă și o mare furioasă, într-o măsură egală, sînt lipsite de ritm.

Și cum nu pot merge în pasul vieții, apele ei, fie că se retrag, fie că mă copleșesc, mă aruncă pe-un uscat din care totul a fost.

Plăcerea de-a te depărta de fire din învîlmășeala lăuntrică, de-a sări ființa în mîndria unei vîltoiri nemăsurate... Cine nu se leagănă în întinderea golurilor cu nădejdea unei

răzbunări, cine nu gustă în vid o seducție de plinătate viitoare — acela nu se știe măcina pozitiv, nu-și știe cheltui cu folos excesul de zădărnicie al vitalității.

Psihologii, care se aplică asupra altora, fiindcă ei înșiși n-au destul suflet, derivă înclinația spre ireal numai din deficiențele noastre. Ei nu cunosc în ce fel absența poate izvorî dintr-o senzație de barbarie. Sau cum se amestecă anemia și barbaria în priveliștea de irealitate a vieții. Căci, într-adevăr, la ce le-am vorbi de un sînge fără ritm, potrivit în vine spre amintirea unei mări fără valuri și a unei mări numai valuri?

Niciodată viața nu mi-a părut demnă de a fi trăită. Ea merită uneori prea mult și alteori prea puțin. Insuportabilă în amîndouă cazurile. Sinuciderea din dragoste de viață nu e cu nimic mai neîndreptățită decît cea oficială și curentă. Ba e chiar mai naturală... Raiul este o stare de sinucidere continuă, ca și iadul. Între ele se intercalează starea de nesinucidere numită a fi.

Dacă, printr-o concesie cerească, mi-ar fi îngăduit să stau de vorbă cu vreun muritor din alte veacuri, aș alege pe Lazăr cel înviat. El mi-ar ajuta desigur să-nțeleg teama retrospectivă, sentimentul c-ai fost mort, că te-ai născut din moarte și mergi spre altceva..., că ești expus unui vag absolut, nașterea derivînd din precizia morții. Lazăr mi-ar putea spune cum poți muri cînd nu mai mergi spre moarte, cum poți scăpa de Învierea asta infinită...

Gîndul că viața ar putea fi altceva decît o demonică înflorire, că ea ar duce spre ceva, spre un rost exterior zadarnicei ei desfășurări — mi se pare atît de apăsător și de neavenit, că adevărarea lui m-ar răni nevindecabil. Atunci nesfîrșitul ce nu l-ai făcut și toate leneviile scuzate prin cinism s-ar năpusti peste groaza ta înmărmurită. — Nu sîntem ratați decît dacă viața are un sens. Fiindcă numai în acest caz tot ce n-am îndeplinit alcătuieste o cădere sau un păcat. Într-o lume cu un rost afară de ea, într-o lume care tinde spre ceva, sîntem siliți să fim pînă în marginile noastre.

De s-ar găsi vreun muritor să-mi dovedească prezența unui sens absolut, să-mi demonstreze o etică imanentă devenirii — mi-aș pierde mințile de remușcare și deznădejde.

Cînd ți-ai risipit viața mîngîindu-te în inutila trecere, în vicleșugurile devenirii, cînd ai suferit pățimaș în aparențe — Absolutul te îmbolnăvește. Hotărît lucru! Viața nu poate avea un rost. Sau dacă are, va trebui să-l ascundă de vrea să ne mai aibă.

Cine iubește cît de puțin libertatea nu se poate înjuga de bunăvoie într-un sens. Chiar dacă este vorba de sensul lumii.

Nostalgia mării premerge și urmează introspecției.

Orice fel de luciditate este conștiința unei pierderi.

Felul nostru de a concepe lucrurile depinde de atîtea condiții din afară, încît s-ar putea scrie geografia fiecărui gînd. Am începe cu nuanța cerului și am sfîrși cu poziția scaunului. Mahalaua cugetării își are și ea rosturile ei.

Pascal — dar mai cu seamă Nietzsche — par niște reporteri ai eternității.

Cînd te-ai cufundat nemilos în străfundurile firii și le-ai despuiat de bogății în ochiri subterane, te pomenești mîndru și înfumurat în legănările nimicului. Ce te face însă ca în acest dezmăț metafizic să te oprești deodată, ca fulgerat de-un este? Rezistențele ascunse ale sîngelui, patimile năvălind cunoașterea sau instinctele asediind spiritul? E ceva în noi care refuză nimicul, atunci cînd mintea ne arată că totul e nimic. Acest ceva să fie totul? Se prea poate, de dată ce trăim prin el.

Sfinții, nebunii și sinucigașii par a fi învins acest ceva, nelămuritul esențial și ascuns care stăvilește spiritul în ultima lui mîndrie. Noi ceștilalți, ratați ai absolutului, — sîntem pîndiți de viață cînd ne credem mai departe de ea. Și dacă ne iese înainte cînd o uitasem, din șoaptele ei descifrăm că absolutul nu-i decît Nimicul ca treaptă din urmă a cunoașterii. Și atunci dăm înapoi... Spiritului, viața nu-i decît o baterie în retragere.

Nostalgia infinitului, fiind prea vagă, ia formă și contur în dorul de moarte. Căutăm precizie pînă și în lîncezeala visătoare sau în sfîrșeala poetică. Moartea introduce oricum o anumită ordine în infinit. Nu este ea singura lui direcție?

Împotriva sinuciderii nu se poate face decît un fel de întîmpinare: nu e firesc să-ți pui capăt zilelor înainte de a-ți fi demonstrat pînă unde poți merge, pînă unde te poți împlini! Deși sinucigașii cred în precocitatea lor, ei totuși consumă un act înainte de-a fi atins o maturitate efectivă, de a fi copti pentru o stingere voită. Că un om vrea să termine cu viața, este ușor de înțeles. De ce nu-și alege însă culmea, momentul cel mai favorabil al creșterii lui? Sinuciderile sînt oribile chiar prin faptul că nu se fac la timp, că ele întrerup o soartă, în loc s-o încunune. Un sfîrșit trebuie grădinarit. Pentru antici, sinuciderea era o pedagogie; sfîrșitul încolțea și înflorea în ei. Și cînd se stingeau de bunăvoie, moartea era un sfîrșit fără amurg.

Modernilor le lipsește cultura lăuntrică a sinuciderii, estetica sfîrșitului. Nici unul nu moare cum trebuie și toți se sfîrșesc la întîmplare. Neinițiați în sinucidere, niște amărîți ai morții. Dacă ar ști ei să se termine la timp, n-am suferi nici unul de strîngerea de inimă la vestea atîtor și atîtor „acte disperate“ și n-am numi „nefericit“ un om ce-și sfîntește propria împlinire. Lipsa de axă a modernilor nicăieri nu apare mai izbitoare ca în depărtarea lăuntrică de sinuciderea îngrijită și gîndită, de sinuciderea ca oroare de ratare, îndobitocire și bătrînețe, de sinuciderea ca omagiu forței, înfloririi și eroismului.

De cîte ori nu mă ispitesc presimțiri de extaz, de atîtea ori mă simt obiect. Pare că a înghețat lumina pe creier... și timpul s-a năruit într-o inimă moartă.

Privesc pietrele și le invidiez zvîcnirile. Vor pricepe ele vreodată că mă ofer odihnei lor? Și stîncile voi-vor ele să se înece în tăcerea sîngelui?

...Ajungi așa obiect desfrînat de nepăsare și în care natura își contemplă ultima ei înmărmurire.

Împietrirea ta trezit-a gelozia pietrelor? Văzut-ai cum ghețarilor le mijesc vinele?

Nu gîndesc asupra morții, ci ea se gîndește pe sine. Tot ce e posibilitate de viață în ea respiră prin mine și nu exist decît prin timpul de care e capabilă veșnicia ei. Întru cît se apără de propriul ei absolut, întru cît se refuză măreției și scoboară de bunăvoie într-o degradare temporală, într-atît sînt. Pînă și-n moarte caut viața, și rostul meu nu este decît a o descoperi în tot ce nu e ea. Dacă mortăciunea divină ar fi mai vie, de mult aş poposi în brațele ei. Dar Dumnezeu a împrumutat prea puțin vieții ca să am ce să caut în pustiul lui.

Nu se mai poate trăi decît pîndind viața peste tot unde nu-i la ea acasă, ca s-o salvezi de la înstrăinare. Astfel, te surghiunești în moarte, ca să guști viața în umbletul ei deșert.

Ceea ce lipsește sănătății este infinitul. Iată de ce au renunțat oamenii la ea.

În îmbrățișări, senzația de fericire și de nefericire te chinuie într-o sfîrșeală echivocă, în care ai vrea ca din senin să te spulbere un trăsnet. Din buze emană o dulceață mortală, inundînd marginile firii și înecîndu-te într-o deznădejde de paradis. Niciodată moartea nu pare mai învăluitoare ca în preajma dezamăgirii erotice. Dragostea-i un înece, o scufundare în ființă și în neființă. Căci orice voluptate e o împlinire și o stingere. Doar iubind poți bănuia cum autodistrugerea este baza rodniciei. Fără femeie — muzică rătăcită-n carne —, viața ar fi o sinucidere automată. Căci într-adevăr, fără ea în ce-am muri? Unde am descoperi stingeri mai aromate, unde am înflori în amurguri și am pîlpîi îngropîndu-ne?

Dacă oamenii ar umbla goi, ar cîștiga mult mai ușor siguranța fizică a morții. Hainele se interpun între noi și rosturile noastre, creînd o iluzie de putere și neatîrnare. Cînd treci înșă gol prin fața unei oglinzi, te pomenești menit pieirii, căci trupul e un zăcămînt de zădărnice, în care mucegăiește gîndul nemuririi.

După cîteva milenii de civilizație, de-ar începe oamenii să umble dezbrăcați, aruncînd cu hainele iluziile implicate, ar deveni cu toții metafizicieni.

Doar cînd te zărești gol ți-aduci aminte că exiști și că ești muritor. Îmbrăcămîntea ne împrumută o superioritate artificială asupra timpului. Cum o să fii muritor, cu o pălărie pe cap și cu o cravată la gît? Hainele au creat mai multe iluzii decît religiile.

Pare că mii și mii de vieți necunoscute se sinucid înlăuntrul meu și din suspinele lor se alcătuieste un extaz final, că nu sînt mai mult de o boltă peste infinite sfîrșituri... De m-aș putea împrăștia în elementele chinului, să mă fărîm în frînturi de sfîșieri și să nu mai fiu nicăieri și în primul rînd în mine! Ca într-un delir de absență, să mă suprim în toate și să mă sting, centrifugal mie.

Omul este drumul cel mai scurt între viață și moarte.

Moartea este sublimul la îndemîna fiecăruia.

Cele mai crîncene dureri și halucinațiile de groază cele mai crude nu mi-au lăsat un dezgust comparabil celui ce urmează despărțirii de un grup de oameni pe care îi urăști sau pe care îi iubești. Ai fost sau n-ai fost strălucitor, admirat sau disprețuit, cînd te desparți de ei, orice sinucidere e prea dulce. Fiece cuvînt ce l-ai spus parcă a devenit noroi și se ascunde undeva pe fondul izolării tale, ca să te murdărească în fața ta. Vorbele se transformă în otravă și, după ce te-ai spovedit ceasuri și ceasuri, te ametește vidul oamenilor și-al tău. Tot ce nu e singur putrezește, și niciodată n-am fost singur pînă la înmugurire.

După orice conversație, ești mai părăsit ca în mormînt. °i-ai ușurat spiritul și ți-a putrezit inima. Vorbele au zburat în vînt și cu ele substanța izolării tale.

Distanța de lume o putem verifica doar în iubire. În brațele femeii, inima se supune instinctului, dar gîndul rătăcește în preajma lumii, fruct bolnav al deznădăcinării erotice. Și de aceea în clocotul senzual al sîngelui se înalță un protest melodic și sfîșietor ce nu-l distingem totdeauna, dar e prezent în spațiul unei licăriri, amintindu-ne în treacăt vremelnicia duioasă a voluptății. Cum am culege altcum moartea trandafirică din fiecăruia sărut, învăluți agonizant de îmbrățișări?

Și cum ne-am măsura singurătatea, de nu ne-am privi-o în ochii pierduți ai femeii? Căci prin ei, izolarea își oferă o priveliște de infinit sieși.

Echivocul iubirii pleacă din faptul că ești fericit și nefericit în același timp, chinul egalînd voluptatea într-un vârtej unic. De aceea, nefericirea în dragoste crește cu cît femeia te înțelege și te iubește mai mult. O pasiune fără margini te face să regreti că mările au fund, și dorul de scufundare în nemărginit îl stingi în nesfîrșitul azurului. Cerul măcar n-are granițe și pare făcut pe măsura verticalei sinucideri.

Iubirea-i o ispitire de înec, o tentație de adîncime. Prin aceasta seamănă morții. Așa se explică de ce sentimentul sfîrșitului îl au numai naturile erotice. Iubind, scobori pînă în rădăcinile vieții, pînă în prospețimea fatală a morții. Nu sînt fulgere ca să te lovească în îmbrățișări, iar ferestrele dau spre spațiu pentru a te putea arunca prin ele. Este prea multă fericire și prea multă nefericire în suișurile și scoborîșurile iubirii și inima e prea îngustă dimensiunilor ei.

Erotica emană de dincolo de om; îl copleșește și-l năruie. Și de aceea, năpădit de valurile ei, zilele trec fără să mai observi că obiectele sînt, vietățile se agită și viața se macină, căci prins în somnul voluptuos al iubirii, de prea multă viață și de prea multă moarte, le-ai uitat pe amîndouă, încît, trezit din dragoste, sfîșierilor ei neîntrecute le urmează o prăbușire lucidă și nemîngîiată.

Sensul mai adînc al iubirii nu este inteligibil nici prin „geniul speței“ și nici chiar prin depășirea individuației. Cine poate crede că ea ar atinge intensități atît de furtunoase, de o neumană gravitate, dacă noi am fi simple instrumente într-un proces în care personal pierdem? Și cine poate admite că ne-am angaja în suferințe atît de mari, ca să fim doar victime? Sexele nu sînt capabile de atîta renunțare și nici de atîta înșelăciune.

În fond, iubim ca să ne apărăm de vidul existenței, ca o reacțiune împotriva lui. Dimensiunea erotică a ființei noastre este o plinătate dureroasă care umple golul din noi și din afară de noi. Fără invazia vidului esențial, care roade sîmburele firii și năruie iluzia necesară ființării, dragostea ar fi un exercițiu ușor, un pretext plăcut, și nu o reacție misterioasă sau o zvîrcolire crepusculară. Nimicul ce ne înconjoară suferă de prezența Erosului, care și el este o înșelăciune, atinsă de existență. Din tot ce se oferă simțirii, iubirea este un minim de vid, la care nu putem renunța fără să deschidem brațele golului firesc, banal și veșnic.

Fiind maximum de viață și de moarte, iubirea constituie o irupție de intensitate în vid. Și orice intensitate este o suferință a vidului.

Chinul dragostei — l-am suporta noi oare de n-ar fi el o armă în contra plictiselii cosmice, a putregaiului imanent? Sau am luneca noi pe moarte cu încântare și suspine, de n-am găsi în ea o cale de a fi spre neființă?

Nu te poți consola de neantul lumii prin forță, ci prin orgoliu. Fiece om e prea mândru ca să se închine în fața evidențelor. Și atunci inventează existența.

Intimitatea mea cu lucrurile ce se sting? Mă supraviețuiesc după orice tristețe...

Doar fiind pînă în gît în nefericire, începe inima să-mi bată. Suspinul e spațiul ideal al respirației, iar fericirea nu-i temperatura vieții.

Se prea poate ca în sine iubirea să conțină un potențial de fericire mai mare decît este înclinată a crede mintea noastră, molipsită de inimă. De unde vin atunci acordurile funebre ale esențialei beții și parfumul de sinucidere al îmbrățișărilor?

Arheologia fatală a iubirii scoate la suprafață nu numai durerile clare, actuale, ci și toate nefericirile incomplete, pe care credeam a le fi îngropat pe veci, însîngerările ce le socoteam isprăvite și însetează dorul suferințelor prelungi. Întocmai ca în liturghia erotică a lui Wagner, latura de umbre a trecutului se însuflețește și pune stăpînire pe chinul nostru incert, încît sîntem mai puțin nefericiți din senzațiile imediate ale iubirii, cît din cele dezmoțite și trezite din trecut.

Dacă dragostea n-ar fi mai mult de o prezență epidermică, ar fi imposibil s-o asociezi suferinței. Dar ei îi convine un nesfîrșit de predicate, ca și lui Dumnezeu. Femeia poate fi un infinit nul; în fața iubirii însă, infinitul roșește. Căci totul e prea puțin, raportat la ea. Nu sînt clipe de dragoste față de care moartea pare o simplă obrăznicie?

Sînt oameni care, de n-ar putea gândi asupra iubirii, ar înnebuni de iubire. Reflexia este un derivativ unic. Fără ea, nimic n-ar putea fi suportabil. Am muri atunci din cauza lui Dumnezeu, a muzicii sau a femeii. Transpoziția reflexivă îndulcește furia patimilor și

atenuează transportul spre neființă din orice voluptate. În felul acesta devine gândirea un instrument de mediocritate.

Ne agităm, credem și gândim ca să ne scuzăm existența. Este ca și cum cineva ne-ar privi din altă lume cu dispreț, iar noi, pentru a nu cădea victime ale dezgustului său, ne justificăm prin gesturi, vorbe și fapte. Nădăjduim astfel să obținem îndurarea sa, iertarea curiozității de a fi. — Iar când acel cineva e botezat Dumnezeu, împodobim jalnicul nostru spectacol, ca și cum acesta ar fi altceva decât oglinda Marelui Amărît.

Totul mă rănește și raiul îmi pare prea brutal. Orice atingere-i o rostogolire de stînci și răsfrîngerea stelelor în ochi visători de fecioară mă doare, ca materie. Florile răspîndesc parfumuri mortale și un crin nu e destul de pur unei inimi fugare din tot. Doar visul de fericire al unui înger ar putea oferi un pat legănării ei astrale.

Lumea s-a vestejit în periferiile inimii, iar mintea zace-n înserări. Universul își întinde zîmbetul lui înfricoșat, în care disting — simbol al vieții — un înger canibal.

Nimic nu poate fi redus la unitate. Haosul pîndește lumea la toate colțurile. Contradicția nu e numai sensul vieții, dar și al morții. Orice act este identic tuturor celorlalte. Nu există nici nădejde și nici deznădejde, ci toate sînt deodată. Mori trăind și trăind mori. Absolutul este simultaneitate: amurguri, lacrimi, muguri, bestii și roze; toate înoată în beția indistinctului. Ah! singurătățile pline — cu senzația de Dumnezeu în transă — și-n care ești gelos pe tine însuși!

Dacă nu simți că marea îți poate servi de pseudonim, n-ai gustat o clipă din singurătate.

Medicii n-au urechea destul de fină. Dar când știi că-n orice auscultație ai descoperi un marș funebru...

Prin tristeți, îți pierzi poziția de om. De-aș da drum slobod pornirilor mele, m-aș odihni într-un cimitir de cerșetori sau de împărați nebuni.

Numai ca sursă de nefericire este femeia o revelație a absolutului. Sorbindu-i metafizic alcătuirile misterioase, înfrîngi viața cu mijloacele ei proprii, chiar cînd panica anemiei, în preajma leșinului esențial, toarnă văpăi abstracte în sînge.

O dragoste împlinită, o voluptate ce nu-i un delicios dezastru, compromite în măsură egală pe bărbat și pe femeie. Iubirea nu se poate suporta, ci numai suferi. Cu fruntea pe sîni, te despămîntenești cu tot pămîntul.

Orice-ai face, pentru femeie nu poți avea decît un cult, chiar misogin fiind. Și apoi, adorația are un prestigiu mai înalt cu cît nu se aplică unei valori intrinseci. Nu adori femeia, ci ceea ce ești prin ea. Un cult necesar pentru a evita narcisismul.

După femei alergi din frică de singurătate și rămîi cu ele dintr-o sete egală acelei frici. Căci mai mult decît în orice, în iubire ești putred de tine însuși.

Sexualitatea-i o operație în care ești, rînd pe rînd, chirurg și poet. O măcelărie extatică, un grohăit de aștri. — Nu știi de ce în iubire am senzații de fost-sfînt....

Iubirea ne arată pînă unde putem fi bolnavi în cadrul sănătății. Starea amoroasă nu-i o intoxicare organică, ci metafizică.

Orice s-ar spune despre sinucidere, nimeni nu-i poate răpi prestigiul absolutului. Căci nu-i ea o moarte care se întrece pe sine?

Obosit de individualitate, aș vrea să mă odihnesc de mine. Și cum mi-aș prăfui inima în depărtări, ca din urmele de sînge să lingă șerpilor însetați de otravă — și vipere încîrligîndu-se în creier și sugînd idei după idei, tîrîtoare îmbătate de deznădejde! Prăbușiți-vă, țăriilor, nu veți avea ce mai turti! Căci aștrii se învîrt în univers ca ouă clocite, ale căror emanații toți trandafirii raiului nu le vor acoperi. Putea-voi să-mi sfărîm gîndurile de propria mea umbră?

Dracii de-ar gusta din amarul sîngelui ar înnebuni de tristețe. Și el circulă prin vine în bunăvoie — și nimeni nu-l oprește... Parcă se dezgheață lacrimi în el, într-un oftat prelung și îndepărtat. Cine-mi va fi plîns în sînge?

Dacă iubirea n-ar fi amestecul irezolvabil de crimă premeditată și de infinită delicatețe, ce ușor ne-ar fi s-o reducem la formulă! Dar chinurile amoroase întrec tragedia lui Iov... O lepră eterică-i erotica... Societatea nu te izolează, ce e drept, dar îți agravează chinul, micșorându-ți izolarea.

Nimic nu neagă mai intens și mai dureros viața ca pulsația ei supremă în iubire. Și vrînd a ne lega de ea prin femeie, nu facem decît s-o întrecem. Iubirea nu încapă în viață. Și de aceea, parfumul feminin pare aroma de moarte a unei corole de cimitir.

În ce înflorește sinuciderea mai mult ca-n zîmbet?

Adîncimea iubirii se măsoară după potențialul de singurătate și care-și află expresia într-o nuanță de fatal, prezentă în gesturi, vorbe și suspine. Înclinația inimii înspre a nu fi acordă dragostei o seriozitate mai gravă decît deznădejdi. Pe cînd aceasta ne închide accesul spre viitor, azvîrlindu-ne fără scăpare în dezastrul pur al timpului, iubirea amestecă lipsa de speranțe cu o ispită de fericire unică. Deznădejdea-i o înfundătură furioasă, un ireparabil năvalnic, o exasperare a imposibilului, pe cînd iubirea-i o deznădejde înspre viitor, deschisă fericirii.

Pînă și faptul de a bea apă este un act religios. Absolutul se desfată și-n ultimul firicel de iarbă. Absolutul și Vidul...

Unde nu-i Dumnezeu? Unde nu-i Dumnezeu și Nimicul? Deznădejdea-i o vitalitate a Neantului...

Teologia n-a putut lămuri pînă acum cine e mai singur: Dumnezeu sau omul. A venit poezia. Și-am înțeles că-i omul...

Revelația subită a irealității, cînd, prins de panică, îți vine să te-ndrepti spre sergentul din colț ca să-l întrebi dacă există lumea sau nu... Și cum te liniștești deodată, bucuros de nesiguranță... Căci, într-adevăr, ce-ai face dac-ar exista?!

Iubesc oamenii Vechiului Testament: sînt răzbunători și triști. Singurii care i-au cerut socoteală lui Dumnezeu de cîte ori au vrut, care n-au scăpat nici un prilej de a-i aminti că-i neîndurător și că ei n-au timp să mai aștepte. Pe atunci muritorii aveau instinct religios, azi doar credință și nici măcar atît. Răul cel mare al creștinismului este de a nu fi știut înăspri raporturile dintre om și Creator. Prea multe soluții și prea mulți intermediari. Drama lui Isus a îndulcit suferințele și a răpit dreptul la bărbăție în treburile religioase. Altădată se ridicau pumnii spre cer, azi doar privirile.

Despre gradul de imanență al eroticii nu-ți dai seama decît în muzica religioasă. O asculți și nu pricepi. Spre ce zonă dureroasă a pămîntului te scoboară femeia? Sau, cînd te despămîntenește, unde rătăcești de nu descoperi cerul? Bach n-a amuțit nici un amant. Nici chiar nemîngîiat în dragoste, nu-l înțelegi; doar în vacanța erotică. Și poate și mai mult. În vacanța lumii.

Oare, în afară de iubire, ce ne mai împiedică să ne sfîrșim cu toții-n Dumnezeu?

Putea-vom auzi melodia tainică a fiecărui lucru? Putea-vom asculta un zîmbet? Și ochii văd ei, într-adevăr, dacă nu emană o muzică îndepărtată și dulce? Ce sunete pleacă din priviri și mor în umbra melodioasă a inimii? Totul prinde glas timid și lucrurile parcă-și înalță acordurile spre cer.

Ca un bolnav astral, senzații tulburător de fine să te apropie de taina muzicală a ființei. Auzi totul, plînsul eteric al unei lumi ascunse? Parcă florile și-au rupt rădăcinile în inimă... și ai rămas singur cu suspinele lor...

Asculți amurgul unui crin? Sau melodia sfișietoare a unui parfum necunoscut?

De-am miroși un trandafir pînă la sunet, ce marș funebru ne-ar deschide mai delicat o lespede-n azur? Și azurul însuși nu-și pierde strălucirea, suptă-n o muzică scoborînd spre noi?

Cine să te vindece de tine? O tînără fată? Dar cine-i darnic pînă la jertfă, ca să-ți preia melancolia? Ce suflet pur, dornic de vis și nefericire, să se-ncumete la o povară ce n-o presimte? Și-ai putea să-ți lepezi otrava sorbindu-ți primăveri într-o tinerețe defunctă? Sau să pătezi ochi nevinovați cu greul întristării? Ce virginitate nu-ncetează în preajma lui?

În carnea lucidă amorțește seva și ochi stinși se aprind într-o tomnatică ofrandă, culeasă de palorile unei iubiri.

De când Eva a trezit pe Adam din somnul inutilei perfecțiuni, urmașele ei continuă opera de dezmoțire și pînă astăzi ele ne ademenesc în neființă. Privirea lor nedeslușită, amețea aeriană din chemările lor nesigure rămîne-vor străine înțelegerii noastre tulburi?

Viața-i înveșnicirea clipei de teamă nemîngîiată în care Adam, proaspăt izgonit din rai, și-a dat seama de nemăsuratul pierderii și de nesfîrșitul pierzaniei ce-l așteaptă. Nu reedităm cu toții — în cursul viețuirii — iluminarea deznădăjduită a acelei nemiloase clipe? Moștenirea primului om este lumina întîii deznădejdi.

Cînd stelele se vor preschimba-n pumnale și inima-mi va zbura spre ele, toate laolaltă n-o vor sfișia pînă într-atît ca mîhnirea să nu-și descrie, pe albastrul boltelor, dîra ei răzvrătită. Aș vrea să pier în fiecare astru, să mă zdrobesc de fiecă înălțime și-un adăpost mortuar s-alcătuiesc, în stele putrede, pentru un cadavru descompus în farmecul sferelor.

Ce cîntec s-a pogorît în carne și ce pierzanie sonoră îmbată fiecă celulă, de nimeni nu l-ar mai opri, în avîntul de murire?

Este atît nedefinibil în acest cuvînt: zădărnicie — parcă mi l-ar fi șoptit Buddha într-un cabaret.

O sinucidere face mai mult decît o ne-sinucidere.

Sînt unii oameni atît de proști, că de le-ar apărea vreo idee la suprafața creierului ea s-ar sinucide din groaza de singurătate.

Precum neurastenia este implicația organică a gustului pentru frumusețe, așa amețelile traduc înclinarea noastră spre absolut. Nu mai sînt obiecte care să te rețină, nici stîlpi de rezemat, nici bănci să-ți odihnești povara cărnii îngîndurate. Încheieturile ți se topesc și cazii în veșnicia anonimă a lucrurilor. Vinele, presimțind altă lume, nu mai adăpostesc mîndria

verticală, ci vestejesc spre absolut de bunăvoie. Iar sufletul, desfermecat de lume și de sine, urmează pilda trupului.

Mi-aș vrea viața povestită de îngeri veseli în umbra unei sălcii plîngătoare. Și de câte ori ei nu s-ar dumiri, crengile aplecate să le lumineze neștiința cu adierile întristării...

De-aș vrea să văd ce m-a îmbogățit mai mult în cursul viețuirii, din ce am ieșit mai tare și mai singur — nici dragostea, nici chinul imediat al trupului sau temerea în preajma neînțelesului și nici căința necurmată a gândului n-ar fi izvorul creșterii lăuntrice, ci toate laolaltă, învăluite și purificate în sentimentul morții. Fără el, te înalți anapoda, îndepărtînd din sfîrșit grăunțele de nimb sau de apoteoză. Cînd însă moartea încolțește în fiecă suflare, rodul suferințelor noastre își păstrează o maturitate neatinsă și viața este mai puțin pierzanie, acordată ultimelor ei rosturi. Nu crești decît la unison cu o agonie-n floare. Prin sentimentul morții, facem viața complice cu absolutul, chiar dacă-i răpim din frăgezime. Închiși în marginile individuale, ce-am face fără ispita de dezmărginire a morții? Doar murind am fost mai mult decît mine, murind rodnic, germinînd în vis și forță o agonie ondulată. De ce sfîrșit m-aș înfrica, atunci cînd l-am anticipat voios în măduvă și-n gânduri? Sau fi-va vreo celulă care să nu fi dospit moartea?

Dar se prea poate să fi îmbogățit o viețuire peste prevederile ei. Dacă nu cumva, din zarea vieții, infinitul e o boală. De unde ar pleca altcum mîndria sîngelui trist?

Sînt priviri feminine care au ceva din perfecțiunea tristă a unui sonet.

Fără nefericire, iubirea n-ar fi mai mult de o administrație a naturii.

În fiecă parfum se tînguie un plîns imaterial al florilor, de dată ce ne inspiră o destrămare funebră. Învăluți în el, neliniștea morții ne cuprinde ca o sevă pornind de departe și ridicîndu-se domol și trist în vlaga trupului. Și cum suspină un trandafir în mîhnirea noastră, înnobilînd-o!

Sau parfumuri încărcate de sinucidere, plutind vast și tulbure spre inimi apuse!

Chiar dacă știi de când melancolia te-a dezbinat de fire, îți pare totuși că te-a însoțit dintotdeauna, că te-ai născut cu ea și poate chiar din ea. Mort fiind, te-ar supraviețui, țesându-și poezia violetă a stingerii fără-de sfârșit.

Sentimentul veșniciei negative a vieții mele... Am murit fără-de-început.

Cînd nu te mai simți deloc om și continui totuși a iubi, contradicția se mărește într-o suferință nespusă, infernală. Iubirea — de bine, de rău — derivă din condiția vietății ca atare, iar la om ea nu-i împlinire decît aparținînd, prin toate slăbiciunile, formei de viață ce el o reprezintă. Femeia — acest om prin excelență — s-o ridici la tine nu poți, să te scobori la ea, mai puțin. Atunci, trăiești în preajma ei și suferi, învăluind-o în ne-umanitate. Perversiunea aceasta, de a iubi o ființă omenească atunci cînd nu mai ai senzații de om, cînd nu ești nici deasupra și nici dedesubt, ci în afară de soarta umană! Și iluzia femeii crezînd a-ți oferi uitarea și nefăcînd decît a te verifica de depărtarea ta de toate și de tot!

De ce nu s-o-ndura pămîntul să-și deschidă văgăunile și-nghițindu-mă, să-mi sfarme oasele și să-mi sugă sîngele? Doar numai așa s-ar împlini visul de groază care mă așază sub greul munților și mărilor. Nu sînt un stîrv care zărește din fundul lumilor cum se zdrobesc tării și bolți, spre a se rostogoli pe el și a-l turti? Sub ce stea n-am murit, sub ce mare și sub ce uscat? Ah! totul a murit, în frunte cu moartea! — Universul? Parcă zăresc năluci din fundul unei măsele stricate...

Un vampir — sugîndu-mi ultima picătură de sînge și-ncepînd apoi să cînte trist...

Totul trebuie reformat — pînă și sinuciderea...

Oamenii îți cer o meserie. — Ca și cum faptul de-a trăi n-ar fi una — și încă cea mai grea!

Sînt un Iov fără prieteni, fără Dumnezeu și fără lepră.

Numai mărimdu-ți nefericirea, prin gând și faptă, poți găsi în ea plăcere și duh.

Adevărul — ca orice minus de iluzie — nu apare decît într-o vitalitate compromisă. Instinctele, nemaiputînd alimenta farmecul erorilor în care se scaldă viața, își umplu golurile cu dezastrul lucidității. Începi să vezi cum stau lucrurile și atunci nu mai poți trăi. Fără erori, viața e un bulevard deșert prin care evoluezi ca peripatetician al tristeții.

Nevoia de a-ți pune capăt zilelor în inima unei femei palide, ca să-ți poarte cadavrul o nonviață... sau de a vorbi despre dragoste atît de eteric, că și fulgii să-și ceară scuze. O iubire vapoasă ca schizofrenia unui parfum...

În cafenea — mai mult ca oriunde — nu mai poți sta de vorbă decît cu Dumnezeu.

Îmi mai amintesc că sînt doar auzindu-mi pașii pe caldarîm în nopți tîrzii.

Mai fi-voi multă vreme vecin al inimii mele? Cît voi mai merge alături de timpul meu? Și cine m-o fi surghiunit departe de mine?

Ochii pierduți ai femeilor triste — și care n-ar trebui deschiși decît la Judecata de Apoi...

Viața, neridicată la rangul de vis, seamănă unui Apocalips al prostiei și al vulgarității. Cine-ar suporta-o, fără coeficientul ei de irealitate?

Gîndurile aromate de noblețea sinuciderii... Parc-am înghițit otravă din mîna unei sfinte. Sau am sorbit păcatul din gura unanimă a unei femei pierdute. Unde sînteți, boli ascunse, de nu urcați, fatale și necruțătoare, spre un sînge dornic de spaimă și de nimicire?

Tot ce numim proces istoric își are izvorul în suferința-n dragoste. Dacă Adam era fericit cu Eva, nimic nu s-ar fi schimbat în lume. Ispita diavolului: „veți fi asemenea lui Dumnezeu“, s-a realizat în măsura în care creația omenească, născută din chinul iubirii, ne

apropie de o treaptă divină. Fericirea n-are virtuți istorice. — Dumnezeu este mai mic de fiecare dată [cînd] un bărbat nu descoperă Absolutul în dragoste sau îl descoperă în decepție.

Actul sinuciderii este înspăimîntător de mare. Dar parcă e mai copleșitor să te sinucizi în fiecare zi...

Boala unui om se măsoară după frecvența cuvîntului „viață“ în vocabularul său.

Fontenelle, aproape centenar, spunea medicului său: Je ne me sens autre chose qu'une difficulté d'être.

Cînd te gîndești că atîția alții simt același lucru de la întîia reflexie, iar nu numai pe patul de moarte.

Povara viețuirii e suportabilă cînd te apasă pînă la înăbușire. Suferința nu e dulce decît sub forma chinului.

Priveghindu-ți nimicnicia, eul se volatilizează cu aburii dezolării. Și atunci ce mai rămîne din întîmplarea individualizării tale? O substanță de amărăciune, răspîndită într-o țeastă de drac părăsit.

Mîhnirea este veghea la nivelul unei inimi de diavol.

Nevoia apăsătoare de a te ruga și neputința de a te adresa totuși cuiva... Și apoi cealaltă nevoie: de a te trînti la pămînt, mușcîndu-l înfuriat și vărsîndu-ți turbarea sau religiozitatea negativă a cărnii.

Să fie creierul alee pentru îngeri ce poartă potcoave, de nu pot să-nțeleg ecoul lui vulgar și divin? Sau se vor fi aprins plînsurile? Ori vînturi ce-ntețesc incendiul lacrimal al lumii?

Cînd zăresc cerul, îmi vine să mă dizolv în el, iar cînd privesc pămîntul, să mă îngrop în măruntaiele lui. Atunci să mă mai mir de ce unul și altul se descompun în minte și în inimă? Mi-am chinuit nădejtile între o geologie a cerului și o teologie a pămîntului.

Cum mi-aș vrea lipiți obraji de un albastru senin ca acele frunze ce par crescute-n cer când le privești, în după-amieze, din umbra unui pom!

În inima lui Diogene florile deveneau stîrvuri și pietrele rîdeau. Nimic nu rămînea neschimonosit; omul își pocea fața și obiectele tăcerea. Natura, atinsă de obrăznicie, își expunea generos impudoarea, în care se desfăta nebunia clarvăzătoare a celui mai lucid muritor. Lucrurile își pierdeau virginitatea în ochiul lui sfredelitor, a cărui lecție pare a ne învăța despre o legătură mai adîncă între sinceritate și neant.

Fost-a Diogene omul cel mai sincer? El pare a fi fost, de-ndată ce n-a cruțat pe nimeni și nimic; chiar bolnăvicios de sincer, căci nu i-a fost frică de urmările cunoașterii. Și aceste urmări sînt cinismul însuși.

Ce l-o fi îndemnat să scuture dulceața prejudecății și a cuviinței? Ce a pierdut, de nu l-a mai legat nimic de vraja aparenței și a erorii? Se poate ajunge numai prin inteligență la îndrăzneala și la provocarea adevărului? Niciodată, atîta vreme cît inima mai rezistă în înșelăciune și în serviciul sîngelui. Dar inima lui Diogene pare a fi fost smulsă din interesul ființării și — lucru nemaîntîlnit — a fi devenit leagănul inteligenței, locul de popas și de-ntremare al lucidității. Sîngele scos din circulație, viața controlată fără milă, unde să se mai miște eroarea și să se încînte iluzia? Cinismul înflorește în această evacuare, ce te dezleagă de toate și-ți îngăduie să rîzi, să disprețuiești, să calci totul în picioare și pe tine însuși în primul rînd, mîndru de absența universală. Cinicul este spectatorul acestei universale absențe. El privește — îndurerat sau rîzînd — la nimic.

Ce l-o fi mînat pe Diogene înspre catastrofala ruptură de farmecul naiv, delicat și învăluitor al existenței? Ce l-o fi aruncat în situația de criminal al erorilor indispensabile vieții? Nu-i datorăm lui un minus de iluzie de care ne fălim, îndurerați? Ce consolare i-o fi lipsit sau în mijlocul căror mîngîieri a fost întrerupt, dezbinîndu-se fericirea la care a trebuit să fie sensibil, chiar de s-a născut cu vocație de osîndit? Și un monstru se naște cu înclinări spre fericire, ce nu le poate pierde chiar dacă ea l-a abandonat.

Ce ne împiedică în viață de la cinism chiar atunci când mintea ne împinge și ne silește? Ce ne mărginește impertinența ultimă a cunoașterii?

Să mai amintim dragostea, generatoarea erorilor fecunde?

Orice pas în iubire intimidează cunoașterea și o obligă să meargă modest alături sau la marginea noastră. Micșorarea lucidității este un semn de vitalitate a dragostei.

Cînd însă ceva a intervenit și a dezlănțuit luciditatea într-un imperiu vast cît ființa, dragostea se retrage înfrîntă și buimăcită. Și cînd acel „ceva“ este o ființă, sau poate mai multe, pe care le-ai pierdut la vîrsta înșelăciunilor, golul urmînd permite întinderea nemiloasă a cugetului rece și distrugător. În mod firesc, nimeni nu poate moșteni atîta veghe încît să lunece în cinism, ci în cursul vieții decepțiile fac lumea străvezie, încît vezi, pînă la fund, ceea ce n-ar fi trebuit decît să mîngîi. Noi nu cunoaștem viața lui Diogene la epoca în care nefericirea în dragoste hotărăște cursul reflexiei. Ce importanță ar avea însă să știm pe cine a pierdut, cînd știm prea bine ce a pierdut și unde duce această pierdere.

De-aș putea deveni fîntînă de lacrimi în mîinile lui Dumnezeu! Să mă plîng în el, și el să se plîngă în mine!

Prin pasiune și fericire, învingem caracterul de relativitate al vieții și o proiectăm în Absolut. Așa devine ea un Apocalips zilnic...

Există o măreție resemnată pe care n-o cunoști decît surprins de tulburarea morții în mijlocul bulevardelor... Sau acea îngrijorare somptuoasă, care te cuprinde pe străzile cenușii ale Parisului de cîte ori te-ntrebi dac-ai fost vreodată, și casele-nclinate și bătrîne ce-ți dau răspunsul negativ al agoniei lor...

Mijloacele de a învinge singurătatea nu fac decît s-o mărească. Vrînd a ne îndepărta de noi înșine prin dragoste, beție sau credință, nu reușim decît a ne adînci identitatea. Ești mai mult tu însuși în preajma femeii, a băuturii sau a lui Dumnezeu. Pînă și sinuciderea nu-i decît un omagiu negativ ce ni-l aducem nouă.

Fiorul ce ne dezvăluie că spiritul a rămas clar și neatins, dar că sîngele și carnea și-au pierdut mințile... Sau că oasele și-au pierdut capul, cînd rațiunea își gustă propria ei lucire...

De s-ar surpa cerurile înaintea minții!

Iubirea pare ocupație vulgară față de dorința de adorație, în care pornirile vieții se filtrează într-o lume de adieri pure. Femeia care cade victimă setei noastre imateriale se poate considera, cu drept cuvânt, nefericită-n dragoste. Căci nu-i oferim prea mult, un exces care jignește puținul fericirii?

Decît, ea niciodată nu va înțelege de ce în adorație prezența ei e tot atît de vană ca și absența. Ea n-are nevoie să fie și nici să știe. Cu cît ar putea mulțumi sau îndulci nevoia de absolut rătăcită-n Eros? Adorînd-o, ea nu există decît în măsura în care nu este — ca pretext gustului nostru de irealitate supremă. Acest absolut la suprafața noastră... botezat femeie.

Doar în fața mării îți dai seama ce lipsă de poezie ascunde rezistența noastră la valurile morții...

Poezie înseamnă leșin, abandonare, nonrezistență la farmec... Și cum orice farmec este dispariție, cine ar putea găsi o singură poezie înălțătoare? Ea ne scoboară spre suprem...

Sînt inimi, a căror muzică de s-ar concentra într-un trăsnet sonor — viața ar începe de la capăt. De-am ști atinge coarda cosmogonică a fiecărei inimi...

Duplicitatea esențială a oricărei tristeți: cu o mîină ai vrea să îți un crin, și cu cealaltă să mîngîi un călău. Poezia și crima să aibă același izvor?

În tristețe, totul are două fețe. Nu poți fi nici în iad și nici în rai, nici în viață și nici în moarte, nici fericit și nici nefericit. Un plîns fără lacrimi, un echivoc fără sfîrșit. Căci nu te izgonește ea în aceeași măsură din această lume, ca și din cealaltă?

Ești trist de totdeauna, nu de acum. Și acest totdeauna e toată lumea înainte de nașterea ta. Nu-i tristețea amintirea vremii în care n-am fost?

Paloarea ne arată pînă unde corpul poate înțelege sufletul.

Întinderile cerului îmi vor ajunge să peticesc o inimă zdrențuită? Sau să cerșesc și pe ale pămîntului? — Ca și cum ele ar mai avea ce acoperi dintr-un suflet născut îngropat!

Ați privit marea în momentele ei de plictiseală? Parcă-și agită valurile din scîrbă de ea însăși. Le trimite să nu se mai întoarcă. Dar ele revin, revin neîncetat. Așa pățim și noi. Cine ne întoarce spre noi înșine, cînd ne sforțăm mai mult a ne îndepărta?

Nevoia tainică de a te abandona mării, de a te risipi în frămîntarea zadarnică a tuturor mărilor, să nu fie un gust de plictiseală infinită și o senzație de evanescență mai vastă ca depărtările? Nici vinul, nici muzica și nici îmbrățișările nu te apropie de dulceața destrămării ca valurile ce se urcă spre absența și nimicnicia ta și te mîngîie cu insinuări de dispariție! Marea — comentariu fără sfîrșit la Eclezias...t...

Un om fericit descifrează el ceva în întinderile marine? Ca și cum marea ar fi făcută pentru oameni! Pentru aceștia e pămîntul, acest amărît pămînt... Dar acordurile nefericirii se împreună cu ale mării, într-o armonie voluptuoasă și sfîșietoare ce ne aruncă în afară de soarta muritorilor.

Și astfel, tonalitatea mării este aceea a unei muriri eterne, a unui sfîrșit ce nu se mai gată, a unei agonii înflorite. Nu-ți trebuie o inimă bolnavă de nuanțe și nici o simțire atinsă de subtilitățile extazului pentru a surprinde un fior mortal în melodiile marine, ci doar o înclinare spre tainele și vocile melancoliei. Atunci nu mai ești sigur de identitatea ta și trebuie oarecum să te aduni, să te pescuiești neîncetat, spre a nu te înghiți mările din tine și din afară. Nu te poți stăpîni decît între patru pereți. Chemările depărtărilor te împing mai departe de calculul existenței tale...

Marea este o ispită de dispariție numai pentru cei ce au descoperit-o în zile și în nopți, prin introspecție... Avînd-o în față, îți verifici numai prăpastia acelor zile și acelor nopți... Demonia marină este un viscol aromatic, o ruină căreia nu ne putem refuza fără să călcăm pe ce e mai adînc în noi..., o nobilă descompunere pe care trebuie s-o grădinărim. Și apoi, nu zvîcnește sîngele în ritm marin, nu e orgoliul lui melancolic acordat rănii albastre, mișcătoare și infinite? Suferința asta vastă și lichidă, ea să-mi împlinească un gust de dureri nemăsurate și să-mi astîmpere setea de nefericiri neîntrecute! De s-ar înfuria mările, să-și spargă valurile de inima omenească!

Lași Paradisul pentru rahitici cînd rătăcești pe malurile mării. Căci el este o mare fără demonie. Icoana raiului nu m-a urmărit decît în momentele acelea periculoase în care ți se topesc încheieturile și ți se moaie oasele, într-o supremă slăbiciune, într-o maximă

deficiență. Imaginea cea mai pură pe care o alcătuiește mintea este emanația unei vitalități vacante.

Nicăieri mai mult ca la mare nu ești înclinat a socoti lumea o prelungire a sufletului. Și nicăieri nu ești mai capabil de un fior religios prin faptul simplu de a privi. O viață plină, cu un nimb de absolut, ar fi aceea în care orice percepție ar fi o revelație. Ești pe cale a o realiza în sugestia amurgurilor marine... Uita-voi vreodată înserarea unică de la Mont-Saint-Michel, când, între un soare în agonie și o cetate mai singură ca soarele, toate apusurile lumii mă chemau spre o măreție tristă, întrezărită-n presimțiri? Și apoi, să te primbli cu acel crespusul în suflet prin parcul din Combourg, încercînd a fi demn de plictiseala marelui René. Trebuie într-adevăr să cunoști dezolarea magnifică a anumitor zile la Saint-Malo și la Combourg, pentru ca să-l poți scuza pe Chateaubriand. E drept că, în afară de cîteva pagini din Memoriile lui, cu greu mai poate fi recitit, căci retorica lui, avînd amploare, este lipsită totuși de substanță. Lamentațiile lui nu sînt destul de gîndite și plictiseala lui nu-i destul de esențială. Dacă l-am iubit totuși, a fost pentru desfășurarea somptuoasă a vieții lui, pentru a fi ridicat vidul lăuntric la rangul de artă.

Așa și-a știut gospodări nimicnicia, ca să nu mai putem fi decît epigoni în meșteșugul plictiselilor. Trebuie să fi văzut măcar camera în care el și-a petrecut copilăria și să fi întrevăzut ceea ce au putut fi discuțiile cu Lucile, pentru care orice amator de melancolie trebuie să aibă pietate — spre a-ți da seama că o dezolare pornită dintr-un sat valah nu poate atinge prestigiul funebru al uneia răsărite într-un castel solitar. Noi sîntem mai mult amărîți decît triști, căci nu cunoaștem mîndria soartei triste, ci umbrele destinului amarnic.

„O inimă plină într-o lume vidă.“ Chateaubriand s-a înșelat definindu-și astfel plictiseala; s-a înșelat din orgoliu. Căci în plictiseală noi nu sîntem mai mult decît lumea, ci tot atît de puțin cît ea. Este o corespondență de vid. Căci de-am fi mai mult, ne-am rezema destul în noi înșine, am fi destul existență, ca să nu atingem rarefierea conștiinței, din care izvorăște vidul interior. Stările de mare încordare, fie ele de extaz, fie de chin, ne fac impermeabili plictiselii, deși din partea lumii înconjurătoare ar putea pleca o sugestie irezistibilă de zădărnice.

Din ce vezi lucrurile mai de-aproape, din aceea nu le poți iubi decât pe măsura irealității lor. Existența nu-i suportabilă decât prin coeficientul de neexistență. Virtualitățile de neființă ne apropie ființa. Nimicul e un balsam existențial.

În felul acesta, înțeleg mai bine înclinarea noastră bolnăvicioasă, plină de suferință pasionată, pentru femeie. Deși mai ancorată în viață decât noi, nu-i putem totuși răpi un caracter de ireal, alcătuit atât din poezia vapoasă în care ne complăcem a o învălui, cât și din echivocul sexualității. Femeia este orice, afară de o evidență. Și suferința în dragoste, în orice dragoste, împlinită sau neîmplinită, câștigă în adâncime și ciudățenie cu cât prezența femeii se subtilizează într-o perfecțiune pe cât de carnală, pe atât de nedefinibilă. Dragostea nu e infinită decât negativ, convertind plinătatea în suferință. Nevoia nefericirii n-o resimți decât pentru a împrumuta fiorurilor erotice o expresie supremă.

Sexualitatea fără ideea morții e înfiorătoare și degradantă. În brațele femeii descind sicrie din azur. Echivocul eroticii este chiar această sugestie mortală de plinătate, de exces dezastruos, de înflorire crepusculară.

Cui, abandonându-se mării sau amintirii ei, nu i-a fost rușine de a fi petrecut clipe de dragoste mulțumit sau indiferent? Nu este marea o jenă în fața oricărei împliniri? N-o obligăm la reflux când o zărim fără ochi îndurerați? Melancolia este un omagiu de fiecare clipă întinderilor marine. Și-n privirile visătoare și pierdute, marea se prelungește peste malurile ei și oceanele își continuă un flux ideal spre întristare. De aceea, ochii nu mai au fund...

Ce curios să te primbli printre femei și alți oameni, gândindu-te dacă face sau nu să fii Dumnezeu! Rumeșind la iluzia veșniciei tale, îți zici: „la marginile mele, mai fi-voi stăpîn pe mine?“ — Și trecătoare, care șoptesc: „eu prefer Crêpe de Chine.“

Ce noroc că mai sînt și femei înfrumusețate misterios de boală, care să-nțeleagă climatul durerii și pierzania lucidității! Spiritul este materie ridicată la rangul de suferință. Și întrucît femeile sînt avide de dureri, participă la el.

Nevinovăția e antipodul spiritului. Tot așa fericirea și orice nu-i durere.

Parcurile sînt deșerturi pozitive.

Cînd nu mai ești acordat lumii nici prin gînd și nici prin inimă, trebuie să alergi încontinuu, pentru ca în ritmul pașilor să te ocolești și să uiți alcătuirea lacrimală a firii. Altcum, redevii grădinar al sinuciderii...

Nebunia-i o prăbușire a eului în eu, o exasperare a identității. Pierzîndu-ți mințile, nimic nu te mai poate opri să fii nelimitat tu însuși.

Boala: stadiu liric al materiei. Sau poate și mai mult: materie lirică.

Nu explici un paradox, precum nu explici un strănutat. De altfel, nu-i paradoxul un strănutat al spiritului?

Tristețea-i indefinibilul ce se interpune între mine și viață. Și cum indefinibilul este o aproximație delicată a infinitului...

Cînd ești iubit, suferi mai mult decît cînd nu ești. Părăsit, te mîngîi prin orgoliu; dar ce consolare mai poți născoci în fața unei inimi ce ți se deschide?

Munții își înșală singurătatea cu vecinătatea cerului și deșertul cu poezia mirajelor. Numai inima omului rămîne veșnic cu ea însăși...

De unde să plece pornirea murdară de a mă tăvăli în nefericire, mai rău ca bivoli în bălți și porcii în gunoi? O lenevie împrôșcată de bălegar și de vis...

...Și cînd știi că ea nu-i viciul vieții tale, ci izvorul ei. Și cînd mai știi cum, alături de femeie, trîndăvia devine veșnicie...

De cîte ori privesc albastrul cerului și orice albastru, încetez pe loc de-a aparține lumii. Cine-a numit consolatoare culoarea celei mai subtile pierzării?

Dacă avea cerul altă înfățișare, religia ar fi consistat probabil în alipirea de pămînt. Cum însă albastrul este culoarea dezlipirii, credința a devenit un salt din lume.

În orice nuanță, albastrul e negația imanenței.

Cu cât mă lecuiesc mai mult de mine, cu atât îmi semăn mai mult. Melancolia ne scutește de Eu, în așa măsură este ea răul lui.

Față de totul morții, nimicul vieții este o imensitate.

Sfinții au spus atâtea paradoxe, încât e imposibil să nu te gîndești la ei în cafea.

Sentimentul morții este moleșitor și crud, parcă înoată o lebădă și un șacal pe undele otrăvite ale sîngelui...

Cînd citești pe filozofi, uiți inima omenească, iar cînd citești pe poeți, nu știi cum să te scapi de ea.

Filozofia e prea suportabilă. Acesta-i marele ei defect. E lipsită de patimă, de alcool, de dragoste.

Fără poezie, realitatea-i un minus. Tot ce nu-i inspirație e deficiență. Viața, și cu atât mai mult moartea, sînt stări de inspirație.

Leșinul tuturor lucrurilor, în urechi și inimi agonizînd de poezie...

Melancolia? A fi îngropat de viu în agonia unui trandafir.

Cînd, atins de o noblețe tristă, dezlegat de oameni și de lume, tîrîi o murire înflorită, nimic nu te mai împiedică să crezi că te-ai născut prin generație spontană dintr-o toamnă veșnică.

Prin mine rătăcește un Septembrie visător și fără de-nceput.

Un om plictisitor este un om incapabil de plictiseală.

Viața este un minus de eternitate al morții, iar individuația o criză a infinitului.

Atenția neîntreruptă la ființă este izvorul plictiselii. Ce păcat că existența nu rezistă spiritului! Pînă și Dumnezeu pierde prin atenția noastră.

Neantul e atenție absolută.

Bucuria e reflexul psihic al purei existențe — al unei existențe ce nu-i capabilă decît de ea însăși.

Dorința de a muri ascunde prea multe garanții de absolut și de perfecțiune, prea multă insensibilitate la eroare, încît setea de-a trăi cîștigă în farmec prin prestigiul nedesăvîrșirii și prin atracția greșelilor aromate. Nu e mai ciudat să îndrăgești imperfecțiunea?

Predilecția straniului salvează viața; moartea se scufundă în evidență.

Nu există măreție în viață și nici chiar în moarte, ci într-un Nimic ce se ridică neutru și etern spre cer, asemenea Mont-Blanc-ului.

Privind piscurile schizofrenice: curios că nu există singurătate decît spre cer.

Munții nu-ți dau senzația de infinit, ci de grandoare. — Pentru infinit ne ajunge marea și nefericirea.

Aș vrea să am o inimă la intersecția Alpilor cu azurul.

Melancolia mă dispensează de alpinism. Cînd ajungi să înțelegi munții de jos...

Femeile care nu știu zîmbi mă fac să mă gîndesc la o muzică de pompieri în Paradis.

Numai farmacia mai poate opri gîndurile.

Cînd otrava veghii ți-a depravat ființa, nimic nu se mai poate desfășura sub soare fără să te irite. În afară, poate, de un dialog al florilor despre moarte.

Mîndria drăcească de a dispune de amărăciune în fața nu importă cărui lucru, de a desfigura banalitatea în vârtejul paradoxului și de-a tulbura liniștea firii în patima contradicției... Nu mai rămîne nimic decît desfrîul minții peste o realitate desfrunzită, o optică sumbră străpungînd calmul uitării și pătînd orice prospețime. Și atunci, să te miri de

ce lebedele — suflete spulberate-n corpuri — îți par chioare (căci nu privesc ele în lături?); de ce un cer senin îți trezește icoana lucie a unui creier de imbecil și viața îți pare mai comică decît un sfînt zburdalnic?

Dacă izvoarele Alpilor mi-ar spăla mintea și mi-ar răcori inima! Doar așa aș fi vesel să descopăr frăgezimea neștiinței, și nu să rumeg în munți și-n șesuri, pe mări și pustiuri curiozitatea fatală a lui Adam, izgonindu-mă prin veghe din mine însumi.

Să trăiești toată viața drama păcatului și uneori să te simți așa de pur, că aripi de lebadă te poartă înspre o insulă de îngeri priveghind agonia Paradisului!

Și totuși, numai în sentimentul păcatului ești om în sensul propriu al cuvîntului. Căci a fi om înseamnă a te identifica la orice latitudine a pămîntului și a inimii cu fenomenul căderii.

Cine nu simte că merge la fund — chiar atunci cînd lucrează și creează pozitiv, cînd e notar sau geniu — nu înțelege nimic din natura specifică a soartei umane, iar cei ce nu cunosc atracția irezistibilă a năpăstuirii, a esențialei lunecări, a creșterii înspre abis — n-au atins în nici un fel condiția căreia au fost meniți.

Mor propriu-zis numai oamenii străini de ispita rodnicei scufundări, care nu-și rup gîtul în orice ocazie a vieții. Ceilalți au totul îndărătul lor, și-n primul rînd sfișitul.

Luciditatea: a avea senzații la persoana a treia.

Oamenii sînt în genere obiecte. De aceea simt ei nevoia să „existe“ Dumnezeu. Cînd ai făcut trecerea de la obiect la eu, Dumnezeu e superior faptului de a fi sau a nu fi. Întocmai ca eul, El devine o irealitate care se caută.

Nu poți atinge echilibrul în lume, atîta vreme cît existența nu e mai mult de o stare. Căci, în asemenea condiție, ești încontinuu fie în acord, fie în dezacord cu ea. În mod firesc, existența e ireductibilă, o rezistență pur și simplu în fața căreia ne aflăm fără să fim nevoiți a o acorda sau nu subiectivității.

Dezechilibrul în lume, fruct al exasperării conștiinței, derivă din incapacitatea de a concepe neutru realitatea. Oricît ne-am sforța, ea nu-i decît stare, la care aderăm sau nu.

Creșterea accentului subiectiv al conștiinței micșorează autonomia firii. Cîștigi în intensitate și realitatea pierde echivalent în prezență.

Conștiința? A nu mai fi la nivelul firii.

Pe cînd în extaz punctele universului sînt inseparabile de centrul iradierii noastre — în groază, ele se află la o distanță egală de noi, fără ca unul singur să ne rămînă indiferent. Nimic nu ne separă de lume, deși ea ni-i ostilă. Extazul și groaza — atît de diferite — ne angajează în mod egal în ea.

De aceea, uluit în alternanța lor, ajungi să nu mai descifrezi care-i eul și care-i lumea. În amîndouă, n-are ce să mai rămînă neutru; totul participă și nimic nu stă în afară, nimic nu este obiectiv.

În groază, nu știi dacă lumea-i o prelungire negativă a eului sau eul o prelungire negativă a lumii; iar în extaz, nu poți să califici o plinătate, în așa măsură confuzia unică absoarbe diferențele ființei.

O lume de urzici altruiste și de bolovani invitîndu-se la menuet... sau de stîrvuri ce-și surîd ca-n vodevil...

Realitatea trebuie chemată la viață sau interzisă.

Prezența spiritului devenită colectivă anemiează creșterea unui popor și-l apropie de decadență prin tulburarea rafinementului. Finalul unei țări este în genere un surmenaj istoric, o istovire explicabilă și fatală. Nobila deficiență a Greciei și a Romei, în maturitatea lor crepusculară, presupune o soartă rotunjită și o ispășire înaltă a unui exces unic. Un trecut de creație trebuie plătit prin suferințele vitalității și nimic nu-i mai impresionant ca o bătrînețe lucidă, deschisă unui vast amar.

Sînt însă popoare care nu se duc la fund din excesul spiritului, sau care au atins culmi, dar și-au revenit. Olanda — a cărei pictură echivalează muzica germană — n-a degenerat în sănătate? După înălțimile ei istorice, i s-a „așezat“ sîngele, și oamenii, în locul palorii, au preferat o apoteoză a untului. Sau Suedia, nu moare eșuată-n prospețime? — Ce o împiedică să se usuce glorios în amurg? Și cum pot fi țări care n-au soartă, din teamă de anemie

consecutivă „istoriei“? Devenirea universală înregistrează numai popoarele ce nu se cruță, ce nu-și cumpănesc destinul, ci se îndreaptă triumfător și nemilos spre agonie.

Primejdiile creației îndepărtează atât pe indivizi, cât și pe țări, — de spirit. Preferînd sănătatea, se opun naturii. Florile își rețin mireasma ca să nu se usuce? Parfumul e istoria unei flori, precum spiritul a unui individ. — Popoarele care nu se ofilesc n-au trăit niciodată.

Timpul e uneori așa de apăsător, c-ai vrea să-ți spargi capul de el.

Devenirea s-a coagulat în creier și existența ia culoarea păcatului.

Individuația este orgie de singurătate. — Înapoi spre Ființă sau Nimic, spre o mîntuire — lipsită de speranțe.

Buddha a fost, oricum, prea naiv...

În marile singurătăți pari a fi gîtit de un demon pentru o plăcere crudă a lui Dumnezeu.

Și de aceea mintea țese în ele o teologie iresponsabilă.

Cunoașterea ucide eroarea vitală a iubirii, iar rațiunea construiește viața pe ruina inimii.

Orice luciditate este o pauză a sîngelui.

Trebuie să fi văzut bătrînețea, boala și moartea ca să te retragi din lume? Gestul lui Buddha este prea mult un omagiu evidențelor... Renunțării lui îi lipsește paradoxul. Cînd ai dreptate, nu-i nici un merit să părăsești viața. — Dar să trăiești în dezbinarea lăuntrică de toate — și să ai argumente contra singurătății! Calea lui Buddha e croită pe măsura muritorilor... Calmul prințului gînditor n-ar pricepe niciodată cum poți vedea ca el și totuși îndrăgi nimicnicia. Pînă și Buddha să fi fost un dascăl? E prea mult sistem în lepădările lui, prea multe consecvențe în mîhniri. El ar condamna, desigur, rătăcirea celui ce-și tîrăște

neantul printre muritori și n-ar pricepe cum în vidul lumii mari surîzi vieții. Căci el n-a cunoscut anumite culmi ale nefericirii; a trăit și a murit consolată. Ca orice om străin de ispita fatală a vieții, de seducția de neant a ființării și de Nirvana întăritoare a fiecărei clipe.

Cînd toate gîndurile s-au înecat în sînge, din filozof te pomenești un avocat al inimii.

Privind infinitatea calmă a cerului senin: oare cum de există răul? — Și a-ți afunda apoi cugetul în azur, pentru a descoperi că numai visul ne poate despărți de prospețimea eternă a răului — beție negativă a devenirii.

Cerul a precedat oamenii, poezia a „existat“ înaintea lor. Cum de-au putut ei rămîne înapoi, cînd o privire fugară spre întinderi albastre este izvor de delir? Cerul ne-a luat-o înainte — și de nu interveneau poeții, el se închidea în sine, rămînînd ca noi să ne zărim în ochi — în epavele lui — și să ne mîngîiem în naufragiul de poezie care-i privirea omenească.

Conștiința neantului împreună cu dragostea de viață?

Un Buddha de bulevard...

O idee stinge o plăcere și creează o voluptate. Ațipind reflexele, trezești reflexiile. Gîndești doar cînd se oprește viața.

De cîte ori o ființă nu se poate „așeza“ în fire, se află în prezența Răului. Tot ce ratează derivă din el — și el fiind imanent devenirii, toate ființele au de luptat cu el.

În măsura în care Dumnezeu nu este așezat în sine, prin ce este deficient condiției lui participă la rău. De altfel, nu-i el marele Ratat?

Cît despre om, căutîndu-și soarta de la Adam încoace, și-a cîștigat o demnitate din lupta cu răul. Ratarea lui are ceva înviorător și eroic: nefiind prezent ca ființă, neavînd nici un loc în fire, el și-a creat o condiție din lipsa lui de condiție, încît nimeni nu poate spune încă dacă omul e un ceva, un nimic sau un tot.

Cu toții știm sau bănuim ce-i un animal sau un Dumnezeu. În tot cazul, ei „sînt“. Dar omul nu este; căci nu-i el un agent de legătură între lumi? O! dac-ar fi! Dar acest condițional e definiția însăși a Răului.

Într-o teologie „serioasă“, care ar încerca să salveze în mod absolut pe Dumnezeu, răul nu-și găsește o explicație valabilă. Teodiceele s-au dovedit nemulțumitoare în fața acestei piedici esențiale.

Existența răului transformă pe Atotputernic într-un Absolut hodorogit. Devenirea i-a mâncat misterul și puterea.

Răul nu e comparabil decît cu un Dumnezeu... laic.

Omul nu știe pînă unde se poate întinde și cît țin granițele lui. Uităm în fiecare clipă fatalitatea individuației și trăim ca și cum am fi tot ce vedem. Fără această înșelăciune, orice am face ne-ar descoperi marginea noastră.

Dar conștiința individuației ne-ar înțepeni în lume, fiindcă ne-ar descoperi nemilos un loc de care greu ne-am putea mîndri, așa încît sîntem pierduți fiindcă nu ne știm marginile — și-am fi poate și mai mult, dacă le-am ști.

Omul își dibuiește soarta, mîndru și trist de a nu o găsi. Numai dezastrul dezvăluie micimea individuației: căci în el încerci nemîngîierea de a vedea că te mărginești cu toate și în primul rînd cu tine.

Gînditorii care n-au meditat asupra omului nu știu ce înseamnă a suferi pentru cunoaștere și a-ți semna sentința prin fiecare gînd sau a-ți astîmpăra avînturile într-o tristețe orgolioasă.

Antropologia e un amestec de zoologie și psihiatrie. Poți construi utopii — privind doar florile. Paradisul nu-i un apendice al botanicii?

Voluptatea ne scoate din lume, în deosebire de plăcere, care, neadresîndu-se decît simțurilor, e lipsită de culoare religioasă. Nimic nu ne aduce aminte mai mult de cer ca fiorurile prin care am vrea să-l uităm.

Doar prin moarte încetează omul de a fi o buruiană a devenirii și câștigă ceva din boala pură a florilor. — Și precum gândurile izvorăsc dintr-un amurg fraged al cărnii, așa florile dintr-o anemie visătoare a materiei.

Ca să crezi nestrămutat în om trebuie să nu fii capabil de introspecție și să nu cunoști istoria. Numai un psiholog și un istoric au dreptul să disprețuiască „idealurile“.

Într-un gol vital, nimic nu se întâmplă și nimic nu „trece“. Dorința creează timpul. Și de aceea în absența lăuntrică, în liniștea pustie a poftelor, în deșertul setei și în mușenia sîngelui ți se descoperă deodată lipsa vastă a vremii și iluzia curgerii ei. Iar cînd un ceas de catedrală veche marchează ora în noapte, bătăile lui ne dezvăluie și mai dureros fuga din lume a timpului. Atunci, imensitatea-i un suspin etern al clipei, în care ni se-ngroapă cugetul și trupul.

În freamătele de singurătate, ești năpădit de senzația de a fi plămădit din altă substanță decît lumea. Și oricîte întîmpinări abstracte ai găsi izolării tale, practic nu poți trece peste un dureros ireductibil. Oamenii par victime ale unei erori cu neputință de împărtășit, iar firea — un gol menit pasiunii tale de rătăcire. Ce s-a mărit în tine, de nu mai încapi în ființă? Veșnicia-i prea mică pentru un suflet nebun și vast, dezacordat, prin infinit, de fire. Ce să mai răzbată în el dintr-o lume amuțită?

Un gând seacă mări, dar nu poate usca o lacrimă: umbrește aștrii, dar nu poate lumina alt gând; — o aureolă de nemîngîiere.

Dintr-un minus de vitalitate rezultă luciditatea, ca orice lipsă de iluzie. A-ți da seama nu merge în direcția vieții; a fi în clar cu ceva, mai puțin. Ești cîtă vreme nu știi că ești. A fi înseamnă a te înșela.

Cînd existența ți se pare suportabilă, orice poet e un monstru. (Poezia are întotdeauna un sens ultim sau nu e poezie.)

Ești om pînă în clipa-n care oasele încep să-ți scîrțîie de tristețe... După aceea, ți se deschid toate drumurile.

Fără dorul de moarte, n-aș fi avut niciodată revelația inimii.

Cînd îmi port mîna pe coaste ca pe o mandolină, senzația morții ia contur de nemurire.

Iar cînd nimic îmi spune totul, simțurile se aprind într-un suflet gol. Și atunci, nimicul femeii supraviețuiește nimicului lumii.

Din ce găsești mai puține argumente spre a trăi, din aceea te legi mai mult de viață. Căci dragostea ce i-o arătăm n-are valoare decît prin tensiunea absurdului.

Moartea, avînd de partea ei totul, a încetat să mai convingă. Sprijinul rațiunii i-a fost fatal.

Lipsa de argumente a salvat viața. Cum ai rămîne rece în fața unei atari sărăcii?

E mai ușor să faci biografia unui nor decît să spui ceva despre om. Și cum ai spune ceva, cînd despre el orice e valabil?

Cu bunăvoință, Dumnezeu încapă într-o definiție; omul, nu. Acestuia totul i se aplică, totul îi „merge“, ca oricărui lucru ce este și nu este.

Lenea e un scepticism al cărnii.

Nevoia de a dovedi o afirmație, de-a vîna argumente în dreapta și-n stînga presupune o anemie a spiritului, o nesiguranță a inteligenței și a persoanei în genere. Cînd un gînd te năpădește cu putere și violență, el izvorăște din substanța existenței tale; a-l dovedi, a-l împresura în argumente înseamnă a-l slăbi și a te îndoii de tine. Un poet sau un profet nu demonstrează, fiindcă gîndul lor este ființa lor; ideea nu se deosebește de existența lor. Metoda și sistemul sînt moartea cugetului. Pînă și Dumnezeu gîndește în fragmente; în fragmente absolute.

De câte ori încerci a dovedi ceva, te așezi în afara gândirii, alături de ea, nu deasupra ei. Filozofii trăiesc paralel ideilor; le urmăresc răbdători și cumiți și, dacă se întâlnesc uneori cu ele, nu sînt totuși niciodată în ele.

Cum poți vorbi de suferință, de nemurire, de cer și de pustiu, fără să fii suferință, nemurire, cer și pustiu?

Un gânditor trebuie să fie tot ce spune. Aceasta se învață de la poeți și de la voluptățile și durerile ce le încerci trăind.

Vidul lăuntric e ca o muzică fără sunete, un cîntec fără glas. Nesonora lui tălăzuire se interpune tainic între noi și lume și ne separă de viață în mijlocul viețuirii și de moarte în mijlocul muririi. Spre ce suferindă înălțare se îndreaptă duhul ființării? De ce ne doare orice apropiere și de ce se-nsuflește respirația pentru tot ce-i depărtat?

Unde-s brațe crude de muiere să-ți strîngă oasele, tremurînd de gînd, și tu să-ți pleci urechea pe bătăile inimii ei îmbătate, nutrindu-ți groaza scumpă și voluptuos neconsolată?!

Cînd ochii mi se-nchid și marginile mele le-ntind spre marginile lumii, ce auz misterios îmi descifrează în zare un cor de copii nebuni?

...În incerta veșnicie a unei după-amieze de vară, vocea spartă a unui puști te tulbură mai mult ca rugăciunea unui dement sau ca surîsul irevocabil al unui sinucigaș.

Un gânditor n-are drept să se contrazică mai mult decît viața.

N-are rost să fii decît poet, matematician sau general.

S-ar putea ca femeile să nu existe decît pentru a îmbogăți inspirația și s-ar putea, mai mult, ca lumea să nu fie decît un pretext al poeziei.

Nici cerul și nici pămîntul nu l-au cîntat poeții, ci un fel de nonlume existentă în melancolii.

Poezia într-un parc e stat în stat.

Lenevia-i o melancolie ce aparține exclusiv fiziologiei.

O cascadă în surdină alcătuiește imaginea a ceea ce numim de obicei suflet...

Fi-va Dumnezeu altceva decât o încercare de a-mi îndeplini nevoia infinită de Muzică?

Cel ce iubește mistica, muzica și poezia este neapărat o natură erotică, un voluptuos rafinat și care, negăsind satisfacție deplină în iubire, recurge la delicii ce depășesc viața. Dacă ai atinge absolutul în dragoste, la ce ai umbla în goană după voluptăți prelungi și delicate? Nu le-ai putea simți nevoia și, dacă te-ar interesa abstract, ele nu ți-ar putea sugera o pasiune durabilă și intensă.

În iubirea împlinită — cu toate vulgaritățile inerente — trăim aspirația spre alte lumi ca o distracție, ca un pretext. Și atunci cum ar deveni muzica, mistica sau poezia substanță a vieții?

Saltul din lume presupune un exces de individualizare. Tot așa, orice voluptate care înlocuiește iubirea directă, legală și obligatorie a genului uman.

Nu se poate concepe forță fără boală. Nu în zadar oamenii cei mai primejdioși sînt acei a căror sănătate e atinsă.

Istoria e mînată de oameni care-și pipăie neconținut pulsul.

Elementele care definesc boala: excesul conștiinței; paroxism de individuație; transparență organică; luciditate crudă, energie proporțională „pierderii“; respirație în paradox; religiozitate vegetativă, reflexă; orgoliu visceral; vanitate rănită a cărnii; intoleranță; delicatețe de înger și bestialitate de călău.

Un Dumnezeu care cerșește la poarta Raiului pare a fi orice bolnav. De altfel, nu e ca și cum s-ar fi infiltrat în fiecare din celulele lui un paradox? Boala este o stare de inspirație a țesuturilor, o manie de grandoare a cărnii, un patos imperialist al sîngelui.

Cînd o parte din trup se-mbolnăvește sau cînd te-mbolnăvești întreg, ai impresia c-a pornit natura să gîndească. Un maximum de pozitivitate al negativului, o limită înspre spirit a măruntaielor, un efort dialectic al materiei, o străduință abstractă a imediatului.

Fără boală — și acum am fi în rai. Patologia se ocupă de stările geniale ale naturii.

Sănătatea este o absență de intensitate. Teama de boli nu consistă decît în tulburarea ce-o simțim în fața unei plenitudini pentru care n-am fost pregătiți și care ne înspăimîntă, fiindcă nu sîntem obișnuiți decît cu prezența neutră a echilibrului, pe cînd boala este o forță mărită de vecinătatea nimicului.

Tot ce nu-i muzical e aparență, eroare sau păcat.

O! dacă aburii muririi s-ar înălța melodic spre cer și-ar îmbrăca în imn sonor o stea încremenită!

De n-ar fi melancolia, s-ar întîlni vreodată muzica cu moartea?

În clipa-n care vom fi reușit să dizolvăm toată viața într-o mare sonoră, nu vom mai avea nici o obligație față de Infinit.

Sînt invazii muzicale de o fascinație absolută, după care sinucigașii îți par diletanți, marea ridicolă, moartea o anecdotă, nefericirea un pretext și dragostea o fericire. Nimic nu mai poți face și nimic nu mai poți gîndi. Și atunci ai vrea să te îmbălsămezi într-un suspin.

Wagner pare a fi stors toată esența sonoră a umbrei.

Cine iubește cu adevărat muzica nu caută în ea un adăpost, ci un nobil dezastru. Universul nu se înalță spre destrămarea ei?

Întocmai ca gîndurile, muzica se instalează în golurile vitale. Un sînge proaspăt și o carne rumenă rezistă ademenirilor vibrante, n-au spațiu pentru ele; boala însă le face loc. Pe măsură ce roade din viață, absolutul înaintează. Nu e revelator că-n infinitul muzicii și-n infinitul morții se topește totul în noi, că materia își pierde marginile, că ne sfărîmăm granițele pentru a oferi întinderi năpădirii sonore și mortale?

Fiecare purtăm, în grade diferite, o nostalgie a haosului — și care se exprimă în dragostea de muzică. Nu-i aceasta universul în starea pură a virtualității? Muzica este tot — minus lumea.

Boala — acces involuntar al absolutului.

Luciditatea e un reflex al păcatului zilnic de a fi, iar cunoașterea, o formă vulgară a nostalgiei.

Oare cum se răsfrînge viața într-un suflet neîntinat de cunoaștere? Răspunsul ar fi ușor de am ști în ce fel vremelnicia poate fi trăită ca veșnicie, în ce fel sînt alcătuiți îngerii sau pînă unde se întinde peisajul lăuntric al prostiei.

În Dumnezeu ești mai singur decît într-o mansardă pariziană.

Dacă ai putea gîndi atunci cînd ți se aprind gîndurile! Dar ce idee ar mai lua contur cînd din creier se împrăștie fum și din inimă scînteii?

Dorești dorul de moarte și nu moartea, fiindcă n-ai ajuns la capătul scîrbei de a vieții și ești încă mîndru în prada erorii ființării.

Dar cine a descoperit dorul de a muri nu mai poate fi alipit nici vieții și nici morții. Amîndouă sînt îngrozitoare. Voluptate nu există decît în acel dor..., în acea graniță de fioruri ce alcătuieste echivocul dulce și amar al muririi.

De cîte ori ridic ochii spre cer, nu pot înăbuși sentimentul unei infinite pierderi. De s-ar porni o cruciadă împotriva albastrului! Ce vijelios m-aș îngropa în culoarea marelui regret!

Au luat foc toamnele în mine și inima mi s-a întors pe dos.

Cîntecul prelung și vaporos al morții mă învăluie ca o spumă a veșniciei. Și-n lîncezeala ademenitoare a sfîrșitului, sînt o epavă încoronată pe mările de muzică ale lui Dumnezeu sau un înger fluturînd prin inima Lui.

Fiindcă iubesc prea mult viața, evreii n-au poeți.

Gustul violet al nefericirii...

Înserările au ceva din frumusețea unei halucinații.

Vremile noi au pierdut în așa măsură simțul marilor sfârșituri, încât Isus ar muri astăzi pe o canapea. Știința, eliminând rătăcirea, a micșorat eroismul, iar Pedagogia a luat locul Mitologiei.

Devenirea este un dor imanent firii, o dimensiune ontologică a nostalgiei. Ea ne face inteligibil sensul unui „suflet“ al lumii.

De ce, când ne adâncim în taina ei, sîntem prinși de un freamăt patetic și de o tulburare vecină religiei? Să nu fie cumva Devenirea o fugă din Dumnezeu? Și să nu fie mersul ei sfișietor o întoarcere în El? Se prea poate, din moment ce Timpul suspină, prin toate laturile lui, după Absolut. Nostalgia exprimă mai direct și mai dramatic imposibilitatea omului de a-și fixa o soartă. „Devenire“ hipertrofiată, el își gustă, în instabilitatea ei, lipsa lui de condiție. Și nu este ca și cum el s-ar „grăbi“ cu tot timpul?

Dacă tot ce „este“ nu m-ar face să sufăr, oare cum aș suferi să fiu? Și fără excesul balsamic al durerii, cine-ar suporta osînda la viață? Dar încărcat și prigonit de ea, te răsfeți într-un avînt funebru spre nemurire, spre veșnicia muririi — numită și viață...

Dorul de a muri exprimă uneori numai o subtilitate a orgoliului nostru: vrem, adică, să ne facem stăpîni pe surprizele fatale ale viitorului, să nu cădem victime ale dezastrului esențial.

Sîntem superiori morții doar în dorința de-a muri, căci ne murim moartea trăind. Când aceasta își răsfață în tine lipsa ei de margini, clipa finală nu-i mai mult de un accent melodios. Este o lipsă de mîndrie creaturală în a nu-ți oferi inima istovirii voluptuoase a morții. Doar stingîndu-te neîncetat o stingi în tine, îi reduci din infinit. Cel ce n-a cunoscut intimitatea morții înainte de-a muri, minor sfîrșitului, se rostogolește umilit în necunoscut. El sare în vid; pe când, prins în ondulația muririi, luneci în moarte ca spre tine însuți.

Cînd știi ce-i gustul morții, nu mai poți crede c-ai trăit vreodată fără să-l cunoști... sau c-ai trecut cîndva cu ochii închiși prin dulceața peisajelor de agonie. Ce înviorare ciudată îți descoperă verdețurile stingerii și înflorirea suspinelor fără de capăt! Pururi tînăr în amurguri, întremat în sfîrșituri, căutînd întinderile morții fiindcă viața nu-i destul de-ncăpătoare și încetinindu-ți răsuflarea ca zgomotul viețuirii să nu acopere depănările visului final!

Sînt după-amieze de toamnă de o atît de melancolică nemărmurire, încît ți se oprește respirația pe ruina timpului și nici un fior nu mai poate însufleți zîmbetul împietrit pe absența eternității. Și atunci, înțeleg o lume post-apocaliptică...

În Dumnezeu nu trebuie văzut mai mult de o terapeutică în contra omului.

De chinurile iubirii te poți scăpa dizolvîndu-le în muzică. În felul acesta, își pierd într-o imensitate vagă tăria lor fierbinte.

Cînd pasiunea-i prea intensă, sinuozitățile wagneriene o destramă în infinit și-n locul chinului precis te legeni vaporos într-o soluție orizontală, te-ntinzi tomnatic pe deșertul unei melodii...

Wagner — muzică a nesfîrșitei neîmpliniri — se acordă suspinului arhitectural și cenușiu al Parisului. Aici, piatra ascunde un apus muzical, plin de regrete și dorinți..., iar străzile se întîlnesc spre a-și împărtăși taine ce nu sînt totuși străine unui ochi întristat. Și cînd azurul împînzit al Parisului pare a-și fi condensat aburii în sonorități, tălăzuirea de motive wagneriene se-ntîlnește undeva cu cerul.

Sufletul unei catedrale geme în surmenajul vertical al pietrei.

Aș vrea să fiu mîngîiat de mîini prin care poți strecura Timpul...

...sau să fiu plîns de ochi smulși dintr-un Paradis în flăcări.

Tot mai mult mă conving că oamenii nu-s decît obiecte: bune sau rele. Atît.

Și eu sînt oare mai mult de un obiect trist? Cîtă vreme suferi, nu de a trăi printre oameni, ci de a fi om, cu ce drept ai face din neliniștea ta o culme? O materie căreia îi e rușine de ea însăși rămîne tot materie... Și cu toate acestea...

Într-o lume de mărăcini, parcă sînt o salcie ce-și plînge crengile spre cer.

Cînd mintea s-a oprit, de ce mai bate oare inima?

Și verdele putred al ochilor spre ce se mai deschide cînd sîngele a orbit?

Ce negură spintecă măruntaiele și ce ziduri se dărîmă în țesuturi?

Și oasele spre cine urlă în văzduh, și văzduhul de ce-mi apasă mîhnirea grăbită înspre nimic?

Și ce chemare spre înec îmi împinge gîndurile spre ape moarte?

Dumnezeule! pe ce frînghie să urc spre tine, ca de nepăsarea ta să-mi sfărîm trup și suflet?

Oamenii nu trăiesc în ei, ci în altceva. De aceea au preocupări. Și le au fiindcă n-ar avea ce face cu absența lor de fiecare clipă. Numai poetul este cu el și în el. Și lucrurile nu-i cad toate perpendicular pe inimă?

Cine n-are sentimentul sau închipuirea că realitatea întregă respiră prin el nu bănuiește nimic din existența poetică.

A-ți trăi eul ca univers e secretul poezilor — și mai cu seamă al sufletelor poetice. Acestea — dintr-o pudoare ciudată — îmblînzesc prin surdina simțirea, pentru ca o încîntare fără margini și fără expresie să se prelungească neîncetat într-un fel de nemurire visătoare, neîngropată-n vers. Nimic nu ucide mai mult poezia lăuntrică și vagul melodic al inimii ca talentul poetic. Sînt poet prin toate versurile ce nu le-am scris...

Obsedat de el însuși, poetul este un egoist; un univers egoist. El nu-i trist, ci lumea toată-i tristă-n el. Capriciul lui ia contur de emanație cosmică. Nu-i poetul punctul celei mai slabe rezistențe prin care lumea devine transparentă ei înseși? Și nu-i natura bolnavă-n el? Un univers atins — și-au apărut poezii...

Cum să nu suferi de a fi om, privind muritorii gîfîindu-și destinul?

Cînd vom viețui cu sentimentul că în curînd omul nu va mai fi om, atunci va începe istoria, adevărata istorie. Pînă acum am trăit cu idealuri, de aici încolo vom trăi absolut, adică fiecare se va înălța în propria lui singurătate. Și nu vor mai fi indivizi, ci lumi.

Adam a căzut în om; noi va trebui să cădem în noi înșine, în limita noastră, la orizontul nostru. Cînd fiecare va respira la marginea lui, istoria s-a încheiat. Și asta-i adevărata istorie. Suspendarea devenirii în absolutul conștiinței. În sufletul omului nu va mai avea loc nici o credință. Vom fi prea maturi pentru idealuri. Atîta vreme cît ne mai agățăm de deznădejdi și de iluzii, sîntem iremediabil oameni. Aproape nici unul n-am reușit să stăm drepti în fața lumii și a nimicului. Sîntem oameni, infinit oameni: căci nu simțim încă nevoia de suferință?

A fi „muritor“ înseamnă a nu putea respira fără setea de durere. Ea-i oxigenul individului și voluptatea ce se interpune între om și absolut. „Devenirea“ — implicația ei...

De nu mi-ar plăcea să îngrijesc blînd erorile și de n-aș ațipi conștiința prin dulci înșelăciuni, unde-ar duce o veghe nemiloasă într-o lume nemilos îngustă?

Nici o nebunie nu m-ar consola de puținul lumii, în clipele în care inima e o fîntînă săritoare într-un deșert.

Experiența om a ratat. El a devenit o înfundătură, pe cînd un ne-om e mai mult: o posibilitate.

Privește un „semen“ adînc în ochi: ce te face să crezi că nu mai poți aștepta nimic? Orice om e prea puțin...

Ce este teama de moarte, de întuneric, de neființă, față de teama de tine însuți? Și există oare alta? Nu se reduc toate la ea? Urîtul nesfîrșit al viețuirii și plictiseala lucrurilor ce devin sau nu devin, groaza unei lumi urnite în sine și uruiala timpului în simțiri gingașe — de unde pleacă ele, dacă nu din fiorul care ne înstrăinează de noi înșine în mijlocul nostru? Ca și cum oriunde ai merge n-ai da de ceva mai rău ca tine, că tu ești răul care se boltește deasupra lumii, că nu poți fi cu tine fără să fii împotriva ta! Peșterile ascunse sînt mai puțin înfiorătoare decît golul pe care ți-l deschizi de cîte ori îți ochești subteran ființa. Ce nimic se cascadează în sîmburele tău, de teama te apăra de neîndurarea ta? Mai poți tu

rămîne cu tine? De ce arborii mai zăresc spre cer și nu-și întorc frunzele ca să-ți ascundă întristarea și să-ți îngroape teama?

Va descifra cineva cîndva drama de a fi nevoit să traduci dialectic lacrimile, în loc să le lași să curgă-n vers?

Și ști-va cineva vreodată cîte piedici trebuie dorințelor ca să izvorască gîndul, cîte înfrîngeri costă înmugurirea cugetului? Și ce toamnă a tinereții este spiritul!

Doamne! dezleagă-mă de mine, că de miresmele și de miasmele lumii m-am dezlegat de mult. Spre o căință plină de cîntec înalță-mi cugetul și nu mă mai lăsa vecin mie, ci întinde-ți deșerturile tale între inima și gîndul meu. Au nu vezi tu vrăjmașul duh al soartei mele, ursită blestemelor și plînsului?

Ce rugă găsi-voi pentru tine, Moșneag neputincios, și din ce istoviri ridica-voi un urlet spre nepăsarea ta? Dar cine-mi spune că sînt și eu bătrîn, mai bătrîn ca tine, că inima mi-e mai căruntă decît barba ta?

De-aș da drum slobod glasurilor mele, pe ce meleaguri ne-ar mai întîlni gîndul? Tu nu vezi, Doamne, că unul din altul ne vom săvîrși, meniți rostogolirii; căci nici tu și nici eu n-am născocit un reazem în afară de noi?

Voit-am să mă bizui pe tine — și-am căzut; voit-ai să te bizui pe mine și n-ai mai avut ce cădea!

Poezia, față de filozofie, reprezintă un plus de intensitate, de suferință și de singurătate. Există totuși un moment de prestigiu pentru filozof: cînd se simte singur cu întreaga cunoaștere. Atunci răzbat suspinele în Logică. Doar o măreție funebră mai poate face ideile vii.

Dumnezeu este modul cel mai favorabil de a ne dispensa de viață.

Cinicii nu sînt nici supra- și nici sub-oameni, ci post-oameni. Ajungi să-i înțelegi și chiar să-i iubești, cînd îți scapă din chinul absenței tale o mărturisire adresată ție sau nimănui: am fost om și acuma nu mai sînt.

Cînd în tine nu mai e nimeni, nici chiar Diogene, și ești vacant pînă și de vid și urechile nu-ți mai țiuie de neant...

Romantismul german — sau vremea în care nemții cunoșteau genialitatea sinuciderii...

Cînd te apropii de Dumnezeu prin răutate și de viață prin umbre, la ce poți ajunge dacă nu la o mistică negativă și la o filozofie nocturnă?

Crezi fără să crezi și trăiești fără să trăiești... Paradoxul îl rezolvi într-o duioșie însîngerată, întărit de amurguri și cernit de aurore.

Vrăjit de surmenajul cunoașterii, doar într-un tîrziu ajungi să resimți imensa oboseală ce urmează insomniei spiritului. Și atunci începi să te trezești din cunoaștere și să oftezi după farmecele orbirii.

Cum gîndul răsare în paguba cărnii, cum orice gînd este un viciu pozitiv, prisosul spiritului ne îndeamnă spre antipodul lui. Așa apare dorința tainică a uitării și vrăjmășia cugetului împotriva cunoașterii.

Omul este atît de alipit de vidul existenței, că pentru el și-ar da oricînd viața, și atît de îmbibat de infinitul plictiselii, încît martirajul viețuirii îl suferă ca pe un deliciu.

Cu cît ești mai lămurit de puținul totului, cu atît te atașezi mai mult de el. Și moartea-ți pare prea puțin ca să-l salvezi. Numai astfel se explică de ce religiile sînt în contra sinuciderii. Căci toate încearcă să dea un sens vieții în clipa în care ea-l are mai puțin. Ele sînt în esență atît: un nihilism împotriva sinuciderii. Orice mîntuire izvorăște din refuzul ultimelor consecințe.

Fără patimile tulburi ale muzicii, ce-am face oare cu simțirea caligrafică a filozofilor?

Și ce-am face cu timpul alb, golit și dezbinat de viață, cu timpul alb al plictiselii?

Nu iubești muzica decât pe litoralul vieții. Cu Wagner asigți atunci la o ceremonie a clarobscurului, la o cosmogonie a sufletului, iar cu Mozart la florile Paradisului visînd alte ceruri.

Orice deznădejde este un ultimatum lui Dumnezeu.

Neurastenia-i la om ceea ce-i divinitatea la Dumnezeu.

Gîndurile o șterg din lume, iar simțurile o iau razna spre cer. Unde fuge mintea, de mă-mbăt de lipsa mea, de lipsa mea și-a lumii? Doamne! mic ești pentru dezastrul fiilor tăi! În tine nu-i loc să ne adăpostim groaza, căci tu n-ai loc de groaza ta! Și mă voi ascunde iarăși în inimă, prăfuită de amintirea mea!

Nu-i etern decât ceea ce n-are nici o legătură cu adevărul.

Femei — a căror vitalitate nu le permite mai mult de un surîs... Jacqueline Pascal sau Lucile de Chateaubriand. Ce bine că nu e în putința vieții să ne desprindă de melancolie!

Je m'endormirai d'un sommeil de mort sur ma destinée. (Lucile)

Lumea e salvată de cele cîteva femei care au renunțat la ea.

Anemia este înfrîngerea prin sînge a timpului.

De-aș trece lacrimile prin sită, de-aș pune la teasc plînsurile, ca din drojdia lor să-mi otrăvesc credințele, sub un cer fugar!

Nimic nu exprimă mai chinuitor decepțiile unui suflet religios ca dorul de otrăvuri. Ce flori veninoase, ce adormitoare crude să ne vindece de molima înfiorătoarei lumini? Și ce vifor de căință să ne descarce sufletul la margini de fire?

Timpul e un anotimp al veșniciei; o primăvară funebră a eternității.

Desprinderea ființelor din haosul inițial a creat fenomenul individuației, adevărată străduință a vieții spre luciditate. Ca un strigăt după conștiință s-au înfiripat alcătuirile individuale și ființele triumfau în efortul lor de a se detașa din confuzia totului. Câtă vreme omul a rămas ființă și numai atât, individuația nu depășise cadrele vieții, căci el se sprijinea în tot și era tot. Dar avîntul spre sine însuși, scoțîndu-l din centrul firii, i-a creat iluzia unui infinit posibil în granițele individuale. Și astfel omul a început să-și piardă limita, și individuația a devenit osîndă. Aici rezidă măreția lui dureroasă. Căci fără cursul aventuros al individuației, el n-ar fi nimic.

Întocmai ca ochii evreilor, viața are ceva mort și agresiv în același timp.

Cînd n-ai măsură în nimic, te măsoară cu Dumnezeu. Orice exces ni-l apropie. Căci El nu-i decît incapacitatea noastră de a ne opri undeva. Tot ce n-are margine — iubirea, furia, nebunia, ura — e de esență religioasă.

Melancolia-i nebunie în sensul în care parfumul e stare anormală.

Nevoia de a te săvîrși în Dumnezeu nu-i altceva decît dorința de a-ți muri moartea pînă la capăt, de a nu te sfîrși supraviețuit de viața ce n-ai trăit-o. Frica de a nu fi murit de tot face moartea atît de îngrozitoare. Lîncezim după veșnicia în Dumnezeu, din teama de a nu fi vii cînd sîntem exterior stîrvuri. Dacă am așteptat pentru a ne naște o eternitate, trebuie să-așteptăm alta pentru a muri.

Cum sub ochiul melancolic și pietrele par a visa, zadarnic am căuta fără el noblețe în fire.

Melancolia exprimă toate posibilitățile de cer ale pămîntului. Nu-i ea apropierea cea mai îndepărtată de Absolut și nu-i ea o realizare a divinului prin fuga de Dumnezeu? În afara ei, ce-am putea opune Paradisului, cînd de lume nu ne mai leagă decît faptul de a trăi în ea și golul pozitiv al inimii.

Avantajul neantului față de eternitate este că nu poate fi pătat de timp. De aceea se aseamuește el zîmbetului melancolic.

Specificul soartei umane se epuizează în prestigiul metafizic al chinului.

Omul trebuie să sufere pînă la scîrba de suferință și de el însuși.

Să nu fie Dumnezeu starea de eu a neantului?

În nopțile de veghe și-n orice noapte, nu mai respirăm în timp, ci în amintirea lui, precum în mijlocul luminii care ne rănește nu mai trăim în noi, ci în amintirea noastră.

Melancolia e singurul sentiment care dă drept omului la majusculă. Din ațipirea simțurilor și privegherea cugetului își cristalizează ea aroma visătoare, fără de care n-am mai privi spre noi fără remușcarea de-a nu fi murit în Dumnezeu.

Otrava deliciilor amare ale ființării ia glas în iadul muzical al sîngelui, din aburii căruia se înalță miresmele ei funebre.

Plictiseala care ne așteaptă în viitor ne îngrozește mai mult decît orice groază a clipei de față. Prezentul în sine ne dezvăluie viața plăcut insuportabilă.

Nebunia este introducerea speranței în logică.

Măreția voluptății purcede din pierderea minții. De n-am simți că înnebunim, sexualitatea ar fi o murdărie și un păcat.

Nevoia de otrăvuri să nu fie un gust negativ al eternității? Altcum, de ce ne zvîrcolim în brațele unui diavol divin, cînd setea de-a ne otrăvi ne otrăvește gîndul?

Dorul de veninuri este o criză a imanenței: un maximum de transcendență cu mijloacele lumii. — Dar toate laolaltă sînt prea slabe ca să ne învenineze de o altă lume pînă la a ne uita veninul. Cînd va crăpa odată fierea spiritului?

...Și ce recunoscători trebuie să fim cerului că este o otravă ce nu se mai gată, și ce adorație trebuie să avem pentru veninul inepuizabil al lui Dumnezeu! Ce-am face de nu i-am sorbi drojdia în orice veghe? Și unde am fi, de nu ne-am tîrî pe fundurile lui?

Absența din lume a femeilor dezamăgite le împrumută nemărmurirea unei lumini solidificate.

Omul depinde de Dumnezeu în felul în care acesta depinde de Divinitate.

Totul se bălăcește în neant. Iar neantul în el însuși.

Ostenit de a scoborî clipă de clipă din Dumnezeu... Și lipsa aceasta de popas, numită „a trăi“...

Nu te istovești în muncă, necaz și caznă, ci în căința umbletului prin lume, cu umbra lui Dumnezeu în spate. Nimic nu e mai propriu făpturii ca oboseala.

Cum mi se despică duhul și mi se clatină cugetul! Cine să-mi stingă negura senzuală din sînge și vuietul aiurit din oase?!

Toți șerpîii trag de moarte în înserările sîngelui și-n văgăunile minții. Și nici un demon care să le oprească agonia sau să le-ndulcească zvîrcolirile într-un trup închinat nimicirii!

Parc-aș fi o buruiană zvîrlită la margini de lume, sub care se vaită șopîrle demente!

În patima vidului, doar zîmbetul cenușiu al ceții mai însuflețește descompunerea măreață și funebră a gîndului.

Unde sînteți voi, cețuri crude și amăgitoare, de nu vă răsturnați încă pe o minte împăienjenită? În voi aș vrea să-mi sfîșii amarul și să-mi ascund o spaimă mai vastă ca amurgul plutirii voastre!

Ce Nord mi se lasă-n sînge!

A fi? O lipsă de pudoare.

Aerul îmi pare o mînăstire în care Nebunia e stareț.

Tot ce nu-i fericire este un minus de iubire.

Omul nu poate crea nimic fără o pornire tainică de a se distruge. A trăi, a te afla înlăuntrul existenței înseamnă a nu putea adăuga nimic vieții. Când însă ești în afară de ea, apucat pe o cale primejdiasă, urmărit de scandalul neîntrerupt al fatalității, ros de mîndria disperată a implacabilei ursiri, deschis primăvărativ prăbușirii, cu ochii țintuiți în crimă și în nebunie sau învineții de povara măreției — atunci încarci viața de tot ce-n tine n-a fost ea.

Din chin se naște tot ce nu-i evidență.

N-ai soartă decît în furia irezistibilă de-a-ți măcina rezervele ființei, atras voluptuos de chemarea propriei ruini. Destin înseamnă a lupta deasupra sau alături de viață, a-i face concurență în pasiune, răzvrătire și suferință.

De nu simți că-n tine și-a rătăcit drama un Dumnezeu necunoscut, că forțe oarbe, crescute-n vraja îndurerării, se-nlănțuie pe flăcări tremurătoare, răsărite din atîtea focuri nevăzute — ce nume-ți poți tu da ca să nu fii toți?

Ceea ce nu-i durere n-are nume. Fericirea este, dar nu există. Pe cînd în durere, ființa atinge un paroxism existențial — în afara firii. Intensitatea suferinței este un neant mai efectiv decît existența.

Doamne, de-aș putea sfărîma aștrii, ca sclipirea lor să nu mă mai împiedice să mor în tine! Și oasele mele afla-vor odihnă în lumina ta? Arată-ți întunecimile, scoboară-ți noaptea ca-n ele să-mi așez țărîna spaimelor și carnea defunctă de nădejdi! Sicriu fără-nceput, așază-mă sub negrul cerului tău și stelele fi-vor cuie pe acoperișul meu și-al tău!

Una este să descoperi pe Dumnezeu prin neant, și alta să descoperi neantul prin Dumnezeu.

Nimic nu se explică, nimic nu se dovedește, totul se vede.

Ce-i un artist? Un om care știe tot — fără să-și dea seama. Un filozof? Un om care-și dă seama, dar nu știe nimic.

În artă se poate orice; în filozofie... Dar ea nu-i decît deficiența instinctului creator în folosul reflexiei.

Nonfilozofie: ideile se sufocă de sentiment.

Bolile sînt indiscreții de eternitate ale cărnii.

De cîte ori mă ispitește amețea, îmi pare că îngerii și-au rupt aripile din țării ca să-mi facă vînt din lume.

Ce rană mi s-a deschis, ca o primăvară neagră, și-mi înverzește simțurile cu muguri funebri? Ce înger, cu ce arme, mi-a însîngerat seva? Sau Dumnezeu mi-a întors blestemele?

Orice ocară la adresa Lui se întoarce împotriva celui ce a spus-o. Căci distrugîndu-L, ți-ai tăiat creanga de sub picioare. Ai zdruncinat țăriile; ți-ai zdruncinat țaria.

Ura împotriva lui Dumnezeu pleacă din scîrba de tine însuți. Îl ucizi pentru a-ți masca prăbușirea.

Rostul omului este să preia suferința lui Dumnezeu. Cel puțin de la creștinism încoace.

Religios e acel ce se poate lipsi de credință, dar nu de Dumnezeu.

Pentru ce mîinile nu se întind spre rugăciune, mîinile de muritori, ca să-mi sprijin pe ele mîhnirea drăcească și spaima asasină? Și pietrele, de ce nu-mi suspină groaza și oboseala spre un cer înlemnit de propria lui lipsă? Iar tu, Natură, ce plînsuri mai aștepți de nu te răzvrătești cu rugă și cu blesteme? Și voi, obiecte fără suflet, de ce nu urlați soarta vrăjmașă a sufletului? Sau vreți să moară rostogolindu-se pe voi, pe voi care nu cunoașteți frica de a deveni obiect? Și nici o stîncă nu zboară spre bolți ca să-ți cerșească îndurarea!

Pe vremuri, lucrurile se rugau pentru muritori și mărire deveneau furioase pentru un suflet. Azi, toate mor și stelele nu mai cad în mări și mările nu se mai reped spre stele. Doar sufletul îți mai înalță agonia spre întinderi învinse și spre leacurile morții.

În ultima etapă a spaimei, îți vine să-ți ceri scuze de la trecători, de la arbori, de la case, de la ape și de la tot ce a murit și n-a murit.

Cea din urmă despărțire, cel din urmă sărutat dat acestui univers, mai mort decât un mort iubit.

Mă va scuza cineva c-am fost? De-aș avea genunchi ca Alpii, să-mi cer iertare oamenilor și depărtărilor!

Cine n-a avut sentimentul că pentru el toată lumea ar trebui să se omoare și că el ar trebui să se omoare pentru toată lumea — acela n-a trăit niciodată.

Eroismul consistă în a voi să mori, dar și în a voi să trăiești atunci când fiecare zi te apasă mai rău ca o eternitate. Cine n-a suferit de insuportabilul vieții n-a trăit niciodată.

Cu ultimele picături de sânge, melancolia va descrie un semn de întrebare pe o inimă palidă. Căci la ce-ar mai îngropa o inimă subterană?

Când porți pe umeri toate Judecățile din Urmă...

Luciditatea este un vaccin contra vieții.

Trebuie să fi încercat multă vreme dorința de a muri, ca să cunoști dezgustul de moarte. Sătul de patima sfârșitului, ajungi la antipodul fricii de a te stinge. Deși moartea, ca și Dumnezeu, dispune de prestigiul infinitului, ea nu reușește, precum nici El, să împiedice chinul sațietății sau să îndulcească povara excesului și exasperarea intimității prelungi. De n-am fi plicitisiți de infinit, ar mai exista oare viață? Ce vitalitate secretă ne separă de absolut?

Doar sângele meu mai pătează paloarea lui Dumnezeu... (Îmi vei ierta Tu stropii întristării și ai nebuniei?)

Sînt dureri de care nu m-ar putea consola decît dispariția cerului.

În nopți infinite, timpul se urcă în oase și nefericirea muzează în vine. Și nici un somn nu oprește igrasia temporală și nici o auroră nu-mblînzește fermentarea chinului.

„Sufletul“ își extrage vitalitatea din patimi ce clocotesc dureros, iar „inima“ e un sânge năpăstuit. Gustul morții să nu fie o sete de cruzime și pe care, din decență, ne-o satisfacem asupra noastră? Nu vrem să murim pentru a nu omorî?

„Profunzimea“ e o cruzime secretă.

Te întreb de ce un bețiv înțelege mai mult? Fiindcă beția-i suferință.

De ce un nebun vede mai mult? Fiindcă nebunia-i suferință.

De ce un singuratic simte mai mult? Fiindcă singurătatea-i suferință.

Și de ce suferința știe totul? Fiindcă-i Spirit.

Defectele, viciile, păcatele nu ne descoperă laturi ascunse ale firii prin fulgerările de plăcere, ci prin sfîșierea cărnii și a duhului, prin revelațiile negațiilor. Căci tot ce-i negativ e ispășire și ca atare cunoaștere. O ființă care ar ști totul ar fi un fluviu de sânge. Dumnezeu, dispunînd de prea multă durere, nu mai aparține timpului. El e o hemoragie pe dimensiunea eternității. Însîngerarea lui începe din întîia clipă fugară din Neant.

Cel ce ridică viața cuiva este mînat de o furie patologică a cunoașterii, chiar dacă motive meschine îi ascund mobilul secret. Criminalului i se dezvăluie taine ce nouă ne rămîn străine. De aceea le plătește el așa de scump. Unul din motivele pentru care societatea execută pe asasin este acela de a nu-i acorda satisfacțiile unui infinit al remușcării. A-l lăsa în viață este a-i acorda libertatea de a ne întrece. Adîncimile răului conferă o superioritate iritantă. Se prea poate ca oamenii să fi adorat pe Dumnezeu din gelozie pe Diavol.

În străfulgerarea cosmică a conștiinței, cerul se risipește-n melodie, urmat de munți, de arbori și de ape. Și înfricat de absolutul clipei, Recviemul sufletului este un naufragiu și o aureolă.

Nu e ca și cum o negură din altă lume ne-ar visa viața?

Depănarea lăuntrică a morții este ceață ridicată la principiu metafizic.

O catedrală e maximum de sensibil al ceții. Negură solidificată.

Există în om o dorință tainică de remușcare, ce precede Răul, ce-l creează. Fărădelegea, viciul sau crima izvorăsc din frământarea ei ascunsă. Odată actul consumat, ea apare în conștiință clar și definit, pierzându-și din dulceața virtualității.

Aroma remușcării ne mîină spre rău, ca un dor de alte făgașuri.

Un suflet care are spațiu pentru Dumnezeu trebuie să aibă pentru orice. — Să nu plece de aici nevoia de a ne mărturisi unui credincios ultimele neliniști și tulburări? Ce ne face să credem că el nu poate să nu ne înțeleagă? Ca și cum credința-n Dumnezeu ar fi un viciu dinlăuntru al căruia totul ne poate fi scuzat sau un abuz față de care totul e legitimat. Sau că, prin Dumnezeu nemaipartținînd pămîntului, orice crimă în lume ne poate fi iertată.

Unui credincios nimic nu trebuie să-i scape: scîrba, deznădejdea, moartea.

Oamenii cad spre cer; căci Dumnezeu e un abis privit de jos.

Revelația subită: a ști tot și fiorul care-i urmează: a nu mai ști încotro. Deodată, gîndurile au despletit universul și ochii s-au oprit în zăcămintele firii.

Timpul și-a pierdut respirația. Atunci, cum ai măsura vârtejul luminii ce te inundă? El pare a dura cam cît absența absolută a unei secunde.

După astfel de străfulgerări cunoașterea e inutilă, spiritul se supraviețuiește, iar Dumnezeu devine vacant de divinitate.

Cînd ai dilatat viața la infinit, voința de a te distruge emană dintr-o senzație dureroasă de plinătate. Căci nu lîncezești în dorul muririi decît întinzîndu-ți ființa dincolo de spațiul ei.

Negația vieții din plenitudine este o stare extatică. Niciodată nu ne stingem din vid, ci din preaplin.

Un moment absolut răscumpără golul tuturor zilelor; o clipă reabilitează o viață. Orgasmul spiritului este scuza supremă a existenței. Așa îți pierzi de fericire mințile în Dumnezeu.

Mîinile palide sînt un leagăn în care îți suspini viața. Femeile nu ni le-ntind decît ca să plîngem în ele.

Ceața e neurastenia aerului.

Acele glasuri din afunduri, pentru care ți-ar trebui accentul unui Iov asasin...

Ce înger nebun cerșește cu flașneta pe la o inimă fără porți? — Sau m-am dezlipit din suferința lui Dumnezeu?

În fericirea și nefericirea în dragoste, cerul, de-ar fi de gheață, n-ar putea domoli beția răzvrătită a sîngelui. Moartea-l încălzește și mai tare și mirajul viețuirii se-nfiripă din aburii ei funebri.

Toate apele au culoarea înecului.

În azurul timid al dimineților, paloarea atîtor femei, ce le-ai iubit sau nu, ți se oferă ca un pustiu înflorit gustului mortal de nesfîrșire.

De ce în umbra lor infinitul ne pare aproape? Fiindcă în preajma femeii nu mai există timp. Și tulburarea noastră crește, din cauză că atingem în lume o stare care depășește lumea.

Iubirea este o aparență intemporală; căci nu se suspendă devenirea în mijlocul vieții? Sînt îmbrățișări, în care timpul e mai absent decît într-un astru mort.

Dragostea fiind o întîlnire dureroasă și paradoxală a fericirii cu disperarea, el e prea neîncăpător excesului ei inuman. De aceea, de cîte ori te trezești din iubire, pare că ți-a putrezit timpul prin nu mai știu ce inimă.

Ceea ce face păcatul superior virtuții este un plus de suferință și de singurătate, pe care nu-l întâlnim în „conștiința împăcată“ și nici în „fapta bună“.

În sine, el e un act de individualizare, prin care te separi de ceva: de un om, de oameni sau de tot. A fi singur e o stare difuză de păcătuire. Din ea izvorăște nevoia de Dumnezeu, din frica de sine însuși. Virtuțile nu servesc cerul.

După ce-ai gustat înșelăciunile vieții, decepțiile se întind blînd ca untdelemnul și ființa se îmbracă în splendorile evanescente.

...Și atunci regreți de-a nu fi cunoscut mai multe iluzii pentru a te legăna în amarul absenței lor.

Fără sentimentul morții, oamenii sînt copii — dar cu el, ce mai sînt?

Cînd știi ce-i sfîrșirea, a fi nu mai are parfumul firii. Căci moartea fură melodia vieții. Și din amîndouă nu mai rămîne decît un dezastru nocturn și muzical.

Cînd ai cunoscut amărăciunile și dulceața lor, îți pare rău că n-ai decît o inimă de sfărîmat.

Oare de cînd s-au mutat deșerturile în sîngele omului? Și schimnicii de cînd țipă-n el rugile spre înălțimi? Cît se vor mai boci întinderile în unduirea lui otrăvită? Și cînd va înceta înecul oropsiților în valurile lăuntrice ale muririi?

Doamne! singurul tău martir: sîngele omului.

Dacă moartea n-ar întrerupe consolările dorului de a muri...

Dar vieții lipsindu-i infinitul, cum am putea muri fără capăt?

Omul, scîrbit de sine însuși, devine un lunatic care-și caută pieirea în pustiurile lui Dumnezeu.

De nu-ți pare că ești autorul norilor ce împânzesc cerul, la ce mai vorbești de plictiseală? Și de nu simți cum cerul se plictisește în tine, la ce mai privești spre Dumnezeu?

Sînt vulgare acele fericiri care nu-ți trezesc dorința de-a muri. Cînd însă universul devine o spumă de irealitate și extaz, și cerul se topește în căldura inimii, de curge azurul pe spațiul ei înnebunit de imensitate — atunci vocile sfîrșirii emană din gîlgîirile plinătății. Și fericirea devine tot atît de vastă cît nefericirea.

Infinitul trebuie să fie culoarea fiecărei clipe și, fiindcă prin viață nu-l pot onora decît prin crize, ridică-mă, Moarte, la prestigiul lui neînterupt și îmbracă-mă în insomnia nesfîrșirii! Avea-voi lacrimi pentru tot ce n-am murit?

Dragostea e singurul mod fecund de a te înșela în cadrul absolutului. De aceea, în iubire nu poți fi aproape de Dumnezeu decît prin toate iluziile vieții.

Cel ce s-a molipsit de eternitate nu mai poate lua parte la istorie decît prin voința de autodistrugere. Căci, între semeni, nu ești creator decît pe propria ruină.

Omul e singura ființă care s-a dezmoțit din beția timpului. Și toată străduința lui este să reîntre în el, să redevină timp.

Privilegiul izolării în natură derivă din ruptura conștiinței de devenire. Doar mergînd alături de timp omul e om. De aceea, de cîte ori se plictisește de condiția lui, clipele nu par destul de fluide și nici destul de adînci setei lui de scufundare.

Cînd mintea ți se-ndreaptă înspre Dumnezeu, de lume te mai leagă doar dorința de a nu mai fi în ea.

Senzația de bătrînețe eternă: a purta timpul în spate de la întîia lui clipă... Omul stă drept numai pentru a-și ascunde lui însuși cît este de gîrbovit înlăuntru.

Plictiseala: a nu mai avea cumpăt în timp.

Inima e locul în care noaptea se-ntîlnește cu dorința de-a muri, spre a se întrece-n nesfîrșire...

Nici mările, nici cerul, nici Dumnezeu și nici lumea toată nu sînt un univers. Numai irealitatea muzicii...

Uitarea tămăduiește pe toți, afară de acei ce au conștiința conștiinței lor, fenomen de luciditate care te așază paralel spiritului, într-o ultimă dedublare.

În marea divină, arhipelagul uman nu mai așteaptă decît fluxul fatal care să-l înece.

Prin orgoliu ești legat peninsular de Dumnezeu; îi aparții și nu-i aparții. Ai vrea să fugi din El, deși ești parte a Lui.

Elementele unei geografii cerești...

Un singur lucru dureros există în tristețe: imposibilitatea de a fi superficial.

A fi mai „leneș“ ca un sfînt...

Patima muririi răsare din tot ce n-ai iubit și crește cu tot ce iubești, încît se prelungește cu aceeași căldură în gîndurile vrăjmașe, ca și-n cele plăcute vieții. Ea te cuprinde-n plină stradă, în zori, în după-amieze și-n nopți, treaz sau ațipit, între oameni și departe de ei, în speranțe și în absența lor. Fiorurile ei — asemenea unei ascetice îmbrățișări — te topesc lăuntric într-un extaz neîmplinit, ascultînd murmurul zadarnic al undulațiilor sîngelui și șoaptele nostalgice ale anotimpurilor interioare.

Și de mi-aș storce din suflet o icoană a Raiului, ea ar destăinui o lume în care florile se-nchid și se deschid în dorința de-a muri. Și-n care-aș fi smerit grădinar al agoniei lor.

Sînt ființe pe care le trăim atît de intens în noi, încît existența lor exterioară devine superfluă și reîntîlnirea lor o penibilă surpriză. A vieții este o indecență din partea celui adorat. El trebuie să ispășească irevocabil greul pe care altul l-a luat, trăindu-l. Așa se explică de ce nu există ratați mai mari decît eroii virtuali și femeile adorate. Căci prin moarte nu devin mai mult cei ce iubesc, ci cei iubiți.

Faptul de a fi om este atât de important și atât de nădărnă, încât nu poate fi suportat decât prin imensa nemângâiere închisă în această hotărâre. Să respiri în sentimentul că-i mai revelator a fi om decât Dumnezeu, că-i dureros de semnificativ acest fiind și nefiind al soartei omenești, și totuși să te zdrobească marginile vizibile ale unei drame aparent incomensurabile!

De ce rătăcirea umană e mai sfișietoare decât cea divină? De ce Dumnezeu pare a avea toate actele în regulă și omul, nici unul? Nu fiindcă acesta din urmă, fiind un golan între pământ și cer, riscă și suferă mai mult decât Cel așezat în confortul Absolutului?

Ce să mai cauți printre muritori, când tu cânti din orgă și ei din fluier?

Flautul îmi poartă păreri de rău spre toate femeile pe care le-am născocit în bănuiala nostalgică a altor lumi. Și tot el îmi descoperă o existență ce se sfarmă de toate clipele...

Are cineva dreptul să-și asculte până la capăt îngînările șoaptelor lăuntrice?

Când ne apropiem de ultimele noastre voci este ca o autodistrugere în cer..., o stare de sfințenie...

Aș vrea să mor, dar de atîta moarte nu mai am loc.

Într-un univers în flăcări, întunericul ar recurge la adăpostul sigur al inimii.

Când abuzezi de tinerețe, din om te pomenești poet. — Cum poți să nu fii nici unul, nici altul? — Vorbind în proză despre moarte.

Surprins în plină zi de groaza delicioasă a amețelii, cui să i-o atribui: stomacului ori cerului? Sau anemiei, așezată între ele, la mijlocul de drum al deficiențelor?

Ești trist când nu mai ai distanță de sîngele tău; din lipsurile lui emană parfumul metafizic al Nimicului.

Greutatea unui adevăr se măsoară exclusiv după suferința pe care o ascunde. Cît ai pătimit pentru o idee este singurul criteriu al vitalității ei.

„Valorile“ trăiesc prin chinul din care s-au născut; acesta odată epuizat, ele își pierd eficiența, transformându-se în forme goale, în obiecte de studiu, mișcându-se în prezent ca trecut. Ce nu mai e suferință devine iremediabil istorie. Astfel se dovedește, încă o dată, că viața nu-și atinge actualitatea ei supremă decît în durere.

Orizontul funebru al culorilor, al sunetelor și al gîndurilor ne scaldă într-un infinit zilnic. În lumina lui solemnă, plină de un sfîrșit vast, orice am face la suprafața noastră se adîncește într-o gravitate incurabilă, într-atît că și clipitul din ochi devine un reflex al Absolutului. Și nu noi ne deschidem privirile spre lume, ci ea se deschide în privirile noastre.

Nostalgia morții ridică întreg universul la rangul muzicii.

Isus a fost prea puțin poet ca să cunoască voluptatea morții. Există însă preludii de orgă care ne arată că Dumnezeu nu-i așa de străin de ea precum eram înclinați a crede; și fugi care nu tălmăcesc decît graba acelei voluptăți.

Sînt muzicieni — ca Chopin — care n-au legături cu moartea decît prin melancolie. Dar cînd te afli înlăuntrul ei, mai ai nevoie de vreo mijlocire? Atunci melancolia e mai repede sentimentul ce ni-l inspiră moartea pentru a ne lega de viață prin regrete...

Prestigiul de mister delicat al Orientului derivă din adîncirea în două lucruri la care noi participăm doar literar: florile și renunțarea.

Europenii n-au importat numai semințe pentru această lume, ci și pentru cealaltă.

Nimic nu este mai puțin francez ca feeria. Un popor inteligent, ironic și lucid și care nu-și permite să confunde viața cu paradisul, nici atunci cînd o cere uzul legitim al amăgirii.

Feeria e cea mai mîngîietoare soluție împotriva păcatului. Popoarele nordice n-au inventat-o oare pentru a scăpa de gustul amar al acestuia? Și nu e feeria o formă de utopie cu elemente religioase, dar împotriva religiei? (— paradox definind orice utopie).

Traducînd în aproximațiile imanenței o nostalgie a paradisului, feeria nu poate fi gustată de cei ce nu cunosc această nostalgie.

În clipele-n care ochii se ațintesc subit și violent spre cer, toate stîncile munților nu i-ar putea zdrobi...

Este atîta onomatopee în Wagner! Natura fiind inima.

Marea răsfrînge mai repede lenevia noastră decît cerul. Ce plăcut ne lăsăm lingușiți de întinderile ei!

Nimic nu-i mai penibil unui om harnic decît infinitul. Unui leneș e singura mîngîiere.

Dacă lumea ar avea margini, cum m-aș consola că n-am fost primar?

Introspecțiile sînt exerciții provizorii la un necrolog.

„Inima“ devine simbol pentru univers în mistică și în nefericire. Frecvența ei în vocabularul cuiva indică pînă unde acea ființă se poate dispensa de lume. Cînd totul te rănește, însîngerările iau locul aceluia tot. Și astfel, rănile inimii înlocuiesc cerul și pămîntul.

Singurătatea te transformă într-un Cristofor Columb navigînd spre continentul propriei inimi.

Cîte catarge nu-ți cresc în sînge, cînd de lume te leagă numai mările! Pe fiecare clipă m-aș îmbarca spre apusurile Timpului.

Un zîmbet inepuizabil, pe spațiul unei lacrimi...

Lenevia mi se urcă pînă la cer. Și petrec o vacanță eternă în adăpostul pleoapei divine...

Oare Dumnezeu face cît Marea? De ce, cînd sînt bătut de valuri, teologia mi se pare o știință a aparențelor?

Marea — vastă enciclopedie a nimicirii — e mai cuprinzătoare decît cerul — biet manual de Absolut.

Gîndurile periculoase sînt precedate de o slăbiciune fizică. Discreția corpului în fața a tot ce-i nelume.

Filozofia neavînd organ pentru frumusețile morții, am luat-o cu toții înspre poezie...

Dumnezeu n-a avut nevoie să ne trimită călăi, sînt doar atîtea nopți fără lacrimi... În zorile vieții tremură umbrele morții. Nu-i lumina o halucinație a nopții?

Între mine și oameni se interpun mările în care m-am scufundat prin gînd. Tot așa, între mine și Dumnezeu, cerurile sub care n-am murit.

Este atîta risipă de suflet în parfumuri, încît florile par nerăbdătoare de a-și da duhul în Paradis. Și cînd oamenii vor pierde icoana acestuia, îl vor reconstitui ațipind în inima unui parfum sau potolindu-și simțurile într-o privire mărită de melancolie.

După ce Adam a distrus rosturile fericirii, Raiul s-a pitulat în ochii Evei.

Tot ce nu izvorăște din prospețimea mîhnirii e de mîna a doua. Cine știe dacă nu ne gîndim la moarte ca să salvăm onoarea vieții!

În secolul al XVIII-lea francez nu s-a spus nici o banalitate. Franța a considerat de altfel totdeauna prostia ca un viciu, lipsa de spirit ca o imoralitate. O țară în care nu poți crede în ceva decît nihilist... Saloanele au fost grădini de îndoieli. Și femeile, bolnave de deșteptăciune, suspinînd în săruturi sceptice... Cine va înțelege paradoxul acestui popor care, abuzînd de luciditate, nu s-a săturat de dragoste? Ce căi va fi descoperit el înspre

erotică, din deșertul amărăciunii și al logicii? Și ce l-o fi mânat, nativ, spre lipsa de naivitate? În Franța existat-a vreodată vreun copil?

În muzică, francezii n-au creat mare lucru, fiindcă au iubit prea mult perfecțiunea în lume. Și apoi, inteligența e ruina infinitului și deci a muzicii...

Sînt priviri menite parcă să ne consoleze de toate melodiile pe care nu le-am auzit...

Cînd vrei să te reîntorci în Dumnezeu, îngheață lumina dintre tine și el. Omul suferă de o primăvară a întunericului.

În tristețe, totul devine suflet.

Cerul, trecînd în înserări de la albastru la cenușiu, ilustrează în mare doliul incomplet al minții.

Nebunia-i un gust cenușiu al rațiunii.

Pentru a fi fericit de singurătate, îți trebuie preocuparea constantă a unei obsesii sau a unei boli. Dar în simțurile mărite-n vid de plictiseală și în spiritul golit de lume, izolarea devine apăsătoare și searbădă — și zilele par absurde ca un sicriu spînzurat de un cireș înflorit.

Plictiseala e senzația bolnăvicios de clară a timpului ce te așteaptă, în care trebuie să trăiești și cu care n-ai ce să faci.

Încerci zadarnic să te înșeli, dar soarele-l întinde, noaptea-l îngroașă, și crește, crește ca un untdelemn ce zgîrîie pe luciul temerii tale.

De unde au clipele atîta greutate? Cum de nu adorm ele în vecinătatea oboselii noastre? Și omului, cînd îi va răpi Dumnezeu timpul?

De-ai fost o singură dată trist fără motiv, ai fost toată viața fără să o știi.

Curios cum căutăm să uităm prin dragoste ceea ce nu putem prin toate albastrurile cerului și toate mitologiile sufletului. Dar doi sîni nu ne pot ascunde adevărul, deși ne țin mai cald decît luminile îndepărtate ale lui Dumnezeu.

Nici o lume nu ne oferă din plin înșelăciunile viețuirii; doar teama trezirii din ele se schimbă în tărie de la una la alta.

Văzut-am toate lucrurile ce sînt — și m-am retras pe extremitățile inimii...

În plînsul ceasurilor tulburi parcă aud ființele ce le-am ucis în vis...

Nu mai găsești odihnă pe pămînt decît în ochii care nu l-au zărit. M-aș vrea îmbălsămat în toate privirile fără lume.

Deasupra fiecărui gînd se boltește un cer.

Dumnezeu e moștenitorul acelora ce au murit în El. Astfel te despați ușor de tine și de lume, lăsîndu-L să continue firul atîtor mîhniri și părăsiri.

Se prea poate ca oamenii să nu fi fost alungați din Rai, se prea poate să fi fost totdeauna aici. Izvorînd din cunoaștere, bănuiala aceasta m-a făcut să-i fug. Cum să mai respiri în umbra unei ființe ce nu suferă de amintiri cerești?

Așa ajungi să-ți stîmperi întristarea în altă parte și să uiți cu scîrbă de unde pleacă omul.

Orice clipă îmi pare o repetiție la Judecata din Urmă și orice loc în lume, o margine a lumii.

E ratat acel ce nu cunoaște ispita. Prin ea trăiești; prin ea te afli înlăuntrul vieții.

Cînd ai isprăvit cu lumea, ispitele cerești te înlanțuie ca o probă a unei ultime rezerve de vitalitate. Cu Dumnezeu eșuăm ratarea înscrisă în excesul de mîhniri.

Și când acestea ne usucă simțurile, o senzualitate a inimii înlocuiește cu văpăi subtile agitația oarbă a sîngelui. Cerul e un ghimpe în instinct; absolutul, o paloare a cărnii.

Viața-mi pare atît de stranie de cînd nu-i mai aparțin!

Trec ani de chinuri și gînduri legate de cer și de pămînt, fără să te-ntrebi de rostul acestui gol numit aer și care se interpune atît de vag între cele două aparente realități. Deodată, într-o după-amiază îngreuiată de plictiseală și veșnicie, impalpabila lui imensitate ți se descoperă irezistibilă și moleșitoare. Și atunci te miri de ce-ai umblat pentru înec după întinderi, cînd el te cheamă, vast spațiu diafan, spre destrămare și pieire.

Cosmogonia mea adaugă neantului inițial o infinitate de puncte de suspensie...

Atîta vreme cît oamenii nu se vor lipsi de farmecele înșelătoare ale viitorului, istoria va continua să fie o hărțuială greu de priceput. Putem însă nădăjdui că ei își vor întoarce ochii înspre o veșnicie a neașteptării, transformîndu-și fiecare soarta după exemplul unei fîntîni săritoare? Vor atinge ei un destin de devenire verticală? Și procesul universal din fluviu își va arunca stropii spre înălțimi, convertindu-și curgerea inutil orizontală într-o inutilitate spre cer?

Cînd va cădea umanitatea în ea însăși, asemenea acelor fîntîni? Cînd își va da alt curs înșelăciunilor ei?

Dacă viața s-ar prelungi ca și cum nimic n-ar mai fi! Dar oamenii — prăsindu-se — se folosesc mai departe de scuza viitorului.

Dacă-i vorba de ales între erori, Dumnezeu rămîne totuși cea mai mîngîietoare și care va supraviețui tuturor adevărurilor. Căci ea s-a înfiripat la punctul unde amărăciunea devine veșnicie, precum viața — eroare trecătoare — la încrucișarea nostalgiei cu timpul.

De ce, cînd oboseala se adîncește pînă la vis, înțeleg plantele mai bine ca pe oameni? De ce florile mi se deschid doar noaptea? Și de ce nici un arbore nu crește în timp?

Voi fi trecut cu natura de partea veșniciei?

Melancolia este limita de poezie pe care o atingem în interiorul lumii. Ea nu e numai o înălțime a noastră, ci a existenței înseși. Aceasta se înobilează treptat înspre irealitate, devenind mai mult prin apropierea de o stare de vis.

Irealitatea e un excedent ontologic al realității.

Nu recunosc existență decât ființelor ce nu mai aparțin lumii. Acele femei ce n-au scăpat prilejul tainic de a muri zilnic de melancolie... Este ca și cum n-ai fi iubit niciodată decât pe Lucile de Chateaubriand...

Mi se pare uneori c-aș descoperi ușor toate secretele lumii, afară de cel al dezrădăcinării din ea.

Noblețile sufletului decurg din dezadaptarea la viață. Cum cresc afecțiunile noastre în preajma inimilor rănite!

De unde să plece senzația de îngrămădire infinită a vremii, de invazie a bătrâneții în mijlocul tinereții și a iluziilor ei? Prin ce taină dureroasă devii un Atlas al timpului la vârsta înșelăciunilor?

Nimic din ce-ai trăit inconștient nu te apasă; clipele au murit viu în tine și n-au rămas cadavre în calea nădejdlor și a erorilor.

Dar toate acelea pe care le-ai știut, toată luciditatea asociată vremii, alcătuiesc o povară sub care se înăbușă avânturile.

Bătrânețea prematură, nesfârșita oboseală pe obraji încă rumeni rezultă din toate momentele care au acumulat monstruos curgerea vremii pe planul conștiinței.

Sînt bătrîn prin tot ce nu-i uitare în trecutul meu, prin toate clipele pe care le-am scos din neștiința perfectă a temporalității și le-am obligat să fie singure și eu să fiu singur cu ele.

În capul meu se sparg blestemele devenirii, a cărei inconștiență nu mai îngăduie crunta siluire a lucidității, și timpul se răzbună pentru a-l fi scos din făgașul său.

Doamne! pe cînd un nou potop? Cît despre corăbii, poți trimite cîte vrei, eu nu voi fi un strănepot al lașităților lui Noe!

Resimt intens dorința de-a muri ființele surmenate de propria lor prezență. Plasându-te în centrul obsesiei tale, sațietatea de eu creează nevoia de a te scăpa de el. Astfel, avânturile coborâtoare ale muririi dizolvă alcătuirile individualității.

Nenorocirea oamenilor este că nu pot privi decît oblic spre cer.

Dacă ochii aveau o relație perpendiculară cu el, istoria ar fi luat altă înfățișare.

Boala? O calitate de transcendență a corpului.

Cît privește sufletul, el e bolnav prin simplul fapt că este.

Patologia se ocupă cu năpădirile psihice în țesuturi.

Nori care gîndesc și care par a fi tot atît de străini de pămînt ca și de cer... Ruisdael.

Totul e posibil din clipa în care ai pierdut frînele timpului.

Folosește-te de rațiune pînă mai e vreme.

Este atîta ceață în inima omului, încît razele oricărui soare nu mai revin, odată intrate. Și este atîta gol în simțurile lui, în simțurile lui spulberate, că rătăcesc porumbei nebuni, cu aripi sfișiate de vînturi, pe căile prin care își apropia lumea.

Din ce straturi de neființă purcede urîtul zilelor, ca să ne dezmeticească pînă la groază din ațipirea ființării?

Vom ajunge vreodată pînă la izvoarele plictiselii? Vom descifra demența moleșitoare a cărnii și pacostea unui sînge nedeslușit?

Cum se macină într-un mister tînguitor substanța vieții și cum secătuiesc fîntînile firii urîtul omniprezent, parodiind negativ principiul divin! Plictiseala-i vastă ca Dumnezeu și mai activă decît el!

Fără Dumnezeu, singurătatea ar fi un urlet sau o dezolare împietrită. Dar cu El, noblețea tăcerii ne domolește aiureala nemîngîierilor. După ce-am pierdut toate, ne recîștigăm cumpătul înveșnicindu-ne visarea prin aleile lui desfrunzite.

Numai gîndul la El mă mai ține vertical. Cînd îmi voi stîrpi mîndria, putea-voi să mă culc în leagănul lui de o milostivă afunzime și să-mi adorm veghile în consolarea insomniilor sale?

Dincoace de Dumnezeu, ne mai rămîne doar dorul de El.

Orice oboseală ascunde o nostalgie după Dumnezeu.

Cum pot vorbi împreună doi oameni al căror chin nu e la egală distanță de Dumnezeu? Ce-și au de spus două ființe în care moartea nu s-a ridicat la același nivel? Și ce-și citesc în priviri, cînd răsfrînge fiecare un alt cer?

Pe oameni nu-i cunoaștem decît pentru a rămîne mai singuri cu Dumnezeu.

Un arhitect despămîntenit ar putea construi din mîhnirile noastre o mînăstire în cer.

Lipsa de orgoliu face cît eternitatea.

Nenorocul oamenilor care s-au căutat toată viața pe ei înșiși este de a se regăsi pînă și în Dumnezeu. — Umiliința împăcată și vastă e singurul fel de a transforma în virtute oboseala de a ființa.

Cine vrea să nu mai fie exprimă negativ o aspirație după tot. Dorința neantului satisface decent un gust secret și tulbure de divinizare. Nu ne nimicim în Dumnezeu decît pentru a fi El însuși. — Căile misticii trec prin cele mai dureroase taine ale mîndriei creaturii.

De ce-n iluminarea incurabilă a morții mă simt mai puțin singur decît în mijlocul vieții? Este ceva atît de dezastruos de sigur în conștiința că vei muri, încît ea te mîngîie de absența oamenilor și a adevărurilor.

Acordurile de orgă și nostalgia morții amestecă eternitatea cu timpul pînă la promiscuitate. Atît absolut rătăcit în devenire și-un suflet firav care să poarte atîta cer și atîta pămînt!

Mori de esențial cînd te dezlegi de toate.

Dumnezeu? Neantul în ipostaza de consolator. — Un suflu pozitiv în Nimic, dar pentru care ai vrea să sîngeri ca un martir... scutit de moarte.

Se prea poate ca secretul ultim al istoriei umane să nu fie altul decît moartea în și pentru Dumnezeu. Toți ne stingem în brațele lui, în frunte cu ateii.

Senzația stranie că toate gîndurile mi-au fugit în Dumnezeu, că el îmi ține mintea atunci cînd am pierdut-o...

Sau că, rătăcit înlăuntrul Lui, o sete de aparențe mă împiedică să mai respir.

Nepotrivirea dintre Dumnezeu și viață alcătuieste cea mai cruntă dramă a singurătății.

Doamne! numai tu mi-ai mai rămas! Tu — rămășiță a lumii și eu a mea. Spumă a părăsirilor mele, în tine aș vrea să-mi curm duhul și să pun capăt zvîrcolirii zadarnice. Tu ești mormîntul pe care l-au visat ceasurile neprielnice ființei și leagănul suprem al vastelor oboseli.

Răsfiră miresme de adormiri peste necugetatele mele răzvrătiri, soarbe-mă în tine, ucide-mi zvîcnirea spre zori și îmbieri, îneacă-mi înălțarea nebună a gîndului și sfarmă-mi piscurile luminate de vecinătatea ta! Întinde-ți umbrele, acoperă-mă de întunecimi vrăjmașe, eu nu-ți cer harul clipelor miloase, ci vestejirea veșnică și aspră și mărinimia nopții tale.

Seceră-mi recolta de nădejdi ca, deșert în tine, lipsit de mine însumi, să nu mai am ținuturi prin întinderile tale!

După ce-ai citit pe filozofi, te-ntorci spre copilăriile absolute ale spiritului, îngînînd o rugăciune și adăpostindu-te-n ea.

Ca și cum s-ar termina în tine un ultim rest din substanța pură a nopții cu care a dat Dumnezeu ochii întîia oară...

Există cîte o noapte albă care durează atît de mult, că după ea timpul nu mai e posibil...

Acel ce adună în zbaterea lui alcătuirile dureroase ale lumii nu mai cunoaște pentru nimic un început și un sfârșit. Orice este etern. Neisprăvirea în suferință a lucrurilor atinge calitatea veșniciei.

Cînd n-ai fost niciodată pe aceeași treaptă cu viața: cînd mai mult, năpădindu-i marginile, cînd mai puțin, tîrîndu-te sub ea. Asemenea acelor rîuri care n-au albie: căci inundă sau seacă.

Ancorat în plus sau în minus, ești predestinat nefericirii, ca orice ființă smulsă din linia viețuirii. A fi e o stavilă pentru infinitul inimii.

Este atît de misterios fenomenul prin care un om crește peste el însuși! Trezindu-se, nu mai vede pe nimeni în jurul lui. Astfel, își țintește ochii spre cer, spre cea mai apropiată înălțime. În materie de singurătate, omul nu mai are ce-nvăța decît de la Cel de Sus.

Spiritul înflorește pe ruinele vieții.

Se spune: cutare cunoaște pe Spinoza, pe Kant etc. ... N-am auzit însă spunîndu-se despre nimeni: acela cunoaște pe Dumnezeu. Și doar numai atît ar interesa.

Cînd în nopți ți se deschide mintea spre cîte un adevăr, întunericul devine ușor ca spațiul diafan al unei evidențe.

Boala acordă vieții, cu o putere de inevitabil și cu un prestigiu fatal, o dimensiune spre nelimitat, care îngreuiază dureros și nobil ritmul ființării. Tot ce-i adînc rezultă din vecinătatea morții.

Și cînd nu ești bolnav de boli, ci de prezența altor lumi în principiul viețuirii tale... O oboseală divină pare a se fi lăsat pe miezul ființei..., măduva vieții e surmenată de cer...

Groaza este o memorie a viitorului.

Acele tresăriri de răutate funebră în care ai vrea să ucizi aerul... și-n care un zîmbet te cutremură ca mîinile de mort din coșmaruri.

A trăi nu-i o noblețe. Dar a te învălui în nimb de nimiciri...

În zadar umbli după existență și adevăr. Nimic e totul, o horă de închipuiri lipsită de ritm. Ceea ce face ca un lucru să fie e starea noastră de febră, iar adevărurile se proiectează pe o lume de absențe prin vioiciunea căldurilor noastre. Suflul de substanță care transformă neființa lumii în realitate emană din intensitățile noastre. De-am fi mai reci sau mai domoli, nimic n-ar fi. Focurile lăuntrice susțin soliditatea aparentă a firii, însuflețesc peisajul de neant al viețuirii. Jăromaticul interior e arhitectul vieții, lumea-i o prelungire exterioară a flăcării noastre.

Oare Dumnezeu va ierta omului de a-și fi dus atît de departe umanitatea? Va înțelege El că a nu mai fi om e fenomenul central al experienței umane?

A exista — adică a colora afectiv fiecă clipă. Prin nuanțe de sentiment facem nimicului o concesie de realitate. Fără cheltuielile sufletului, am trăit într-un univers alb. Căci „obiectele“ nu sînt decît iluzii materiale ale unor excese lăuntrice.

Ultima treaptă a desprimăvărării noastre: Dumnezeu.

Spiritul fiind o lipsă pozitivă a vitalității, ideile ce răsar din el sînt, prin compensație, gravide.

Cu cît dorințele sînt specializate mai puțin, cu atît realizăm mai repede infinitul prin simțuri. Vagul în instincte îndreaptă irevocabil spre absolut.

Din amintirea timpului în care n-am fost și din presimțirea timpului în care nu vom fi se înfiripă sugestia dezmărginirii melodice din orice melancolie.

Inima nu e turnată pe micimea lumii. Putea-o-voi urma spre cer? Sau o voi folosi de lunecuș spre moarte?

Odată primenit de timp, mai ești deschis doar adierilor divine.

Acel tainic și imens delir prin care susții în viață universul înclinat destrămării, impulsul dureros și irezistibil insuflînd mișcare și nădejde pămîntului și vietăților, întărind slăbiciunile cărnii și abătînd duhul de la patimile nimicului, — ce prospețimi secrete îl împing, în mijlocul lumii și al dezolării ei, să refacă edificiul cosmic și faima gîndului?

Nu e creația reacțiunea ultimă în fața ruinei și a iremediabilului? Nu reînvie spiritul în preajma deznodămîntului și a înfundăturilor sortii? — Altcum, de ce nu vine căderea, de ce rămînem verticali cînd toate au devenit una prin monotonia scîrbei și a nimicului?

Suferind cu tărie neîmplinirile vieții, te asemeni unui naufragiat care-ar fugi de țărni. Ajungi să nu mai cauți decît valuri și înotul pe-un nesfîrșit de ondulații.

Melancolia: timpul devenit afectivitate.

Aș vrea să trăiesc într-o lume de flori rănite de soare și care, întoarse cu fața spre pămînt, și-ar deschide petalele în direcția contrară luminii.

Natura-i un mormînt și razele ne împiedică să ne așezăm în el. Abătîndu-ne de la substanța morții, ele alcătuiesc o criză gravă de inesențial. În lumină, sîntem toți aparența noastră; în întuneric, sîntem maximum de noi înșine și de aceea nu mai sîntem.

Plictiseala: tautologie cosmică.

Cine n-a ascultat niciodată orga nu înțelege cum eternitatea poate evolua.

Dacă tot ce-am dat zadarnic oamenilor aș fi cheltuit în Dumnezeu, ce departe eram acum!

Că viața are o calitate de existență doar prin intensitățile noastre, ce dovedește mai sigur decît vidul lumii în absența de iubire? Fără ispitele erotice, nimicul e piedica fiecărei clipe. Doar înfîripările dragostei silesc lumea să fie, iar pasiunile ei sînt o surdina pentru neant.

Un minus de iubire este o lipsă de existență, iar vidul erotic, un univers purificat de fire. Nu-i plictiseala o vacanță a dragostei, o pauză în demiurgia indispensabilei înșelăciuni? Și nu ne plictisim dintr-o insuficiență de delir? Acesta introduce o notă de ființă în monotonia nimicului. Din vibrațiile ultime ale sufletului irupe universul, zborul gîndurilor pătimașe îl recrează neîncetat.

În mijlocul plictiselii știm că existența n-a fost să fie; în intermitențele ei, ne uităm de toate și sîntem.

Purtînd cu dureroasă străduință povara propriei ființe, semenii tăi sînt mai obosiți de tine decît tu însuși.

La un anumit grad al dezlipirii de lume, oamenii nu mai există decît prin excesele memoriei, iar tu, prin vestigiile unui egoism.

În orice parte ai apuca, nu dai decît de Dumnezeu.

Oare cum pot privi cerul acei ce n-au regrete?

Pentru a iubi, trebuie să uiți că semenii sînt creaturi; luciditatea nu te apropie decît de Dumnezeu și de neant. Fericiți sînt doar acei cărora dragostea le e un tot ce nu le dezvăluie nimic; care iubesc într-un freamăt de neștiință și perfecțiune.

Din zarea lumii, Dumnezeu e tot atît de departe ca și neantul.

Acea năpădire vastă și copleșitoare a anumitor dimineți, cînd pari a te trezi în știința ultimelor taine, într-o înfrigurare istovitoare de cunoaștere și de vedenie finală — sau acele nopți subțiate într-un violet tremurător, care ni se oferă moleșitoare și perfecte ca niște grădini ale spiritului...

Cine ar avea cuvinte pentru imposibilitatea de a nu ști totul? Și câte clipe numeri în viață de fericire sfîșietoare a cunoștinței? Nici un vâl nu mai ascunde nici un lucru. — Dar să ne întoarcem la taine ca să putem respira...

De ce amiezele au mai multă obiectivitate decît înserările? De ce amurgul e interior și belșugul de lumină rămîne în afară, în el însuși?

...Orice-i sugestie de sfîrșit reprezintă un plus de subiectivitate. Viața ca atare nu se petrece în inimă. Numai moartea. De aceea-i ea fenomenul cel mai subiectiv — deși mai universal decît viața.

De-aș avea mai multă statornicie în Dumnezeu! Ce resturi de viețuire mă rețin în El ca eu? Dac-aș putea lipsi în mijlocul Lui!

Norii albi și nemișcați ce împînzesc cerul nebuniei... Privind adesea lipsa de nuanțe sumbre, cenușiul deschis al înălțimilor, îți pare că ai proiectat pe bolte umbrele stătute ale creierului și decolorările mute ale minții.

Prăpăstiile omului n-au fund, fiindcă răzbat în Dumnezeu.

Prin orice lacrimă ne privește Dumnezeu.

Doamne! prin ce-am meritat fericirea supranaturală a acestei clipe de topire în ceruri? Aruncă pe capul meu dureri și mai mari, dacă au răsplată atît de înaltă! Mi-am pierdut urma printre îngeri? Fă să nu mă mai întîlnesc nicicînd cu mine. Ajută-mă să-mi înec duhul în raiul simțurilor, smintite de cer!

Omul n-are drept să se creadă pierdut, atîta vreme cît deznădejdea îi oferă încă distrugerea voluptuoasă în Dumnezeu.

O dată ce dorințele devin spumoase, ajungi să trăiești prin consimțirea dată fiecărei clipe. Silit să-ți acorzi ție existența, mărești spațiul dintre tine și lume în repetarea neîncetată a străduinței.

Timpului apucat de streche, veghea spiritului îi pune surdina hotărârii de a fi. Nu ne-ar înghiți gama vremii de n-am domoli-o în efortul de consimțire la fire?

Celelalte ființe trăiesc; omul se căznește să trăiască. Este ca și cum te-ai uita în oglindă înaintea fiecărei acțiuni. Omul e un animal care se vede trăind.

Ideea e un fel de melodie ce a prins cheag.

Gîndirea proiectează neantul, ca o supremă consolare, sub presiunea unui infinit orgoliu rănit. Vrînd să fii totul și totul opunîndu-se, ce-ai face fără dimensiunea absolută a absenței?

Chinurile mîndriei nemăsurate volatilizează firea și poleiesc nimicul cu prestigiile unei măreții în care se liniștește patima orgoliului. Neființa e o splendoare funebră, care ne stinge geloziiile divine. Sugestia nimicului ne satură gustul de Absolut subiectiv, precum harul morții de armonie în dezastru.

Cînd voi ajunge să mă deprind cu mine însumi? Toate drumurile duc la această Romă interioară și inaccesibilă; — omul este o ruină invincibilă. Cine i-o fi turnat atît entuziasm în decepții?

A trăi în sens ultim: a deveni un sfînt al propriei singurătăți.

Vrăjit în izolarea ta, ceasurile s-au oprit și Veșnicia a început să bată. Iar Dumnezeu trage clopotele spre cerul tău...

Singurătatea e un afrodisiac al spiritului, precum conversația al inteligenței.

Sînt atîtea posibilități de a muri în muzica lăuntrică, încît nu-mi voi mai găsi sfîrșitul... Nu ești cadavru decît în lipsa de sonorități interne. Dar cînd simțurile gem de ele, imperiul inimii depășește pe cel al ființei și universul devine funcția unui acord interior, iar Dumnezeu, prelungirea infinită a unei tonalități.

Cînd, în mijlocul unei vechi sonate, cu greu îți stăpînești un „Doamne! de nu s-ar mai sfîrși“, undele unei verticale nebunii te-avîntă spre dumnezeire. — Acolo să mă exilez, cu toată muzica...

Omul e așa de singur, că deznădejdea-i pare un cuib și groaza un adăpost.

În zadar își caută o cărare prin desișul firii, el rămîne mîhnit, cu fața spre înfundăturile propriului său duh. Căci, în el, lumina nu s-a despărțit de întuneric. Prin ceea ce încoronează Creația, prin spirit, el aparține începuturilor ei.

Nimic nu-i va scutura din conștiință nopțile timpului. Nu-i crește noblețea ursitei în această ereditate nocturnă?

Omul are de partea lui prea multe nopți...

De cîte ori mă cuprind vrăjile plictiselii, de atîtea ori îmi întorc ochii spre cer. Și atunci știu că voi muri cîndva de urît, în plină zi, în văzul soarelui sau al norilor...

...,„dacă este cu putință, depărtează de la Mine paharul acesta.“ Paharul plictiselilor...

Aș vrea să strig și eu „Tată!“, dar spre cine, cînd Plictiseala este ea însăși o divinitate?

De ce a trebuit să-mi deschid ochii asupra lumii ca s-o descopăr un Ghetsimani al Urîtului?

Pămîntul e prea sterp ca să găsesc în el otrăvurile nemiloase și moleșitoare care să mă sloboadă din îndeletnicirea ființării... Doar destrămări cerești să emane arome de îmbătare în nimic, din înălțimi să cadă fulgi adormitori pe răni ce nu se mai închid... Sau ploi de dincolo de lume, ploi veninoase să se strecoare printr-un azur dement pe întinderea bolnavă a cugetului...

Doamne! eu nu spun că tu nu ești; eu spun că nu mai sînt.

Dacă neantul ne-ar da numai un gust pervers de absolut, n-ar fi nimic; dar el — creîndu-ți un complex dureros de superioritate — te face să privești în jos spre ființă și să te mîngîi de o nostalgie prin dispreț.

Despre „eu“ n-ar trebui să vorbească decît Shakespeare sau Dumnezeu.

Între două ființe ce se află la același grad de luciditate, iubirea nu e posibilă. Ca întâlnirea să fie „fericită“, trebuie ca una din ele să cunoască mai de aproape deliciale inconștienței. Îndepărtarea egală de natură le face egal de sensibile viclesugurilor ei; de aici, o jenă de echivocurile erotice și mai cu seamă rezerva în complicitatea inevitabilă. Atunci când înșelăciunile vieții nu mai au nimic impermeabil ochiului tău, e bine ca femeia să fie aproape de starea de slujnică. Dragostea nu se poate consuma între două absențe de iluzii, unul măcar trebuie să nu știe. Celălalt, victimă a nonerorilor spiritului, supraveghează voluptatea vecinului identic și se uită pe sine însuși prin molipsire.

Răsturnarea haotică a simțurilor, cu extazul implicit și periferic, seamănă unei concesiuni penibile, în care bărbatului și femeii secretele vieții le sînt diafane. Ei par a se fi învoit să greșească împotriva veghii duhului, dar nu reușesc decît să-și privească uitarea și să-și diminueze, prin gîndire, farmecul dispariției orizontale. Astfel introduce luciditatea o notă de amurg în suspinele acelui ieftin absolut.

Nu dezamăgirile, nici ura și nici orgoliul ne scutesc de oameni, cît tăriile sufletului, care se înstăpînesc în noi cu forța unei revelații subite. Atunci ce-ai mai putea spune cuiva și de ce i-ai mai spune, cînd freamătul lăuntric e ca un fluviu ce-ar curge dintr-o dată în sus?

Din sînul semenilor ne aruncă valurile unor fericiri năpraznice, care înmulțindu-ne identitatea suspendă zîmbetul spre femei și surîsul spre prieteni. Eul se pierde în infinitatea lui, viața s-a exagerat în intensități care o șovăie între lumi. Din tot ce-ai fost, nu mai rămîne decît o adiere patetică.

Nesfîrșitul nopții pare o margine din priveliștea acestei dilatări și dorești stingerea ca o limită, agonia ca o încadrare. Cine va fi altoit infinitul pe o biată inimă?

Cum oamenilor le lipsește poezia, în ce să corezi, dacă nu în moarte? Cît prestigiu nu aruncă iminența neființei peste peisajul șters și searbăd al ființei?

Dorința de a te îneca, de a te înălța la ceruri prin spînzurătoare sau de a-ți curma viforos zilele pleacă dintr-un sublim al plictiselii — flaut în fund de iad.

A stoarce din clipe un cântec de pieire, a născoci veninuri transcendente în urîtul vremii, a-ți spulbera dracii în sânge și în devenire...

Rostul metafizic al timpului e să ne descarce de povara individuației. A fi e o întreprindere atît de grea, fiindcă urcăm spre a nu fi; un vid avîntat spre o supremă degradare de existență.

Timpul e un suiș spre neființă.

Prin toate simțurile rîvnesc după desfătările sfîrșirii... Ce dor de tainice împliniri mă înclină spre ele? Imposibil să nu descoperi măreția morții, după ce-ai fost trădat de viață!...

Cine-a văzut prin oameni și prin sine însuși, de scîrbă ar trebui să-și zidească o întăritură pe fundul mărilor.

Nefericirea nu se întîlnește decît la un temperament esențial contradictoriu.

Cel obosit de sine însuși obosește pe semeni și este obosit de ei.

Decepțiile repetate presupun ambiții inumane. Oamenii cu adevărat triști sînt acei care, neputînd răsturna totul, s-au acceptat ca ruină a idealului lor.

Timpul este crucea pe care ne răstignește plictiseala.

În năpădirea de farmece și-n suflul de extaz ce-mi risipește rosturile pe latura nemărginirii, scîrba de mine e singurul meu stăvilar.

Ce să mai fac cu atît eu?

Bach e un decadent în sens ceresc. Numai așa se explică descompunerea solemnă de care nu te poți feri de cîte ori te întîlnești cu lumea creată de el.

Pe măsură ce plictiseala îngroașă timpul, ea subțiază lucrurile în calități străvezii. Materia nu rezistă desfigurării ei necruțătoare.

A-ți fi urît înseamnă a vedea prin obiecte, a volatiliza firea. Pînă și stîncile se dizolvă în fum cînd răul lucid se deschide spre ele.

Nu-mi știu vreo senzație pe care să n-o fi îngropat în gînd. (Spiritul e un mormînt al naturii.)

Sinuciderea — ca orice încercare de mîntuire — e un act religios.

Sinceritatea, fiind o expresie a inadaptabilității la echivocurile esențiale ale vieții, derivă dintr-o vitalitate șovăitoare. Acel ce o practică nu se expune primejdiei, cum se crede îndeobște, ci este deja primejduit, ca orice om ce desparte adevărul de minciună.

Aplecarea spre sinceritate e un simptom maladiv prin excelență, o critică a vieții. Cine n-a omorît în el îngerul e merit pieirii. Fără erori, nu se poate respira nici măcar o clipă.

Ochii stinși nu se aprind decît de dorul morții; sîngele nu se-nflăcărează decît într-un imn de agonie.

Scobor sau urc spre povîrnișurile firii?

Un animal care a văzut viața și care vrea încă să trăiască: omul. Drama lui se epuizează în această îndîrjire.

Într-o inimă în care s-a așezat nimicul, irupția dragostei e atît de nespus de sfișietoare fiindcă ea nu găsește nici un teren de înflorire. De ar fi să cucerești numai femeia, ce ușor ar fi! Dar să deștălenești propriul neant, să te înstăpînești cu greu în vrăjmășia sufletului tău, să faci drum iubirii tale spre tine însuși! Războirea aceasta — care te azvîrle cu dușmănie împotriva ta — explică de ce nicicînd n-ai vrea să te omori mai crunt ca în fiorurile dragostei.

În Beethoven nu e destul farmec moleșitor și nici destulă oboseală...

Ultima subtilitate a diavolului e diferența între iad și inimă.

Numai în marile suferințe, în care ești prea aproape de Dumnezeu, îți dai seama ce zadarnic e rolul de mijlocitor al Fiului său și ce destin minor ascunde simbolul acelei Cruci.

Spiritul datorește aproape totul chinurilor fizice. Fără ele, viața n-ar fi mai mult de[cît] viață.

Doar boala aduce ceva nou. Nu-i ea al cincilea anotimp?

Nirvanizarea zilnică prin gând și prin durere...

Cînd porți atîta muzică într-o lume fără melodie...

Omul nu e un animal făcut pentru viață. De aceea cheltuiește el atîta vitalitate în dorința de a muri.

Irealitatea vieții nicăieri nu e mai tulburătoare ca în deznădejtile fericirii. De aici, nespusul dureros al dragostei.

Întreaga poezie a vocilor lăuntrice se reduce la imposibilitatea de-a separa dorul de viață de dorul de moarte.

Speranțele sînt cuiburi fragede de sfîrșituri. A trăi și a muri: două semne pentru aceeași închipuire.

Toate lacrimile neplînse mi s-au vărsat în sînge. Și eu nu m-am născut pentru atîtea mări și nici pentru atît amar.

Nu găsesc cheia la acest fapt; în bucuria inspirată repetăm pe Dumnezeu, iar în tristețe rămînem cu cenușa propriei substanțe.

O reflecție trebuie să aibă ceva din schema interioară a unui sonet. Arta de a prescurta sfîșierile..., intervenția de arhitectură în dezmembrările noastre muzicale...

Tristețea — un infinit prin slăbiciune, un cer de deficiențe...

Viața omului se reduce la ochi. Nu putem aștepta nimic de la el, fără o reformă a privirii.

Dragostea este sfințenie plus sexualitate. — Nimeni și nimic nu poate împlîndi paradoxul acesta prăpăstios și sublim.

Hamlet n-a uitat să înșire iubirea printre „relele“ care fac sinuciderea preferabilă viețuirii. Numai că el vorbește de „chinurile dragostei disprețuite“. — Ce mare ar fi celebrul monolog de-ar zice doar: iubire!

Pe țărmurile mării, seceta lăuntrică a zilelor pustii adună — în aceeași sete — dorința de fericire și de durere. Tot pe țărmurile ei, te dispensezi religios de Dumnezeu...

M Mediterana e marea cea mai calmă, cea mai cinstită și mai puțin mistică. Ea se interpune — cu absența ei de valuri — între om și Absolut.

Întrucît e singură, femeia este.

Forța unui om derivă din neîmplinirile vieții sale. Prin ele încetează el să fie natură.

Definiția Vrăjii trece prin Wagner. El a introdus punctele de suspensie în muzică, interminabilul dizolvant... și recăderea surdă a motivelor într-un subteran melodios și indefinit. O neurastenie a... sîngelui, la artistul care și-a proiectat fastuos și măreț nervii în mitologie.

Și de aceea, în încîntarea wagneriană, valuri îndepărtate și pline de amurg tătăzuiesc în preajma tîmplelor obosite sau răstoarnă peste vine adormite leacuri de vis și de pieire.

Răbufnirile morții împestritează peisajul gramatical al existenței, așa cum ni-l prezintă excesul de sistem al plictiselii, și-n locul lipsei de surprize ne așază la pîndă, cu postul instalat în neliniștea noastră.

Din plictiseală, printr-un lung proces, putem ancora în Dumnezeu. În sine, ea nu e decît o lipsă de religie.

Gîndindu-ne la stil uităm viața; străduințele spre expresie acoperă greutatea respirației; pasiunea formei înăbușă înflăcărarea negativă a amărăciunii; farmecul cuvîntului ne scapă de povara clipei; formula micșorează sfîrșelile.

Singura ieșire pentru a nu cădea: a-ți ști toate sfîrșiturile — a-ți slei otrăvurile-n spirit.

De ți-ai fi lăsat mîhnirile în starea de senzație, de mult n-ai mai fi...

Spiritul nu servește viața decît prin expresie. Este forma prin care ea se apără cu propriul ei dușman.

Oboselile după-amiezilor, cu patina veșniciei în suflet și adierile de ameteală în mijlocul unei grădini atinse de primăvară...

Eternitatea e sera în care se ofilește Dumnezeu din începuturi și omul, din cînd în cînd, prin gînd.

Cînd vitalitatea nu e distinctă de slăbiciuni, ci se pierde în ele, rezultatul defînește compoziția lăuntrică a unui om contradictoriu. A face psihologie pe spatele cuiva înseamnă chiar a dezvălui lipsa de puritate a forțelor ce îl agită, amestecul ciudat și neprevăzut de elemente. Teoretic, greu ne închipuim combinația de barbarie și de melancolie decadentă, de vitalitate și de vag, de instinct și de rafinament. De fapt însă, atîția sînt chinuiți de un apus al vieții în reflexe încă sigure!

Doruri îndelungi, îmbrățișînd desfășurările cosmice și înflorindu-le de nesiguranțele visului — de unde ar porni ele, dacă imboldurile de la temeiul nostru n-ar scoborî și n-ar urca povîrnișul slăbiciunilor noastre? Și dorințele, de ce n-au ele un curs necutremurat, cine

introduce legănarea în pofte, dacă nu nedespărțirea afirmațiilor și negațiilor sîngelui? De-ar avea instinctele noastre o direcție și slăbiciunile alta, n-am fi de două ori perfecți, n-am atinge desăvîrșirea în două feluri? Întîlnirea paradoxală de porniri, inseparabilul ireductibilelor creează o încordare ce alcătuiește și dezalcătuiește atît de straniu o ființă. — Și nu-i ușor să porți iadurile dulci și îmbătătoare ale decadentei pe cerul monoton și proaspăt al barbariei, să te descurci în tinerețe cu povara unor bătrîneți vaste, să tîrîi sfîrșituri de ev în fiorul vertical al zorilor! Ce menire ciudată au acei ce înmuguresc toamna, care au pierdut anotimpurile vieții într-o anapoda eternă a clipelor!

De ce-ți mai întorci ochii spre soare, cînd rădăcinile tale hrănesc pulsul morții? Cu cîtă furie și-ndurerare o să te azvîrli în abisul divin! Nici o margine de cuget și nici o zare a lumii nu vor mai opri tăvălirea deznădejdiei pe pustiul lui Dumnezeu și nici un rai nu va mai înflori pe năpăstuirea lor comună. Creatorul își va da ultima suflare în creatură, în creatura fără de suflare.

Ce gust de cenușă emană de dincolo de lumi!

În patru ochi cu Diavolul. — De ce se arată el mai rar decît Dumnezeu? Sau îl trăiești pe acesta prea diabolic, de amestecul straniu face superfluă revelația esenței pure a Satanei?

Calea dorurilor zilnice urcă de la pămînt la cer. Drumul invers e mai rar. De aceea, Diavolul e o grozăvie mai puțin frecventă decît marele lui Dușman.

În dezrobirea cugetului de ființă, voluptatea nu mai are preferințe între durere și plăcere. Ea le încoronează pe amîndouă.

Perfecțiunea stranie a senzațiilor suspendă deosebiriile între ele. Durere și plăcere devin sinonime.

Oare de ce gîndind îți pierzi întîi inima și numai apoi mintea?

Farmecul neliniștii constă în oroarea de soluții, în a ști totul în întrebări... Orice răspuns e pătat de o nuanță de vulgaritate. Superioritatea religiei derivă din a crede că numai Dumnezeu poate răspunde.

Aș vrea să mă îngrop în plînsurile oamenilor, să-mi fac din fiecare lacrimă un mormînt.

Tot ce creează omul se întoarce împotriva lui. Și nu numai tot ce creează, ci și tot ce face. În istorie, un pas înainte e un pas înapoi. Dar din tot ce a conceput și a trăit el, nimic nu se întoarce mai mult împotriva lui ca singurătatea.

Oare de ce amintirile nu mai au legătură cu memoria? Și patimile, de ce și-or fi pierdut rădăcinile din sînge? Balcanism ceresc...

Razele răsfirate ce emană din Dumnezeu nu ți se arată decît în amurgul minții.

Apropierea de extaz e singurul criteriu pentru o ierarhie a valorilor.

Experiența om a reușit doar pentru clipele în care acesta se crede Dumnezeu.

Timpul se destramă în ondulații vagi, ca o spumă solemnă, de cîte ori moartea împovărează simțurile cu ruina ei de farmece sau norii scoboară cu cer cu tot în gînduri.

Ispășesc lipsa de decepții a strămoșilor, îndur urmările fericirii lor, plătesc scump speranțele agoniei lor și putrezesc în viață prospețimile neștiinței străbune. — Iată sensul decadenței.

Iar pe planul culturii, cîteva secole de creații și iluzii — ce se cer iremediabil răscumpărate în luciditate și nemîngîiere. Alexandrinism...

Nu e ușor să plătești pe toți țărani ai altor veacuri, să nu mai ai verdeață și pămînt în sînge... și nici să te scalzi în asfințiturile spiritului...

Numai în muzică și în freamăte extatice, pierzând pudoarea limitelor și superstiția formei, ajungem la inseparabilul vieții de moarte, la pulsația unitară de murire vitală, de comuniune între viețuire și stingere. Oamenii disting prin reflexie și prin iluzii ceea ce în devenirea muzicală este vrajă de eternitate echivocă, flux și reflux al aceluiași motiv. Muzica e timp absolut, substanțializare de clipe, veșnicie orbită de unde...

A avea „adâncime“ înseamnă a nu mai fi amăgit de separații, a nu mai fi rob „planurilor“, a nu mai dezarticula viața de moarte. Contopind toate într-o confuzie melodică de lumi, agitația infinită, sumbră și cuprinzătoare de elemente se purifică într-un fior de neant și plinătate, într-un suspin crescut din străfundurile ultime ale firii și care ne lasă pe veci un gust de muzică și de fum...

Existența oamenilor e justificată prin reflexiile amare ce ni le inspiră. La un tribunal al amărăciunii, vor fi achitați cu toții și-n primul rînd femeia...

Nimic nu te satisface, nici măcar Absolutul; — doar muzica, această destrămare a Absolutului.

Numai îmbătîndu-ne de propriile noastre păcate putem purta povara vieții. Fiecare lipsă trebuie convertită într-un deliciu; prin cult să înălțăm deficiențele. Altcum ne înăbușim.

După ce-ai vrut să răstorni lumi, ce greșeli te mai leagă de raiul vid a doi ochi infiniți și nuli?

Dumnezeu, prevăzînd căderea omului, i-a oferit compensația iluzorie a femeii. Prin ea, putut-a el uita Paradisul? Nevoia religioasă e răspunsul negativ.

Într-un simpozion care ar reuni pe Platon și pe romanticii germani, s-ar spune aproape totul despre iubire.

Esențialul ar trebui însă adăugat de Diavol.

Acel ce a refuzat sfințenia, dar nu lepădarea de lume, își face dintr-o divinitate dezabuzată ținta devenirii lui.

Cînd te adresezi lui Dumnezeu, fă-o cu pronumele, fii singur, — ca să poți fi cu El. Altcum ești om — și nu vei sta niciodată față-n față cu singurătatea Lui.

Teologia n-a mai păstrat pentru Dumnezeu decît respectul majusculei.

E atîta noblețe cruntă și atîta artă în a-ți feri suferințele de văzul semenilor, în a juca rolul de cancer hazliu...

Cînd azurul echivoc se topește în stropi de plictiseală și picură o imensitate de albastru și de dezolare, mă apăr de mine și de cer cu Mediteranele spiritului.

De nefericire ne purificăm în accesele de ură sărbătorească și vastă, în care, reducînd totul la nimic și-n primul rînd iubirea, curățăm eul de toate impuritățile firii. Cine nu poate urî nu cunoaște nici unul din secretele terapeutice. Orice însănătoșire începe printr-o operă de distrugere. Puritatea se cîștigă nimicind. Nu sîntem noi înșine decît călcîndu-ne fără milă în picioare.

Un adevăr care n-ar trebui spus nimănui, niciodată: nu există decît suferințe fizice.

În ispitele dragostei, nu mai e spațiu între mine și moarte.

Absolutul se așază la capătul unei erotici purificate de univers. Tot ce crește peste iubirea terestră zidește temeliile lui Dumnezeu. Imposibilitatea de-a împăca dragostea cu lumea...

Mai mult decît în orice, în iubire ești și nu ești. Nediferențierea morții de viață e un fenomen al îndrăgostirii.

Fiind teolog sau cinic, poți suporta istoria. Dar cei ce cred în om și-n rațiune, cum de nu înnebunesc de dezamăgire și cum își păstrează cumpătul în dezmințirea continuă a

întîmplărilor? Apelînd însă la Dumnezeu sau la scîrbă, te descurci cu ușurință în devenire... Oscilația între teologie și cinism este singura soluție la-ndemîna sufletelor rănite.

Acele nopți crude, lungi, de o vitregie surdă, cu furtuni înecate în apele moarte ale gândurilor — pe care le înduri din setea curioasă de a ști cum vei răspunde întrebării mute: „oare mă voi omorî pînă în zori?“

Materia s-a îmbibat de durere.

Cînd cugetul ți-a crescut peste crestele lumii, strîmtoarea vieții îți dă fioruri de elefant în seră.

Ce valuri nebune de mări necunoscute îmi izbesc pleoapele și-mi cotropesc mintea? — Cîtă măreție nu ascunde oboseala de a fi om!

Amintirea mării în nopțile albe ne dă, mai mult decît orga sau deznădejdea, imaginea imensității. — Ideea de infinit nu e decît spațiul creat în spirit prin absența somnului.

Cadranul solar din Ibiza purta inscripția: *Ultima multis*.

...Despre moarte nu se poate vorbi decît latinește.

Cine are vreo părere sigură despre vreun lucru oarecare dovedește a nu se fi apropiat de nici una din tainele ființei.

Spiritul e prin esență pro-contra firii.

În trupul stors de veghi descoperi doi ochi rătăciți într-un schelet. Și-n farmecul răsturnător al tresăririi, te cauți în ce n-ai fost și-n ce nu vei fi...

În mod cinstit, un om nu poate vorbi decît despre el și despre Dumnezeu.

În sînul vieții te afli, de cîte ori spui — din tot sufletul — o banalitate...

Prin ce taină ne trezim în anumite dimineți cu toate erorile Paradisului în ochi? Din ce zăcămintele ale memoriei se adapă lacrimi lăuntrice de fericire și ce lumini străvechi susțin extazul divin peste pustiul materiei?

...În astfel de dimineți, înțeleg nonrezistența la Dumnezeu.

Viitorul: dorința de a muri tradusă-n dimensiune de timp.

Noblețea de a nu păcătui niciodată împotriva morții...

Universul și-a aprins glasurile-n tine și tu treci pe bulevard...

Cerul și-a incendiat umbrele în sângele tău și tu surîzi cu semeni... Când îți vei răsturna mânăstirile inimii pe ei?

E atât neașteptat și-atîta indecență în infinitul sufletului — cum de-l îngăduie deșertul oaselor și surmenajul cărnii?

Vraja tristeții seamănă undelor invizibile ale apelor moarte.

Nevoia de-a-nsemna toate reflexiile amare, din teama stranie c-ai putea ajunge vreodată să nu mai fii trist...

Neavînd extazul la-ndemîna, ca misticii, regiunile cele mai adînci ale firii le descoperi în recăderile grave ale oboselii... Ideile se reîntorc spre izvorul lor, se scufundă în confuzia originară și spiritul plutește pe fundurile vieții.

Sfredelirea lumii în oboselile halucinante despoaie lucrurile de strălucire și înșelăciune și nimic nu ne împiedică de la accesul la zona de baștină a începutului, pură ca o auroră finală. Așa dispăre tot ce timpul a adăugat virtualității inițiale. Existența ni se dezvăluie ca atare: la remorca neantului — și nu nimicul este la marginea lumii, ci lumea la marginea nimicului.

Oboseala ca instrument de cunoaștere.

Cugetul scaldat în lumina nocturnă a disperării.

Spiritul are prea puține leacuri. Căci de el însuși trebuie să ne vindecăm în primul rînd. De natură și femeie te apropii, fugi și revii din nou, cu toată teama de insuportabilul fericirii. Sînt peisaje și îmbrățișări care îți lasă un gust de exil — ca tot ce amestecă absolutul cu timpul.

Ești incurabil pierdut amăgirii și vieții cînd, privind cerul în ochi de femeie, nu poți uita originalul.

A putea suferi cu nebunie, curaj, zîmbet și deznădejde.

Eroismul nu e decît rezistența la sfințenie.

Primejdia în suferință e de a fi blînd; de a îndura cu îngăduință. Te pomenești astfel lunecînd într-o icoană, din omul ce erai, plămădit dintr-o carne infinit muritoare.

Să nu devii pentru nimeni exemplu de perfecțiune; distruge-n tine tot ce-i chip și dîră de urmat.

Oamenii să-nvețe de la tine să se înspăimînte de căile omului. Acesta-i rostul suferinței tale.

Mintea — smulsă din rădăcini — a rămas singură cu ea însăși.

Toate întrebările se reduc la atît: cum poți să nu fii cel mai nefericit?

Ce nu atinge boala e vulgar și ce nu adie moartea e lipsit de taină.

Cîntec surd în străfunduri: se roagă boala în oase.

Viața nu merită să fie trăită decît pentru deliciile înflorite pe ruinele ei.

Cînd găsești o anumită noblețe în tînguire, paradoxul e forma prin care inteligența înăbușă plînsul.

Ce zori îmi vor trezi cugetul îmbătăt de ireparabil?

Oare cînd voi înceta să mor?

Sînt răni care cer intervenția Paradisului.

Cu toate păcatele și cu nici unul, mintea s-a așezat pe fundul iadului și ochii privesc nemărmuriți spre lume.

Cînd iubești viața cu patimă și scîrbă, doar diavolul se mai milostivește de tine și-ți oferă sălașul fatal îndurerării tale aiurite.

Acele sfîșieri ale cărnii și demente ale gîndului, în care am cădea în plină sfințenie dacă Dumnezeu ne-ar sări într-ajutor. Șovăirile lui ne mai țin în rînd cu lumea.

De ce nu m-ai făcut, Doamne, un prost etern sub bolțile tale nătîngi?

Spiritul e carne lovită de streche transcendentă.

Lupta nu se dă între om și om, ci între om și Dumnezeu. De aceea, nici problemele sociale și nici istoria nu pot rezolva nimic.

Gîndul la Dumnezeu nu servește decît spre a muri. — Nu de bunăvoie te-ndrești spre el, ci fiindcă n-ai încotro.

Nimeni nu poate ști dacă e credincios sau nu.

Privind pe atîți și pe atîți care se îngroapă într-o idee, într-o menire, într-un viciu sau într-o virtute, te miri de ce infimă distanță de lucruri dispun oamenii. Să fi văzut ei așa de puțin? Să nu fi fost ei atinși de cunoștința care nu îngăduie nici un act? A ști nu mai rabdă firea decît prin voința noastră de a fi încă în ea. Te frămînti atunci printre obiecte și idealuri, aderînd cu fărîme de pasiuni, acordînd din milă și din amăreală o adiere de existență umbrelor în căutare de ființă.

Universul nu e serios. El trebuie luat tragic în glumă.

A face este antipodul lui a ști.

Nehotărârile între cer și pământ te sortesc unui destin de Ianus, ale cărui fețe ar deveni una în durere.

Cu inima spânzurată între freamăt și îndoială: un sceptic deschis extazului.

În după-amiezele de duminică — mai mult decît în celelalte după-amieze ale timpului — rațiunea se dezvăluie ca o absență de cer, și ideile — stele negre pe fondul de vid al veșniciei. — Plictiseala se naște dintr-o împinzire ultimă a simțirii, dezlipită de fire.

În cuprinderea cosmică a urîtului — căscat al universului —, pădurile par a se înclina ca să-ți ridice cu triumf de frunze inima pierdută printre vreascuri.

Din foșnirea vremii se-nfiripă muzica plictiselii — din accentele surde ale stingerii timpului.

Inima mea — prin care a trecut cerul — e punctul cel mai îndepărtat de Dumnezeu.

Nimic nu mă poate face să uit viața, deși totul mă înstrăinează de ea. La o egală distanță de sfințenie și de viață.

Eu n-am tăria ca să-ndur splendorile lumii; în mijlocul lor mi-am pierdut suflarea și nu mi-a rămas glas decît pentru disperarea frumuseții.

Oamenii fug atît de moarte, cît și de gîndul ei. De acesta m-am legat pe vecie. Încolo, am fugit în rînd cu ceilalți — dacă nu chiar mai repede ca ei.

Plictiseala bîntuie un suflet erotic ce nu găsește absolutul în dragoste.

Pentru a acoperi cu fast drama viețuirii, aruncă prin spirit un foc de artificii; întreține-l din zori în noapte; creează în preajma ta strălucirea efemeră și eternă a inteligenței înnebunite în propriul ei joc; fă din viață o scînteiere pe un cimitir. Căci nu-i sufletul omului un mormînt în flăcări?

Dă un curs genial senzațiilor; impune trupului vecinătatea aștrilor; carnea, ridic-o prin grație sau crimă pînă la cer; — simbolul tău să fie: un trandafir pe-o bardă.

Învață voluptatea de-a acorda ideilor spațiul unei clipe, de-a iubi ființa fără a-i îngădui un rost, de-a fi tu însuși fără tine.

Din așteptările visătoare în mijlocul naturii, privind cum aripile unui vultur ating broderia destrămată a norilor.

...Și închipuindu-ți c-ai zburat — cu inversă altitudine — spre adîncurile vieții, c-ai mîngîiat cu aripi de nemîngîieri un cer de drojdie, neîndestulător setei tale de străfunduri.

Cîți pot să spună: „eu sînt un om pentru care Diavolul există?“ — Cum n-am simți o atracție de soartă față de cei porniți spre o asemenea mărturisire?

O icoană completă a lumii ar putea-o da gîndurile crescute în insomniile unui asasin, îndulcite de-un parfum emanat din rătăcirii de îngeri.

Orice-ai face, după ce ți-ai pierdut sprijinul în tine, nu mai poți găsi altul decît în Dumnezeu. Și dacă fără El se mai poate încă respira, fără ideea lui te-ai pierde în părăsirile minții.

Ceea ce-i fascinant în disperare este că ne aruncă dintr-o dată în fața Absolutului; un salt organic, irezistibil, la picioarele Ultimului. După aceea, începi să gîndești și să limpezești sau să întuneci prin reflexie situația creată de furia metafizică a deznădejdiei.

Despărțit de semeni prin soarta insulară a inimii, te agăți de Dumnezeu ca mările nebuniei să nu-și înalțe valurile mai sus de singurătatea ta.

În poezie, necrezînd în nimic, adaugi un plus de farmec inspirației, căci nihilismul e un supliment de muzică; — pe cînd în proză trebuie să aderi la ceva, ca să nu rămîi gol în fața vidului cuvintelor. A fi gînditor nu-i un noroc cînd cugetul nu mai e întors spre adevărurile „înălțătoare“, produse ale orbirii.

Singurul rost al pămîntului e să înghită lacrimile muritorilor.

Muzica ne arată cam ce ar fi timpul în cer.

Există un fel de cântec în fiecare boală.

Punți nu se mai pot întinde între omul urmărit de moarte și semenii lui. Și orice ar face el — încercările de apropiere adâncesc doar o prăpastie și accentuează o fatalitate.

Cu de-aproapele trebuie să fii indiferent sau vesel. Dar, nemaicunoscînd decît exaltarea și tristețea, rostul tău e iremediabil paralel soartei omului. Ajungi încetul cu încetul să nu te mai întâlnești cu nimeni niciodată.

În tristețe — moartea și nebunia luîndu-se la întrecere —, nădejdlile vitregite se întorc în gânduri ucigașe. Și devii un ostatic al neființei, din dobitoc uman ce-ai fost.

De ce nu s-or întinde peste mine umbrele veșnicei prostii și răcorile neștiinței? Căldurile unui bărăgan de deznădejdi...

Într-un creier defunct, timpurile plecate-n cruciadă de distrugere nu vor putea ucide amintirea unui Dumnezeu plămădit din suspine și singurătăți.

În lumea-n care nu mai am pe nimeni, mai dispun doar de Dumnezeu.

Tăcerea ce urmează marilor intensități: inspirației, sexualității, disperării. Parc-a fugit natura, și omul a rămas fără zări într-o veghe vecină nimicirii. — Firea este o funcție a căldurilor sufletului. Existența se creează în momentul subiectiv prin excelență. Căci nimic nu este în afară de năvălirile inimii.

Omul suferă de o neputință de vacanță a neliniștii. El n-a reușit să lărgească orizontul rațiunii decît prin groază.

...Setea de un paradis al indulgenței, clădit pe un zîmbet de destrăbălări cerești...

Nevroza e o stare de hamletism automat. Ea acordă celui atins atribute de geniu, fără suportul talentului.

Nehotărîrea între pămînt și cer te transformă într-un sfînt negativ.

Pe piscuri de Alpi și de Pirinei, cu norii sub mine, rezemat pe zăpezi și pe cer, am înțeles:

— că senzațiile trebuie să fie mai pure decît aerul rarefiat al înălțimilor, — că-n ele nu trebuie să intre nici omul, nici pămîntul și nici un obiect al lumii, — adieri extatice să fie clipele, vârtej de altitudine privirea;

— ca murmurul melancolic al vîntului ce atinge azurul și zăpada, gîndurile să mîngîie poleiala lucrurilor ce nu sînt. În cugetul tău să se răsfrîngă toate crestele de munți pe care n-ai fost om și toate țărmurile de mări pe care ai fost trist. Plictiseala devine muzică pe marginea mării și extaz pe vîrf de munte;

— „sentimente“ nu mai sînt. Căci spre cine s-ar îndrepta? De cîte ori nu mai ești om, de atîtea ori nu mai „simți“ decît tăriile neființei;

— nu se mai poate trăi decît în rătăcire. Răstoarnă-ți pașii și calcă pe stele. Repetă zilnic lecția acelei nopți, în care aștrii ți s-au dezvăluit ridicol de singuri.

După fiecă călătorie, progresul în nimic te leagă incurabil de lume. Descoperind noi frumuseți, pierzi prin atracția lor rădăcinile ce ți-au crescut cînd nu le-ai bănuțit. O dată în interiorul vrăjii lor, în mireasma de nelume ce emană din ele, te înalți spre un gol pur, mărit de ruina iluziilor.

Din ce cred în mai puține lucruri, din ce am murit mai mult în umbra frumuseții, din aceea, neavînd nimic ce să mă prindă încă în viață, nu mai am nimic ce să mă întoarcă împotriva ei. N-am început să o iubesc decît pe măsura risipirii speranțelor. Cînd nu voi mai avea nimic de pierdut, voi fi una cu ea.

Donjuanismul e fructul unei sfînțenii rău întrebuițate. — În toate declarațiile de dragoste, simțeam că numai Absolutul importă — și de aceea puteam face cîte voiam și oricui.

Fîșiile de zăpadă pe fondul cenușiu al munților în dimineți de vară: dărîmături ale unui cer imemorial.

Ideile sînt melodii moarte.

Neputînd dezvălui oamenilor pricinile inimii noastre, fără Dumnezeu ar trebui să ruginim pumnale prin ascunzișurile ei. — Inima se apleacă cu mișcări naturale spre floarea sinuciderii din mijlocul grădinii de rătăciri care e viața.

Soarta omului e o absență continuă de „acum“ și o frecvență stăruitoare de „altădată“ — acest cuvînt al fatalității. Din sonoritatea lui prelungă se desprinde un netămăduit fior de pieire.

Nimic nu tulbură mai mult naivitățile sîngelui ca intervenția eternității. Ce pacoste va fi turnînd ea peste prospețimea dorințelor, de le răvășește și le stîrpește fără urmă? Veșnicia nu se compune din sufluri de viață. Prestigiul ei funebru înăbușă avînturile și reduce realitatea la starea de absență.

Peste valurile de neant ce cuprind în voie firea, numai dorințele adie o briză de existență.

În toate religiile, partea privitoare la durere este singura rodnică pentru o reflexie dezinteresată. Restul e pură legislație sau metafizică de ocazie.

În plictiseală, timpul înlocuiește sîngele. Fără ea n-am ști cum curg clipele și nici că ele sînt. — Cînd se sloboade, nimic n-o mai poate opri. Căci țî-e urît atunci cu tot timpul.

Rostul gînditorului e să născocască idei poetice, să suplinească lumea prin imagini absolute, fugind de general și călcînd pe legi. Din esența firii ni se revelă în rușinea de identitate și-n oroarea de principii. — Gîndirea încolțește pe ruina rațiunii.

Iubesc privirile care nu servesc viața și piscurile pe care aud timpul. (Sufletul nu-i contemporan lumii.)

Sînt țări în care n-aș fi putut rata nici măcar o clipă, ca Spania de pildă. Și sînt locuri mărețe și sumbre, în care piatra sfidează speranțele, pe ale căror ziduri lenevește veșnicia, aducîndu-și aminte de timp, locuri privilegiate de siestă a Divinității, care te silesc să fii tu însuși în mod absolut: în Franța — Mont-Saint-Michel, Aigues-Mortes, Les Baux și Rocamadour. — În Italia, toată Italia.

Plictiseala absolută se confundă cu obiectivarea în carne a ideii de timp.

Un gând trebuie să fie straniu ca ruina unui zîmbet.

Spațiul în care se învîrte cugetul îmi pare îndepărtat și fără de temeii ca un Uruguay ceresc.

Defectul tuturor oamenilor care cred în ceva consistă în a deprecia moartea. Absolutul acesteia nu se descoperă decît celor ce au un simț ascuțit pentru accidentul individuației, pentru eroarea multiplă a ființării. Individul e un eșec existent, o greșeală ce înfruntă rigoarea oricărui principiu. Nu rațiunea te pune-n fața morții, ci condiția unică de individ. Cine are convingeri maschează chiar această dramă a unicității. Spre moarte, întoarce-te purificat și gol — neatins de îndulcirile minții, de atenuările ideilor. Ea trebuie privită în față, cu virginitatea lăuntrică a momentelor în care nu crezi în nimic, mai mult chiar: ca martir al nimicului.

Dragostea de viață, plină de freamăt și durere, nu ispitește decît pe cei înecați în silă. Sînt dimineți ce înfloresc subit în deșertul oboselilor și care ne țintuiesc înmărmuriți în brațele ființei.

În sila de toate, în sila vastă, emanînd din tînjala sîngelui și a ideilor, năpădesc revelații fugitive de fericire ce se întind echivoc pe suspinele noastre, ca zdrențe de azur. Și atunci cauți o cumpănă între sila de a fi și de a nu fi.

O ceată de îngeri sau de draci mi-a așezat pe frunte cununa plictiselilor. Dar, împătimit în lume, ele nu-mi pot umbri tăria speranțelor deșarte.

Cerul, nu pămîntul, m-a făcut „pesimist“. Neputința de a fi, consecutivă gîndului la Dumnezeu...

În mistică există suferință, infinită suferință. Dar nu tragedie. Extazul e antipodul ireparabilului. Tragedia nu e posibilă decît în viața ca atare, această lipsă de ieșire plină de măreție, de nefolosință și de prăbușire. — Shakespeare e mare fiindcă în el nu triumfă nici o idee: numai viața și moartea. Cine „crede“ în ceva n-are simț pentru tragic.

De la o vreme nu mai gîndești asupra urîtului, ci-l lași să gîndească asupra lui însuși. În vagul sufletului, plictiseala tinde spre substanță. Și ea ajunge: substanță de vid.

Acel ce-n preajma Absolutului nu poate scăpa de ademenirile vieții — nici o sinucidere nu poate pune capăt dezbinării lui lăuntrice. Nimic nu-l ajută să dezlege drama crudă a cugetului. Irezolvabilul gîndirii se epuizează în acest conflict. Farmecul firii trage greu în cumpănă și nu e chip a-l anula, deși ideile plutesc pe luciul neființei. A trăi senzual în nimic...

Cînd ai iubit prea pătimaș viața, ce-ai căutat printre gînduri? Spiritul e o eroare imensă de cîte ori slăbiciunile acordă vieții prestigii de axiomă.

Sînt o Sahară roasă de voluptăți, un sarcofag de trandafiri.

Străzile pustii în marile orașe: parcă în fiecare casă se spînzură cineva.

...Și apoi, inima mea — spînzurătoare pe măsura cine știe cărui diavol.

Sfințenia e cel mai înalt grad de activitate la care putem ajunge fără mijloacele vitalității.

Nihilismul: forma de limită a bunăvoinței.

Plictiseala e rînd pe rînd vulgară și sublimă, după cum ne pare că universul miroase a ceapă sau că emană din inutilitatea unei raze.

Nu mă simt „acasă“ decît pe țărmurile mării. Căci nu-mi pot construi o patrie decît din spuma valurilor.

În fluxul și refluxul gîndurilor, știu eu prea bine că nu mai am pe nimeni: fără țară, fără continent și fără lume. Rămas cu suspinele lucide ale iubirilor fugare în nopți care împreună fericirea cu nebunia.

Singura scuză pentru pasiunea zădărniciilor: a trăi religios inutilitatea lumii.

Martor mi-este Dumnezeu c-am amestecat cerul în toate senzațiile, c-am înălțat o boltă de regret peste fiecă sărut și-un azur de alte doruri peste acel leșin.

Nimic nu servește mai puțin natura ca dragostea. Cînd femeia își închide ochii, privirile tale lunecă pe pleoapele ei căutînd alte firmamente.

În disperările subite și neîntemeiate, sufletul e o mare în care s-a înecat Dumnezeu.

Singurul conținut pozitiv al vieții este unul negativ: frica de a muri. Înțelepciunea — moarte a reflexelor — o învinge. — Cum putem însă să nu ne mai temem de moarte fără să cădem în înțelepciune? Nedezlipind în nici un fel faptul de a trăi de cel de a muri, întîlnind viața și moartea în voluptatea contradicției. Fără deliciale acesteia, o minte lucidă nu mai poate îngădui opozițiile firii și nici suferi irezolvabilele existenței.

În ultima treaptă a incurabilului, te hotărăști pentru Dumnezeu. A crede înseamnă a muri cu aparențele vieții. Religia îndulcește absolutul morții pentru a putea atribui lui Dumnezeu virtuți rezultate din acea micșorare. El e mare în măsura în care moartea nu e totul. Și pînă acum nimeni n-a avut semeția să susțină — în afară de greșelile entuziasmului — că ea n-ar fi totul...

Cu cît îmi pierd mai mult credințele în lume, cu atît sînt mai mult în Dumnezeu, fără să cred în el. — Să fie o boală tainică sau o cinste a minții și a inimii care te face să fii în același timp sceptic și mistic?

Nefericirea n-are loc în universul cuvintelor.

Veșnicia nu-i decît povara absenței de timp. De aceea, n-o simțim nicăieri mai intens ca-n oboseală — senzație fizică a eternității.

Tot ce nu e timp, tot ce e mai mult ca timpul se naște dintr-o sleire adîncă, din toropeala vastă și meditativă a organelor, din pierderea ritmului ființei. Veșnicia se întinde pe tăcerile vitalității.

Prin ceea ce sînt mai mult eu însumi, mi-am rupt zăgazurile. Putea-va spiritul să le refacă anulîndu-se în certitudinea orbirilor? Cu ce minuni și cu ce farmece am putea da cunoașterea înapoi? Cînd vor bate veghile în retragere? Ființa nu poate fi salvată fără lașitățile minții.

Pînă cînd rostul inimii va fi să cînte agoniile rațiunii? Și cum să pui capăt cugetului hărțuit între îndoială și delir?

Lirismul este maximum de eroare prin care ne putem apăra de urmările lucidității și ale cunoașterii.

A nu face deosebire între drama cărnii și a gîndului... A fi introdus sîngele în logică...

Scârba de lume: irupția urii în urât. În vagul plictiselii se introduce astfel calitatea religioasă a negației.

Viața-mi pare o mînăstire unde te-ai refugia ca să uiți pe Dumnezeu și ale cărei cruci ar străpunge nimicul cerului.

După ce sufletul a filtrat pe Dumnezeu, drojdia ce rămîne devine — ca pedeapsă — substanța sufletului.

Totul este nefolositor și fără rost — afară poate de melodia ascunsă a chinului. Fruntariile omului sînt cele ale suferinței. Doar după ce-ai îndurat mult ai dreptul să consideri lumea un pretext estetic, un spectacol înțelegerii tale nobile și bolnave. Atunci suferi, fiind în afara suferinței. Nimeni nu va ști din ce belșug de dureri devii estet în mod religios.

Gîndurile izvorăsc din pustnicirea instinctelor, iar spiritul văduvește puterile vieții. Astfel, omul devine tare — dar fără mijloacele vitalității. Fenomenul uman e cea mai mare criză a biologiei.

Neputînd lua asupra-mi suferințele altora, le-am luat îndoielile. În întîiul fel sfîrșești pe cruce și termini; în al doilea, Golgota se urcă pînă la cer.

Suferințele sînt infinite; îndoielile, interminabile.

Cînd nu te mai poți ruga, în loc de Dumnezeu zici Absolut. Primatul abstractului este o lipsă de rugăciune. Absolutul e un Dumnezeu în afara inimii.

Înaintăm în procesul de sleire a persoanei divine pe măsură ce introducem cultul inutilității pe întinderea cugetului. La ce să ne mai servească Absolutul? Din eternitate, totul este inutil. Avîntul mistic trebuie purificat de noblețea gestului estetic. De rădăcinile ultime ale firii, să luăm contact cu maximum de stil. Înseși Judecării din Urmă să-i împrumutăm

prestigiul artei și să ne topim în temeiul final al lumii cu absență patetică. Într-o simțire înaltă, Absolutul e o frîntură gratuită a Nimicului, întocmai ca un torso.

De ce oamenii nu s-or fi închinat norilor?

Fiindcă aceștia plutesc mai ușor pe creier decît pe cer?

Gîndurile născute în groază au taina și împietrirea ochilor din icoanele bizantine.

Toate căile merg de la mine spre Dumnezeu, nici una de la El spre mine. De aceea, inima este un absolut — și Absolutul, un nimic.

Despatrierea lăuntrică este climatul absolut pentru gîndurile fără rădăcini. Nu atingi inutilitatea măreață a duhului atîta vreme cît ai un loc în lume. Gîndești — întotdeauna — din lipsa unei patrii. Neavînd granițe, spiritul n-are unde să te-nchidă. De aceea, gînditorul este un emigrant în viață. Și cînd nu te-ai știut opri la timp, rătăcirea devine singurul făgaș al nemîngîierilor tale.

Melancolia introduce atîta muzică în năruirea minții!

Alipiți de imediat, oamenii respiră prin vulgaritate. Ce poți vorbi cu ei, decît despre oameni? Și încă despre întîmplări, obiecte și griji. Niciodată idei. Și doar numai conceptul nu e vulgar. Noblețea abstracției le e necunoscută, căci, zgîrciți cu puterile lor, ei nu-s capabili de-a cheltui energii pentru a hrăni ceea ce nu e: ideea. Vulgaritatea: lipsa de abstracție.

Lepădarea patetică de lucruri fixează cei doi poli ai simțirii: o iubire fără iubire și o ură fără ură. Iar universul se transformă într-un Nimic activ, în care totul este pur și fără de folos ca întunericul într-un ochi de înger.

Boala-i o dezastruoasă desfătare, ce nu poate fi asemuită decît vinului și femeii. Trei mijloace prin care eul este totdeauna mai mult și mai puțin, ferestre spre Absolut și care

se-nchid în întunecările vaste ale minții. Căci nebunia-i o piedică ce și-o pune cunoașterea ei înseși — un insuportabil al spiritului.

Cu cât omul are margini mai nesigure, cu atât se apropie mai ușor de lipsa de fund a lui Dumnezeu. L-am fi întâlnit noi oare de ar fi fost el natură, persoană sau altceva? Putem spune despre el doar atât: că nu se mai gătește în adâncime. Astfel — spre imensitatea divină, omul n-are altă punte decât indefinitul său. Lipsa de fund e punctul de contact între abisul divin și abisul uman.

Tendința noastră de-a ne pierde marginile, aplecarea spre infinit și spre distrugere sînt un fior ce ne instalează în spațiul în care se desfășoară suflul divin. De-am rămîne reduși la limitele condiției individuale, prin ce am putea luneca înspre Dumnezeu? Vagul și nesiguranța noastră reprezintă surse metafizice mai importante decât încrederea într-o menire și abandonarea orgolioasă într-un rost. Slăbiciunile omului sînt posibilități religioase; cu condiția să fie adînci. Căci atunci răzbat pînă în Dumnezeu.

Valurile de nimic ce agită ființa umană se prelungesc în undiri pînă în absența infinită a Divinității. — Omul n-are alt temei decât lipsa de fund a lui Dumnezeu.

Sînt și eu un martir: aș vrea să mor pentru îndoieli. — Scepticismul — fără o latură religioasă — e o degradare a spiritului. Nu îndoielile inteligenței, ci ale răstignirii. Să bați piroane în miezul duhului. Să-ți pleci cugetul cu suferință spre zările lumii; să sîngerezi în zîmbet. Cînd voi aprinde focuri în idei? — Este atîta jărat în oscilațiile minții! Nu e ușor lucru a te îndoii privind spre Dumnezeu!

În genunchi, străpunge-voi oare pămîntul? Voi duce nerugăciunea pînă la capăt? Voi umili pe Dumnezeu, cu supranaturalul meu dezmăț?

Cu cât urc spre cer, cu atât scobor mai tare spre pămînt.

Spiritul, dezlipit de toate, se-ndreaptă cu aceeași tărie în direcții opuse. Nu poți adera la ceva fără să faci o rezervă egală. Orice pasiune trezește simultan antipodul ei. Contrariile sînt substanța respirației omului. Am de partea mea toate direcțiile lumii, de cînd nu mă mai am.

Paradoxul exprimă incapacitatea de a fi firesc în lume.

Universul e o pauză a spiritului.

Rostul inimii e să devină imn.

În ultimă analiză, scepticismul nu izvorăște decît din imposibilitatea de a te împlini în extaz, de-a-l atinge, de-a-l trăi. De îndoieli ne vindecă numai orbirea lui luminoasă, sfișietor de revelatoare. O moarte de fioruri balsamice. — Cînd sîngele-ți zvîcnește pînă la cer, cum să te mai îndoiești? Dar ce rar zvîcnește el așa!

Scepticism: nemîngîierea de a nu fi în cer.

A introduce sălciile plîngătoare în categorii...

Numai în măsura în care suferi ai dreptul să-l ataci pe Isus, precum în mod cinstit nu poți fi împotriva religiei dacă nu ești religios. Din afară, nici o critică nu dovedește nimic și nu angajează pe nimeni. Cînd ataci înlăuntrul unei poziții, înlăuntrul poziției tale, nu tragi în adversar, ci în tine însuși. O critică efectivă e o autotortură. Restul e joc.

Zîmbete dureroase care sting soarele...

Istoria s-ar isprăvi în clipa în care omul s-ar înțepeni într-un adevăr. Dar omul trăiește cu adevărat numai întru cît se plictisește de orice adevăr. Izvorul devenirii este posibilitatea de greșeală a lumii.

O epocă se reazemă pe un adevăr și crede în el fiindcă nu-l cumpănește. Cum l-ai pus la cîntar și-i măsoară greutatea, se transformă într-un adevăr oarecare — în eroare. Cînd judeci, orice — din siguranță de nestrămutat ajunge un principiu ce se clatină fără rost.

Nu poți fi lucid într-un adevăr, fără să-l compromiți. Un individ sau o epocă trebuie să respire inconștient în necondiționatul unui principiu, pentru a-l recunoaște ca atare. A ști răstoarnă orice urmă de certitudine. Conștiința — fenomen de limită a rațiunii — este o sursă de îndoieli, ce nu pot fi înfrînte decît în amurgul cugetului treaz. Luciditatea este un

dezastru pentru adevăr, dar nu pentru cunoaștere, pe ale cărei baze se înalță o arhitectură complicată de erori, numită spirit din nevoie de simplificare.

Duhul meu nu-și mai află îndeplinire decît în metafizică și-n Acatist.

În fiecare clipă suspină Dumnezeu; căci timpul e rugăciunea Lui.

Cînd sănătatea și norocul se lasă asupra noastră, peste gînduri se așază o spuză și mintea se retrage.

Nefericirea e cel mai puternic stimulent al spiritului.

Dacă inima ar fi redusă la esența ei ideală, adică la Răstignire, ar răsări cruci pe meleagurile ei, de care s-ar spînzura nădejtile — cu tot farmecul zadarnic al nebuniei lor.

Luciditatea: o toamnă a instinctelor.

Nu mi-e frică de suferințe, cît de resemnarea ce le-ar urma. De-aș putea suferi veșnic, fără împăcare și fără milogeală!

Boala te așază la limitele materiei; prin ea, trupul devine o cale spre Absolut. Căci înfrîngerile corpului fac din durere un rai în dezastru.

Boala servește duhul fără nici un înconjur. Sau poate și mai mult: duhul este boală pe plan abstract, precum omul: materie atinsă.

Prin singurătate, tot ce iese de sub controlul simțurilor — în primul rînd invizibilul — capătă un caracter de imediat. A fi fără oameni și fără lume; a te afla, adică, nemijlocit în esență. Așa ți se deschide într-un fior rar viziunea substanțială a nopții, a luminii, a gîndului. Desprinzi atunci din toate restul absolut, ceea ce rămîne dintr-un lucru cînd el nu mai există pentru simțuri. Înțelegi taina ultimă a nopții, dar simțurile nu mai simt noaptea. Sau te îmbeți de muzică și nici un sunet nu mai mîngîie urechea. Singurătatea necruțătoare a duhului descoperă neantul imaculat din temelii aparentelor, puritatea divină sau demonică de la baza tuturor alcătuirilor. Și atunci, înțelegi că rostul din urmă al duhului e îmbolnăvirea de infinit.

Cînd mă voi scufunda fără apel în Diavol și în Dumnezeu?

În paradis, azurul îndeplinea funcția pămîntului pentru noi. Cei doi oameni călcau, adică, pe un deșert albastru. De aceea nu puteau cunoaște ei acolo — pe cînd aici, pe pămînt, pe culoarea dureroasă a pămîntului, n-ai altceva de făcut.

Smulgeți o floare sau o buruiană și observați din ce a crescut: din ispășire solidificată.

Întîia lacrimă a lui Adam a urnit istoria. Picurul acela sărat, transparent și infinit concret este primul moment istoric, iar vidul lăsat în inima sinistrului nostru strămoș, întîiul ideal.

Încetul cu încetul, oamenii, pierzîndu-și darul plînsului, au înlocuit prin idei lacrimile. Cultura însăși nu e decît imposibilitatea de a plînge.

Există o oboseală substanțială, în care se adună toate oboșelile zilnice și care ne depun fără ocol în mijlocul Absolutului. Umbli printre oameni, împarți zîmbete sau cauți din obișnuință adevăruri, și în sinea ta te rezemi pe temeiurile firii. N-ai încotro: ești împins spre ele. Zaci — cu voie sau fără de voie — în straturile ultime ale existenței. — Viața îți pare atunci — atunci dramatic al fiecărei clipe — un vis pe care-l depeni din priveliștea Absolutului, o nălucire a înstrăinării tale de toate. Cum luneci așa, pe panta rosturilor nemărginite, și prin vagi instincte trebuie să te mai ții de lume, contradicția soartei tale e mai dureroasă ca năpădirea primăverii într-un cimitir de țară.

Omul e un naufragiat al Absolutului. Nu se poate înălța în acesta. Doar să se înece. Și nimic nu-l îneacă mai adînc în el decît marile oboșeli, acele oboșeli care deschid spațiul într-un căscat al infinitului și-al plictiselii.

Noi n-avem dreptul, ca ființe, să privim dincolo de mărghinirea noastră. Am devenit oameni și-am ieșit din raiul ființei. Eram Absolut. Acum știm că sîntem în el. Și astfel, nu mai sîntem nici el și nici noi. Cunoașterea a ridicat un zid de neîntrecut între om și fericire. — Suferința nu e decît conștiința Absolutului.

Ideile trebuie să fie vaste și ondulate ca melodia noapților albe.

Ceea ce este mai vag, adică Dumnezeu. Doar ideea de El e mai vagă decât el însuși.

...Și acest Vag de totdeauna e chinul cel mai sfișietor al omului. Moartea nu introduce precizie în el, ci numai în individ. Căci murind, nu cunoaștem mai de-aproape pe Dumnezeu, deoarece ne stingem cu toate lipsurile făpturii noastre și aflăm astfel ce nu sîntem sau ceea ce am fi putut să fim. Și cu aceasta, moartea ne-a descărcat pentru ultima oară de sarcina cunoașterii.

Acea teamă de plictiseală ce nu poate fi asemuită cu nimic... Un rău ciudat încălzește sîngele și prevestește golul surd ce te macină apoi, în ceasuri fără nume. Se apropie Urîtul, fiere a timpului turnată în vine. Și teama ce te învăluie cere fuga. Așa începi să nu mai ai pace în nici un loc.

Neajunsurile acestei lumi trebuie trăite pînă la teologie și diabolism. În nici un fel să nu rămînem la stadiul sentimentelor. Totul trebuie raportat la Dumnezeu și la diavol în același timp.

Bach și Wagner, aparent fundamental deosebiți, sînt muzicienii care se aseamănă în fond mai mult. Nu ca arhitectură muzicală, ci ca substrat de sensibilitate. Există doi creatori în istoria muzicii care să fi exprimat mai amplu și mai cuprinzător starea indefinibilă a langoarei? Că la întîiul ea-i divină și la al doilea erotică, sau că unul își condensează tînjirea sufletului într-o construcție sonoră de o absolută rigoare, iar altul își trăgănește sufletul într-o muzică formal trăgănată — aceasta nu dovedește nimic împotriva unei comunități adînci de sensibilitate. Cu Bach, nu mai ești în lume din cauza lui Dumnezeu, cu Wagner, din a iubirii. Important este că amîndoi sînt decadenți, că amîndoi destramă viața într-un fel de elan negativ, amîndoi ne îmbie să murim în afară de noi. Și amîndoi nu pot fi înțeleși decât în oboseală, în neanturi vitale, în deliciale pieirii. Nici unul, nici altul nu pot servi ca antidot ispitei de a nu fi.

În orice fel sexualitatea este misterioasă, dar în special când nu mai aparții lumii. Atunci, revii la revelațiile ei cu o nespusă mirare și ești silit să te întrebi dacă într-adevăr nu mai aparții lumii, de dată ce un exercițiu atât de străvechi te subjugă și te cucerește.

Se prea poate însă ca rostul gândirii pornite pe cărări proprii să nu fie altul decât încordarea în contradicții și adâncirea în irezolvabile. Nicăieri mai mult ca-n lepădarea de lume nu le putem atinge mai ușor. Infinit reversibilul extaz, străpungând înălțimile detașării, creează o dezorientare care este sursă de probleme, de neliniști și de întrebări. Într-un spirit urgisit de excesul de gânduri, dezmierdările și horcăiala consecutivă împreună planuri divergente și lumi ireconciliabile. Se împacă în rosturi orizontale cele două fețe ale universului, dușmănia duhului și a cărnii. Se împacă pentru un moment. — După aceea, încep din nou, cu o tărie mai crâncenă și mai nemiloasă. Important este că te poți încă mira. Și nici un prilej de acesta nu trebuie scăpat. Ceilalți oameni se supun mirărilor cărnii; ei nu cunosc pe acele izvorâte la intersecția duhului cu carnea și nici tulburarea, plină de voluptate și de chin, a complicității lor.

Neurastenia: moment slav al sufletului.

De n-am fi avut suflet, ni l-ar fi creat muzica.

Tot ce nu-i natură e boală. Devenirea istorică exprimă trepte ale îmbolnăvirii naturii. Aceste trepte nu sînt lipsuri, ci crize de înălțimi. Căci „sănătatea“ poate reprezenta un concept pozitiv numai pînă la apariția spiritului.

Lumea s-a urnit din liniștea inițială prin exasperarea identității. Nu putem ști ce a „atins“ echilibrul original, dar este clar că o plictiseală a identității de sine însuși, o îmbolnăvire a infinitului static a pus lumea în mișcare. — Boala e un agent al devenirii. Iată rostul ei metafizic.

...Și de aceea, în orice plictiseală răzbat reflexe ale urîtului inițial, ca și cum în peisajul saturnian al sufletului s-ar întinde oaze de pustiu din vremea când lucrurile, încremenite în ele însele, așteptau să fie.

Este atîta rațiune și mediocritate în instituția căsătoriei, că ea pare a fi fost născocită de forțele ostile nebuniei.

N-aș vrea să-mi pierd mintea. Dar este atîta vulgaritate în a o păstra! Să veghezi inutil neînțelesul lumii și al lui Dumnezeu și să extragi știință din chin! Sînt beat de ură și de mine.

Mîhnirea e un dar, ca beția, credința, existența și ca tot ce e mare, dureros și irezistibil.
Darul mîhnirii...

Culegere și paginare HUMANITAS

Conversie în format Winword 2.0 IBM-PC:

Ioan-Lucian MUNTEAN (muntean@physics.pub.ro).